

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SÜRELİ YAYINLARDA MİSYONERLİK FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ
HABERLERİN DİNLER TARİHİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(YENİ ŞAFAK, HÜRRİYET, MİLLİYET ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANI

HAZIRLAYAN

Dr.Ögr.Üyesi Abdulkadir KIYAK

Gülsüm ERYAMAN

MALATYA, 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ve DİN BİLİMLERİ BÖLÜMÜ

**Sürelî Yayınlarda Misyonerlik Faaliyetleri İle İlgili
Haberlerin Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi
(Yeni Şafak, Hürriyet, Milliyet Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülsüm ERYAMAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIYAK

Malatya-2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SÜRELİ YAYINLARDA MİSYONERLİK
FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ HABERLERİN
DİNLER TARİHİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yeni Şafak - Hürriyet – Milliyet Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIYAK

Hazırlayan
Gülsüm ERYAMAN

Jürimiz 03.04.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu Yüksek Lisans Tezini (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bulunarak Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

1. Prof. Dr. Sami KILIÇ
2. Prof. Dr. Hulusi ARSLAN
3. Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir KIYAK

İmza

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Dinlerin yayılma stratejilerinden biri olan misyonerlik, pragmatizm ve makyavelizm (amaca giden her yol mubah anlayışı) anlayışına dayalı bir yöntemdir. Genel manasıyla misyonerlik ise belli bir plan ve program dâhilinde Hristiyanlığın sahip olduğu dinî düşünce ve teolojik doktrinleri Hristiyan olmayan toplumlara ulaştırma faaliyetidir. Bu anlamıyla Hristiyan misyonerlik anlayışı, kurtuluşun yalnızca kendisiyle sınırlı olduğunu iddia eden bir yöntem olup, Hristiyan teolojisinin bir parçasıdır. Misyonerlik faaliyetleri Türkiye’de etkin bir şekilde yürütülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de yaşayan insanların kendi dinlerini, benliklerini, kimliklerini kaybetmemeleri için bu faaliyetler hakkında bilgilendirilip haberdar edilmeleri önem arz etmektedir.

Bu çalışma misyonerlik faaliyetlerinde süreli yayınların etkisini ortaya koyması bakımından önem arz eder. Gazete arşivlerini tarayarak çalıştığımız bu tezimizde üç farklı gazeteden faydalanıldı. Bu gazeteler, Yeni Şafak, Hürriyet ve Milliyet Gazeteleridir. Bu gazetelerde 2000 ve 2007 yılları arasına ait misyonerlik ile ilgili haberler derlenip, kategorize edilerek farklı başlıklar altında sunuldu. Bu haberlerden misyonerlikle ilgili olanların tümüne ulaşılmaya çalışıldı ve haberler belli bir tasnife göre derlendi. Ayrıca haberler değerlendirilirken bazı kaynaklardan faydalanılarak konuyla ilgili ek bilgiler verildi. Bu çalışmayla süreli yayınların misyonerlik faaliyetlerine olumlu veya olumsuz etkisi objektif bir tarzda ortaya koyulmaya çalışıldı.

Çalışmamı oluştururken desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışman Hocam Dr. Öğrt. Üyesi Abdulkadir Kıyak’a ve beni bu konuda yüreklendirerek destek olan sevgili eşim Ali Eryaman’a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca misyonerlik faaliyetlerine karşı halkı bilgilendirme noktasında gerekli ehemmiyeti gösteren ve arşivlere ulaşmada ihtiyacımız olan kolaylığı sağlayan çalışmamız kapsamındaki gazetelere de teşekkür ederim.

Malatya, Ocak 2019

Gülsüm ERYAMAN

ÖZET

Misyonerlik, Hristiyan inancının genellikle Hristiyan olmayan insanlara ulaştırılıp anlatılması diye tanımlanır. Bu faaliyette bulunan kişilere ise misyoner denilir. Misyonerlik faaliyetleri Hristiyanlık dışındaki dinlerde de görülüyor olsa da Hristiyanlıkta daha sistemli ve organize bir şekilde işlediği için Hristiyanlık dini ile özdeşleşmiştir. Müslüman bölgelerde yaygın olarak yürütülen misyonerlik faaliyetleri özellikle Türkiye ve Türk-İslam topraklarında daha etkin bir şekilde uygulanmıştır.

Yeni Şafak, Hürriyet ve Milliyet Gazetelerinin 2000-2007 yılları arasındaki arşivlerini tarayarak yaptığımız bu çalışma misyonerlik faaliyetlerinde süreli yayınların etkisini ortaya koyması bakımından oldukça önem arz eder. Çalışmamızın ilk bölümünde misyonerlik ve misyonerlik ile ilişkili kavramlar hakkında bilgi verilerek konunun daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir. İkinci bölümünde ise süreli yayınlar taranarak konumuz kapsamındaki haberler derlenerek bilgi verilecektir. Bu bölümde misyonerlerin başvurdukları yöntemler, misyonerliğin hedef kitleleri, misyonerlere yönelik siyasi ve ekonomik destekler, Türk Cumhuriyetlerine yönelik misyonerlik faaliyetleri ve misyonerlik faaliyetlerine karşı alınabilecek tedbirler üzerinde durulacaktır.

Misyonerlik faaliyetleri hakkındaki haberler araştırma kapsamındaki süreli yayınlardan din bilimleri yöntemleri kullanarak tespit edilerek objektif tahlillerle değerlendirilecektir. Ayrıca haberleri değerlendirirken misyonerlikle ilgili kaynaklardan faydalanılarak konuyla ilgili ek bilgiler verilerek süreli yayınların misyonerlik faaliyetlerine olumlu veya olumsuz etkisi objektif bir tarzda ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Misyon, Misyonerlik, Hristiyanlık, İslam, Süreli Yayın

ABSTRACT

Missionary activities are such activities that intend to convey and tell the Christian faith to generally non-Christians. People who are engaged in such activities are called missionaries. Although missionary activities are also seen in religions other than Christianity, it has been identified with Christianity since it is operated in a more systematic and organized way in Christianity. The missionary activities that are common in Muslim countries have been applied in a more efficient manner especially in Turkish and Islamic territories.

The present study, which was conducted by us by reviewing the archives of Yeni Şafak, Hürriyet and Milliyet for the years 2000-20007, is quite important in that it reveals the effect of periodical publications on missionary activities. In the first part of our study, information was given about missionary activities to provide an insight about its relevant concepts. In the second part, periodicals were reviewed, information and the news on our subject was provided. In this section, the methods used by missionaries, the target groups of missionaries, political and economic support for missionaries, missionary activities in Turkic Republics, and the precautions that may be taken against missionary activities were dealt with.

News on missionary activities were determined by using the religious sciences methods from periodicals covered in the study and were evaluated with objective analyzes. In addition, while evaluating the news, additional information on missionary sources were provided and the positive or negative effects of periodicals on missionary activities were presented in an objective manner.

Keywords: Mission, Missionary, Christianity, Islam, Periodical Publication

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1.1 Misyon, Misyoner ve Misyonerlikle İlişkili Kavramlar	4
1.1.1 Misyon ve Misyonerlik	4
1.1.2. İnkültürasyon.....	7
1.1.3. Evangelizm.....	10
1.1.4. Kerygma (Vaaz)	13
1.1.5. Davet ve İlan	13
1.1.6. Dinlerarası Diyalog	15
1.2. Tarihsel Boyutuyla Hıristiyanlıkta Misyonerlik Anlayışı	19
1.3. Misyonerliğin Çalışma Yöntemleri	22
1.3.1. Evanjelizm Anlayışı	22
1.3.2. Doğrudan ve Dolaylı Misyonerlik.....	22
1.3.3. Kültüre Uyarlama (İnkültürasyon).....	23
1.3.4. Diyalog	23
1.3.5. Sosyal Etkinlikler Bağlamında Misyon.....	23
1.3.5.1. Eğitim Kurumları.....	24
1.3.5.2. Gazete ve Dergiler	24
1.3.5.3. Televizyon ve Radyo İstasyonları	25
1.3.5.4. Yayınları	25

1.3.5.5. Kafeler ve Kitapevleri	25
1.3.5.6. Dil Merkezleri.....	25
1.3.5.7. Kamplar ve Geziler.....	26
1.3.5.8. Yardım Kuruluşları.....	26
1.3.5.9. Sağlık Kuruluşları.....	26
SÜRELİ YAYINLAR VE MİSYONERLİK.....	27
2.1. Haberlerde Öne Çıkan Misyonerlik Yöntemleri.....	27
2.1.1. Sosyal Aktiviteler.....	28
2.1.2. İslam'ı Kötülemek.....	30
2.1.3. Doğal Afetleri İstismar.....	31
2.1.4. Turizm Faaliyetlerini Kullanmak	34
2.1.5. Para Makam vb. Teklifi.....	35
2.1.6. Medya.....	38
2.1.7. Eğitim Kurumları	40
2.2. Misyonerliğin Hedef Kitlesi	41
2.2.1. Etnik Gruplar.....	42
2.2.2. Üniversite Gençliği	45
2.2.3. Çocuklar	46
2.2.4. İşsizler	48
2.3. Misyonerlik Siyaset İlişkisi	49
2.3.1.Misyonerlere Yönelik Siyasi ve Ekonomik Destekler.....	52
2.4. Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri.....	55
2.5. Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı Alınabilecek Tedbirler	57
SONUÇ	67
KAYNAKÇA.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
Ank.	: Ankara
Bkz.	: Bakınız
Bas.	: Baskı
Hk.	:Hakkında
İst.	: İstanbul
İSAV.	:İslam İlimleri Araştırma Vakfı
M.E.B.	: Milli Eğitim Vakfı
s.	: Sayı
T.D.V.	:Türk Diyanet Vakfı
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Hristiyan misyonerliği, Hristiyan inancının duyurulması, yayılması amacıyla özel olarak yetiştirilen ve misyoner denilen kişilerin özellikle Hristiyan olmayan toplumlarda yaptıkları çalışmalara denir.

Evrensel mesajlar içeren her inanç sistemi temsil ettiği mesajın diğer insanlara iletilmesine yer verir. Diğer insanlara ulaşma ve mesajı onlara iletme işini de o dinin mensuplarının yapmaları gereken bir görev olarak kabul eder.¹ Misyonerlik terimi özelde Hristiyanlık dininin yayılmacılığını ifade etse de dinin yayılmasını hedefleyen birçok inanç sistemi vardır. Bazı milli ve kabile dinleri, çeşitli sır dinleri, bazı gnostik akımlar haricinde kalan inanç sistemleri genellikle yayılmacı bir karaktere sahiptirler. Yani sahip oldukları inancı diğer insanlar arasında yayma isteğindedirler. Böyle dinlerde din kurucuları, peygamberler veya dinin önde gelen şahsiyetleri dinlerini yaymak ve diğer insanlara duyurmak için seyahatlere çıkmışlar diğer insanlarla iletişim kurmak için uygun ortamlar oluşturmaya çalışmışlardır. Yine Kutsal metinlerde de dinin insanlara ulaştırılmasının, ilan edilmesinin dini bir görev olduğuna dair ifadeler bulunur.² Örneğin Kuran-ı Kerim’de de insanlara iyiliği öğretecek onları kötülükten sakındıracak bir grubun olması gerektiğine dair çeşitli ayetler bulunmaktadır: *“Rabbinden sana indirileni duyur; eğer bunu yapmazsan onun mesajını duyurmamış olursun. Allah seni insanlardan korur...”*³ Aynı şekilde diğer dinler de dinsel öğretilerinin diğer insanlara iletilmesi üzerinde önemle durur.

Şinasi Gündüz “Misyonerlik” adlı kitabında “Dini anlatma ve insanlara ulaştırma gayretinde olan her faaliyet misyonerlik midir?” diye bir değerlendirmede bulunmuştur. Tüm inanç sistemlerinin öğretilerini insanlara yayma isteği içerisinde olduklarını ve bunu kendilerine bir görev addettiklerini söyleyen Şinasi Gündüz, diğer dinlerin tebliğ faaliyetlerinin Hristiyan Kültürü ve geleneğiyle özdeşleşmiş olan misyonerlik kavramıyla ifade etmenin yanlış olduğunu belirtmiştir. Bunun sebebinin Hristiyanların, Hristiyan dinsel değerlerin yayılması ve diğer insanların Hristiyanlaştırılması için belli bazı metotlar kullanarak yapılan sistematik aktiviteler

¹ Gündüz, Şinasi, “Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi II* (2002), Sayı:1:1-21, s.1.

² Gündüz, Şinasi, Misyonerlik, (2.Baskı), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara-2006, s. 17.

³ Al-i İmran Suresi, 104.

(Tezimiz içerisinde geçmekte olduğu gibi) olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda misyonerliğin, bir kurum olarak İslam'daki tebliğ ve irşat faaliyetlerinden ayrıldığını ifade etmiştir.⁴

Dinler Tarihinde Misyonerlik, Hristiyan dinine özel kullanımı dışında genel anlamda da kullanılmaktadır. Bu kullanımda bazı araştırmacılar tarafından dinler, misyonerliğe yer verip vermemelerine göre ikiye ayrılırlar. Öğretilerini her yere, herkese yayma gayesinde olan dinlere “Misyonerli Dinler” denilirken; belirli bir bölgeye, belirli bir gruba bağlı olan, başkalarına aktarılamayan dinlere “Misyonersiz Dinler” denilmiştir. Büyük dinlerden Budizm ve Hristiyanlık misyonerli dinlerden sayılmıştır.⁵ Her ne kadar İslam dini de yayılmacı bir karaktere sahip olması dolayısıyla misyonerli dinler içerisinde sayılmışsa da dini yayma faaliyetlerinde her yolu mübah gören misyonerlik yönteminden kendine has olan tebliğ kurumuyla ayrılmaktadır. Ayrıca dini olarak değil de, siyasi, ekonomik, kültürel yönden üstünlük kurmak isteyen dini anlayışların da var olduğu bilinmektedir. Bu dini anlayışlar hâkimiyetlerini siyasi, iktisadi ve kültürel yollardan sağlamaktadır. Bu sebeple bu yöntemi benimseyen dinlere “Siyasi Misyonerli” dinler denilmektedir. “Milli Dinler” ve “Sır Dinleri” misyonersiz dinler olarak adlandırılan dinlerdir. Bu dinler diğer dinler gibi taraftar edinme amacıyla değildirler. İçerik yönelik faaliyetlerde bulunurlar. Dışarıdan başkalarının bu dinlere girmeleri söz konusu değildir. İlkel Kabile dinleri de misyonersiz dinler içerisine girmektedir.⁶

Evrensel dinlerde dinsel öğretilerin insanlara ilan edilmesi üzerinde önemle durulur. Budizm'in kurucusu olan Siddhartha Gotama öğrencilerini dünyanın dört bir yanına göndermiş ve onlara “*Keşifler! Halkların takdisi, mutluluğu, dünyaya merhamet, tanrıların ve insanların refah, mutluluk ve takdisi için yola çıkın...*”⁷ demiştir. Budizm'in kurucusu Buda aydınlandıktan sonra Dharma'yı (Buda'nın öğretilerini) yaymaya başlamış ve yaklaşık kırk beş yıl gezgin bir misyoner hayatı

⁴ Gündüz, 2006. s. 20.

⁵ Küçük, Abdurrahman, Misyonerlikten Diyaloga Türkiye, (3.Baskı), Berikan Yayınevi, Ankara-2017, s. 12.

⁶ Küçük, 2017, s. 12

⁷ VineyaPiteka 1.21(P. Harvey, An IntroductiontoBuddism, Cambridge 1990, s.36.

yaşamıştır.⁸ Aynı şekilde Maniheizm'in kurucusu Mani de öğrencilerini Mani dinini yaymaları için dünyanın çeşitli bölgelerine göndermiş, bu maksatla kendisi de çeşitli yerlere seyahatler düzenlemiştir. Budizm ve Maniheizm bu çalışmalarıyla çok hızlı bir şekilde yayılmışlar ve kısa zamanda evrensel dinler arasına girmişlerdir.⁹

Yahudilik ise her ne kadar milli bir din görünümünde olsa da gerek tarihte, gerek günümüzde bazen misyonerliğe yer verildiği izlenimini uyandırmıştır. Yahudi Kutsal Kitabındaki bazı ifadeler de bu doğrultudadır. 1 Krallar'da (19:15) Peygamber İlyas'ın Tanrı tarafından Şam Kralı Hazael'i takdis etmek üzere görevlendirdiğinden ve İşaya kitabında (56:3) ise, Rabbe bağlı olan yabancılardan bahsedilmektedir. Aynı şekilde Mecusilik de milli karakterli bir din olarak bilinmesine rağmen bazı bölgelerde yayılmaya çalışmıştır. Bazı araştırmacılara göre Zerdüşt'ün talebeleri olarak bilinen rahipler Babil Bölgesinden Anadolu'ya gelerek çeşitli bölgelerde Mecusiliği yaymaya çalışmışlardır.¹⁰

Şüphesiz ki kitle iletişim araçları misyonerlik faaliyetlerinde aktif rol oynamaktadır. Bu iletişim araçlarından biri de gazetelerdir. Biz de gazeteler üzerinden yaptığımız bu çalışmayla misyonerlik faaliyetlerinin toplum üzerindeki izdüşümlerini görmeye çalıştık. Misyonerlik faaliyetlerinde bulunanlar toplumları sadece dinsel açıdan değil kültürel açıdan da asimile ederek amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadırlar. Bu asimilasyon toplumları kendi değerlerinden, benliklerinden uzaklaştırmakla olmaktadır. Çalışmamızda misyonerlik faaliyetleri hakkında yaşanmış örneklerden yola çıkılarak bilgiler verilmiş bu konuda kapsamlı bilgilendirme amaçlanmıştır. Zira misyonerlik faaliyetleri sadece dini bütünlüğü değil aynı zamanda kültürel, sosyal değerler gibi bir milleti millet yapan değerleri de tehdit etmektedir. Bir milleti millet yapan değerleri hedef alan misyonerlik faaliyetleri için bilgilendirmede bulunacak böyle çalışmaların yapılması misyonerlik faaliyetlerine karşı önlem almak adına son derece önem arz etmektedir.

⁸ Harman, Ömer Faruk, "Genel Olarak Misyonerlik", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, s.27.

⁹ Gündüz, 2006, s. 18

¹⁰ Gündüz, 2006, s.19.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Misyon, Misyoner ve Misyonerlikle İlişkili Kavramlar

Bu bölümde çalışmamızın daha rahat anlaşılabilmesi gayesiyle misyonerlik ile yakında ilişkili kavramlar hakkında bilgi verilecektir. Misyonerlikle ilişkili şu kavramlar ele alınacaktır:

1.1.1 Misyon ve Misyonerlik

Misyon (mission) Latince göndermek anlamına gelen *mittere* kökünden türeyen *missio* kelimesinden gelmektedir. Misyon, birine yerine getirmek üzere verilen görev anlamına gelmektedir. Genel anlamıyla ise İncil’i Hristiyan olmayan toplumlar arasında yaymaya denir.¹¹ Hristiyan teolojisinde ise misyon, Tanrının krallığını yeryüzüne yaymak için kilisenin yaptığı çalışmalardır.¹² Misyoner ise terim olarak “görevli olan kişi” anlamına gelmektedir. Kavram olarak resmi kilise teşkilatı tarafından veya herhangi bir Hristiyan cemaat tarafından özel olarak yetiştirilen, Hristiyan mesajını ve dinini yaymak üzere özellikle Hristiyan olmayan toplumlara gönderilen ve misyoner denilen kişilerin yaptığı işe misyonerlik denir.¹³

Yeryüzündeki dinlerin çoğunluğu yayılma amaçlı faaliyetler göstermişlerdir. Ancak diğer dinlerdeki yayılma faaliyetlerinin sistemsiz ve düzensiz olması bu amaçla kurulmuş dünya çapında teşkilatlarının bulunmayışı, Hristiyanlıkta ise faaliyetlerin sistemli ve örgütlü bir şekilde yürütülmesi sebebiyle “misyon” denilince Hristiyanlığın yayılması için verilen özel görev, “misyoner” denilince de Hristiyanlığın yayılması için görevlendirilen kişiler anlaşılmaktadır.¹⁴

Misyonerliğin çıkış noktası olarak Hz. İsa’nın çarmıhtan sonra söylediği ve Hristiyanların kutsal kitabında yer alan şu sözler temel alınmaktadır:¹⁵

“İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi:

¹¹ Zavalsız, Y. Sinan, Türkiye’de Müslüman Olan Hristiyanlar, (1. Baskı) Berikan Yayınevi, Ankara 2014, s.32.

¹² Flinn, Frank K. (2007), Encyclopedia Of Catholicism, New York: Infobase Publishing, 2007, s.455.

¹³ Turan, Süleyman, Misyonerlik Trendleri ve Stratejileri, (1. Baskı) STS Yayınları, Ankara, 2014, s. 15.

¹⁴ Kuzgun Şaban, “Hristiyan Misyonerlerin Türk-İslam Ülkelerindeki Faaliyetleri”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:4 (Elazığ-1999), s.332.

¹⁵ Zavalsız, 2014, s.33.

“Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin. Onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruhun adıyla vaftiz edin, Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.””¹⁶

“İsa onlara şöyle buyurdu: “Dünyanın her yanına gidin, Müjdeyi bütün yaratılışa duyurun. İman edip vaftiz olan kurtulacak, iman etmeyen ise hüküm giyecek.””¹⁷

“Ama Kutsal Ruh üzerinize inince güç alacaksınız, Kudüs’te, tüm Yahudiye ve Samiriye’de ve dünyanın dört bir bucağında benim tanıklarım olacaksınız. İsa bunları söyledikten sonra, onların gözleri önünde yukarı alındı.””¹⁸

Hristiyanların kendi inançlarını diğer insanlara sunmak istemelerinin bir dayanağı yukarıda metin olarak verdiğimiz İsa’nın havarilere *“gidin bütün ulusları şakirtlerim olarak yetiştirin”*¹⁹ hitabıdır. İsa’nın onlardan bunu istemesi misyonerliğin hareket noktalarından biridir. Bir diğer hareket noktası ise Hristiyanlığın evrensel bir din olduğu ve Hristiyan mesajının tüm insanları kurtarıcı bir karaktere sahip olduğu iddiasıdır.²⁰

Misyonerliğin ilk hareket noktası her ne kadar İncillerde geçen Hz. İsa’nın iddialarına dayandırılrsa da ilk sistematik misyonerlik hareketinin Pavlus ile başladığı söylenir. Pavlus mektuplarında kendisini çarmıha gerilerek öldürülen ve sonrasında tekrar dirilen Rab İsa Mesih’in mesajını insanlara ulaştırmak ve yaymak için görevlendirilen kişi²¹ diye tanımlamıştır²² Pavlus’un Romalılara mektubunda geçen şu ifadeler misyonerliğin temel hareket noktası olması babında büyük önem taşımaktadır:

“Ama iman etmedikleri kişiye nasıl yakaracaklar? Duymadıkları kişiye nasıl iman edecekler? Tanrı sözünü yayan olmazsa nasıl duyacaklar? Sözü yaymaya

¹⁶ Matta, 28:18-20

¹⁷Markos, 16:15-16

¹⁸ Elçilerin İşleri, 1:8-9

¹⁹ Matta, 28:18-20

²⁰Turan, 2006, s.31.

²¹ Galatyalılara Mektup. 1:1-2, 2:7; 1 Korintililere Mektup. 11:23;1 Selaniklilere Mektup.4.2.

²² Gündüz, Şinasi, Pavlus: Hristiyanlığın Mimarı, (4.Baskı), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2014, s.13.

gönderilmezlerse, sözü nasıl yayacaklar? Yazılmış olduğu gibi iyi haber müjdeleyenlerin ayakları ne güzeldir.”²³

Pavlus, Hristiyanlık inancı öğretilerini yaymak amacıyla Anadolu, Yunanistan ve Makedonya’ya yönelik üç önemli misyon seyahati düzenlemiştir. Pavlus’un bu seyahatlerine dair anlatılar ve çeşitli toplulukları davet için gönderdiği mektuplar Yeni Ahit metinleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Pavlus bu mektuplarda Hristiyanlık inancını yaymak için yapılan misyonerlik faaliyetlerinde izlenecek metodolojiye dair bilgiler vermiştir. Bu metodik bilgiler Yeni Ahit öğretilerini dikkate alarak yaşayan Hristiyan çevreler için büyük öneme sahiptir.²⁴ Pavlus Korintilelere yazdığı birinci mektubunda bu metodolojiyi şöyle anlatır:

“Ben özgürüm kimsenin kölesi değilim. Ama daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudileri kazanmak için Yahudilere Yahudi gibi davrandım. Kendim Kutsal Yasa’nın (Musa hukukunun) denetimi altında olmadığım halde, Yasa altında olanları kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Tanrı’nın yasasına sahip olmayan değil de Mesih’in yasası altında olan biri olarak, Yasa’ya sahip olmayanları kazanmak için Yasa’ya sahip değilmişim gibi davrandım. Güçsüzleri kazanmak için güçsüzlerle güçsüz oldum. Ne yapıp ne edip bazılarını kurtarmak için herkesle her şey oldum.”²⁵

Pavlus, insanları kendi öğretilerine inandırabilmek için her türlü yolu caiz görmüştür. Hatta karşısındakini etkileyebilmek adına onun inancını kabul ediyormuş gibi dahi görünmüştür. Bununla ilgili olarak yazdığı mektupların birinde Pavlus şöyle der: *“Bana her şey serbest; ancak ben hiçbir şeyin kölesi olmam”*.²⁶ Bir başka ifadesinde de *“... Kurtulsunlar diye birçok kimsenin yararını gözeterek herkesi her yönden hoşnut etmeye çalışıyorum”*²⁷ Günümüzde misyonerlerin faaliyetlerinde kullandıkları yöntemlere bakıldığında, Pavlus’un bu metodolojisinin misyonerlikte temel alındığı görülmektedir.²⁸

²³ Romalılar, 10:14-15.

²⁴ Turan, 2014, s.24.

²⁵ Korintilelere Mektup. 9:19-22.

²⁶ 1. Korintililere Mektup 6:12; 10:23.

²⁷ 1. Korintililere Mektup 10:33

²⁸ Turan, 2014, s.25.

Misyonerlik faaliyetlerinin gayesi çeşitli propaganda metotları ile Hristiyanlığı yayarak mensuplarını arttırmak, başta Müslümanlar olmak üzere Hristiyan dışındaki din mensuplarını Hristiyan yapmaktır.²⁹

David J. Bosch, “Transforming Mission” adlı eserinde misyonerliğin hedeflerini şöyle sıralamıştır:

- “Hristiyan İncanınin propagandasını yapmak
- Tanrı’nın krallığı anlayışını Hristiyan olmayanlara benimsetmek suretiyle alanını genişletmek
- Hristiyan olmayanları hidayete erdirmek
- Dünyanın her tarafına yeni kiliseler kurmak”³⁰

Görüldüğü üzere misyonerliğin hedefleri insanları çeşitli çalışmalar yaparak insanları Hristiyanlaştırmaktır. Böyle bir hedef olduğu halde çeşitli araştırmalar neticesinde Hristiyan ülkelere bakıldığı zaman dinini yaşayan, kiliseye giden insanların sayısının oldukça az olduğu görülür. Böyle bir durum varken misyonerlerin öncelikle dine karşı ilgisiz olan Hristiyanlarla ilgilenmesi gerekirken, Hristiyanlık dışı din mensuplarıyla ilgilenmeleri misyonerliğin dini kaygılarının ötesinde bazı kaygılarının olduğunu akla getiriyor. Bu sebeple bazı araştırmacılar tarafından misyonerlik faaliyetlerinin amacının sadece Hristiyanlığı yaymak olmadığı iddia edilmiştir. Hristiyanlığın Roma imparatorluğunun resmi dini olmasından sonra siyasallaşmaya başlayan kilisenin çalışmalarını sadece dini kaygılarla değil aynı zamanda siyasi ve politik güç elde etmek amacıyla yaptığı böylece dünyanın yegâne hâkimi olmayı planladığı ve XIX. ve XX. yüzyılda yapılan çalışmalara bakıldığında durumun böyle olduğunun çok net bir şekilde görüldüğü söylenmiştir.³¹

1.1.2. İnkültürasyon

İnkültürasyon kavramından önce, kavramın kendisinden türetildiği kültür kavramına bakacak olursak kültür kavramı şöyle tanımlanmıştır: “*Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden oluşan öyle bir bütündür ki, toplum içinde mevcut*

²⁹ Turan, 2006, s.32.

³⁰ David J. Bosh, Transforming Mission, OrbisBook, Maryknoll 1991, s.1.

³¹ Turan, 2006, s.34.

*her nevi bilgiyi, ilgiyi, alışkanlığı, kıymet ölçülerini, genel tutum, görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Hepsi birlikte o toplum mensuplarında genellikle müşterek olan ve diğer toplumlardan ayıran hususi bir hayat tarzı temin eder.”*³²

Kültürün bir takım harici değerlerden etkilenecek kendine ait değerleri yitirmesi genelde kültür emperyalizmi neticesinde olur. Bu etkileme genelde daha egemen kültürün daha zayıf kültürü etkilemesiyle olur. Bu kültürel değiştirme çeşitli aşamalar sonucunda meydana gelir, Öncelikle bir “*alıştırma*” süreci geçirilir. Sonrasında “*telkin*” başlar ve nihayetinde “*kabul*” oluşur. İşte bu değişmeye aracılık edenlere de değişme ajanları denir. Misyonerler de bu ajanlardan biridir.³³

İşte artık bu noktada karşımıza “*inkültürasyon*” kavramı çıkar. Katoliklerin inkültürasyon (inculturation), Protestanların kontekse uydurma (contextualization) kavramlarıyla ifade ettikleri bu düşünce; *İncil’in mesajını sunulduğu şartlara uydurma o toplumların tanıyıp bildiği dinsel ve kültürel yapıya uygun bir şekilde yorumlanması, şekil alması ve öylece sunulmasıdır.*³⁴ İnkültürasyon iki taraflı bir yapıya sahiptir. İlki Hristiyan mesajının asimilasyonudur. Yani Hristiyanlık dininin sunulduğu topluma göre şekillenmesidir. İkincisi ise diğer dinlerin doktrinlerinin, pratiklerinin Hristiyanlığa uydurulmasıdır.³⁵ İnkültürasyon ilk olarak 1970’lerin başında kilise memuriyetleri için eleman yetiştiren kuruluşlarla ilgili kullanılmaya başlamış daha sonra tüm misyonerlik faaliyetleri için kullanılır olmuştur.³⁶

Her ne kadar inkültürasyon kavramı olarak ilk 1970’lerde kullanılmış olsa da aslında araştırmacılar tarafından uygulama olarak Pavlus’a kadar dayandırılır. Pavlus’un İncil’i Grek düşünce formlarına dönüştürme uygulamaları Hristiyan İlahiyatçılarca inkültürasyonun ilk örneği olarak kabul edilir.³⁷

İnkültürasyondan en iyi faydayı sağlamanın muhatap toplumu çok iyi tanımaktan geçtiğini söyleyen Papa 2. Jean Paul bu konuda misyonerlere şu tavsiyelerde bulunmuştur:

³²Aslantürk, Zeki, Amman, M. Tayfun, Sosyoloji, Çamlıca Yayınları, İstanbul-1999, s.207.

³³Zavalsız, 2014, s.47.

³⁴Turan, 2006, s. 49.

³⁵Aleaz, K. P. (2011). TheTheology of Inculturation Re-examined. AsiaJournal of Theology, Vol. 25, Issue 2, Oct 2011, s. 229-233.

³⁶Turan, 2006, s.49.

³⁷Turan, 2006. s.50.

“Faklı kiliselerden ve memleketlerden gelen misyonerler, aşına oldukları kültürel sınırları aşarak gittikleri çevreye uyum sağlamalıdır. Bu sebeple gittikleri yerin dilini öğrenmeli en önemli kültürel değerlerinin farkında olmalı ve bizzat yaşayarak o çevrenin kültürüne vakıf olmalıdırlar. Böylelikle mesajı diğer insanlara güvenilir ve verimli bir yolla taşıyabileceklerdir.”³⁸

Bu kültürel tahribatta tabi ki ilk olması gereken insanların kendi kültürlerine yabancılaşmasını sağlamaktır. Böylelikle kendi kültürüne yabancılaşan, beğenmeyen toplumlar harici kültürler içerisinde arayışa gireceklerdir. Kendi geleneklerine yabancılaşan, kopan toplumlara başka kültürleri sunmak ve onlara bunu kabullendirmek daha kolay olacaktır. Bunu sağlayan misyonerler toplumları Batıya özendirerek Hristiyan gibileştirirler. Bu da daha çok Hristiyan bayramlarını, adetlerini, kültürünü topluma aşılama ile olur. 1935’te Kudüs’te toplanan misyonerler toplantısına başkanlık yapan Rahip Samuel Zwemer de bu konuya değinmiş, Müslümanları vaftiz etmekle uğraşmak yerine başka yollar deneyerek onlara, Hristiyan adetlerini benimseterek amaçlarına ulaşabileceklerini ifade etmiştir.³⁹ İnkültürasyon her zaman Hristiyanlaştırma sonucunu getirmemektedir. Ancak ciddi bir kültür erozyonu oluşturarak toplumların kendi kültürlerinden, benliklerinden uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Toplumu ayakta tutan yapı taşı kültürel değerler olduğu için, kültürel değerlerin aşınması toplumun varlığını tehlikeye düşürmektedir.⁴⁰ Bu sebeple kültüre sahip çıkmak dine sahip çıkmak kadar önemlidir.

Süleyman Turan “Misyonerliğin Kurucusu Pavlus” adlı eserinde inkültürasyonun misyonerlik çalışmalarına yaptığı katkıları şu şekilde sıralamıştır:

- İnkültürasyon çerçevesinde yapılan misyonerlik faaliyetleri Tanrının sadece belirli kültürlerin insanlarına değil tüm kültürlerin insanlarına yönelik bir kurtuluş planı olduğu mesajını verir.
- İnkültürasyon yöntemiyle yapılan misyonerlik faaliyetleri, çeşitli mahalli teolojilerin oluşmasını ve çeşitli mahalli kiliselerin kurulmasını sağlar.

³⁸Zavalsız, 2014. s.48.

³⁹Zavalsız, a.g.e. s.48.

⁴⁰ Ünal Asife, “Misyonerliğe Karşı Kültürel Tedbirler”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, s.422.

- Bu strateji ile yürütülen misyonerlik faaliyetleri, Hristiyan inancının Batının tahakkümünden kurtulmasının ve böylece sömürgeci çevreler tarafından kullanılmasının önüne geçer.
- Misyonerlik faaliyetlerinin yürütülürken o bölgenin insanların kültürlerini ve sosyal şartlarını dikkate almaları demek, Hristiyan misyonunun insanları sadece ismen Hristiyan yapmak amacıyla olmadığını aynı zamanda pratik yaşamlarında da değişiklik yapmak istediklerini ortaya koyar.⁴¹

İnkültürasyon ortaya yeni çıkmış bir yayılma metodu değildir. Kilisenin kuruluşundan beri sürdürdüğü Hristiyan inancını Hristiyan olmayan toplumlara aşılama ve bu toplumlara nüfuz etme faaliyetlerinin yeni adıdır. II. Vatikan Konsili yeni yollar ararken bu eski doktrini yeni bir elbiseyle günümüz insanına yeniden sunmak istemiş ve bu amaçla kültürü yeniden keşfetmiş ve yeni bir dille sunmuştur. Ve kilise nazarında inkültürasyon, kilisenin bir “Dünya Kilisesi” haline gelebilmesi için en önemli ve etkili yol olmuştur.⁴²

1.1.3. Evangelizm

İyi haber, müjde, asıl gerçek anlamına gelen evanjelizm, Yunanca evangelion kelimesinden türemiştir. İncil’in mesajlarının yayılması için hangi şartlar altında olursa olsun gereken gayretin gösterilmesi anlamına gelen evangelizm kavramı,⁴³ çoğunluğu Pavlus’un mektuplarında olmak üzere Yeni Ahit’te 72 kez geçmektedir. Bu kavram özellikle misyoner teriminin Hristiyan olmayan insanlar arasında oluşturduğu olumsuz imajı değiştirmek amacıyla kullanılmaya başlanan bir terim olmuştur. 1991’de hazırlanan “Dialogue and Proclamation” adlı Katolik kilisesi dökümanında sömürgeci ve emperyalist bir anlam içeren misyonerlik teriminin yerine daha yumuşak olan evangelizm teriminin kullanılması önerilmektedir.⁴⁴ Misyonerlik kilisenin veya Hristiyanların Hristiyan olmayan kişilere yönelik Hristiyanlaştırma faaliyetlerini

⁴¹ Turan, 2006, s.51.

⁴² GÜNGÖR, Ali İSRA, “Kilisenin Yeni Misyon Arayışında İnkültürasyon’un Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 43/1 (2002), s.185.

⁴³ Aydın Mahmut, “Evanjelik Hristiyanlığın Misyon Yöntemleri ve Türkiye’deki Yansımaları”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara:Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, s.49.

⁴⁴ Turan, 2006, s. 37.

içerirken, Evangelizm Hristiyan olmayanlara yönelik faaliyetlere ek olarak teoride Hristiyan olup pratikte Hristiyan inancıyla alakası olmayan kişilere yönelik faaliyetleri de içerir. Bu anlayışa göre misyonerlik tabiri sömürgeci ve emperyalist bir anlam ihtiva ederken evangelizm tabiri sadece İncil'in insanlara sunulması anlamını içermektedir.⁴⁵

Yeni Ahit kaynaklı olan İncil'in mesajını tüm insanlara sunmayı ifade eden evangelizm, Reform dönemi sonrası sistematik hale getirilerek özel bir anlam kazanmıştır. Reformcular Kutsal Kitaba aşırı vurgu yaptıkları için de reform karşıtları reformcuları nitelemek için evenjellik tabirini kullanmışlardır. Abdurrahman Küçük Evanjellik misyonerlik başlığı altında ev kiliselerine değinmiş ve şu bilgileri vermiştir: Evanjellik misyoner denildiğinde akla ilk gelen kavramlardan birisi “ev kiliseleridir”. Evangelik misyonerler İncil mesajının ulaşmadığı kişileri kayıp olarak gördüklerinden ötürü, bunlara ulaşmak için çeşitli yollar aramışlardır. Özellikle son zamanlarda dünyada Hristiyan nüfus oranının azalma göstermesiyle yeni stratejiler geliştirmeye, yeni arayışlar içerisine girmeye başlamışlardır. Bu stratejilerden birisi kiliselerin yenilenmesi yönünde olmuştur. Ancak bu yenilenme geleneksel kiliselerin aksine “ev kiliseleri” şeklinde olmuştur. Ev kiliseleri son zamanlarda özellikle misyonerlik faaliyetlerine izin verilmeyen Müslüman ülkelerde çok sayıda açılmaya ve faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu kiliselerde çok yoğun misyonerlik faaliyetleri yürütülmekte, kiliseye cemaat temin edebilmek için büyük çabalar sarf edilmektedir.⁴⁶

Evangelik misyonerler ülkemizde ev kiliseleri kurmanın yanında yayınevleri kurarak Kutsal Kitap bastırıp ücretsiz olarak dağıtmışlar, çeşitli radyo istasyonları kurmuşlar, ücretsiz olarak internet hizmeti sunmuşlardır. Bunun yanında ücretsiz olarak yurt dışı gezileri düzenlemişler, İngilizce kursları açmışlar ve gençlere burs imkânları sağlamışlardır.⁴⁷ Günümüzde Türkiye’de faaliyet gösteren evanjelik misyonerlerin başında Presbiteryenler ve Baptistler gelmektedir. Presbiteryenler ve Baptistler Türkiye’de çok yoğun bir şekilde çalışmaktadırlar. Baptistlerin Türkiye’de bilinen kiliseleri İzmir’dedir. Türkiye’de faaliyet gösteren Baptistler faaliyetlerini daha çok Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yürütmektedirler. Hedeflerinde özellikle Alevi Kürtler vardır. Bu insanların inanç ve etnik kökenlerini kullanarak kendi taraflarına çekmeye

⁴⁵ Gündüz Şinasi, Aydın Mahmut, Hristiyan Misyonerler, Yöntemleri Ve Türkiye’ye Yönelik Faaliyetleri (1. Baskı), Kaknüs Yayınları, İstanbul-2002, s.84.

⁴⁶ Küçük, 2017, s. 86.

⁴⁷ Küçük, 2017. s. 87.

çalışmaktadırlar. Her ne kadar kendileri kabul etmeseler de Baptistlerin internet sitelerinde Türkiye Misyonunda Presbiteryen Kilisesi ile karşılaşılması, Baptistler ve Presbiteryenlerin ortak çalıştıklarını ve tek merkezden yönetildiklerini gösterir.⁴⁸

Misyonerlik ve evanjelizm hareketi birbirlerine benzemekle beraber tamamen aynı şey değildir. Misyonerlik tamamen Hristiyan dini dışındaki din mensuplarına yönelikken; evanjelizmin hedefinde dine karşı ilgisiz olan Hristiyanlar da vardır. Katolikler ve Protestanlar daha çok misyon tabirini kullanırlarken, Evanjelikler misyon terimini pek kullanmayıp onun yerine evanjelizm terimini tercih etmektedirler.⁴⁹

Süleyman Turan, Bosh'un "*Transforming Mission*" kitabından alıntılanarak evanjelizmin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- Evanjelizm misyonun kapsamı içerisindedir. Yani misyon daha geniş bir kavramdır. Evanjelizasyon bir misyonken, misyon sadece evanjelizasyon değildir.
- Evanjelizm Tanrı'nın hem geçmişte yaptığına şahitliği içine alır, hem de şimdi ve gelecekteki yapacaklarına şahitliği içine alır.
- Evanjelizm faaliyetlerinde bulunan kişi insanları yargılamaz o sadece bir davetçidir.
- Evanjelizasyon insanları daveti kabule zorlamaz. Sadece davet eder.
- Evanjelizmin kiliseler kurmaktaki amacı kilisenin sınırlarını genişletmek değildir. Buradaki vurgu Tanrı'nın egemenliğini genişletmek üzerinedir.
- Evanjelizmde İsa'nın mesajı insanlara sadece sözlü olarak iletilmez. Bu mesajlar aynı zamanda eyleme dökülerek insanlara gösterilir.⁵⁰

Görüldüğü üzere Evanjelizm Hristiyanlık açısından, misyonerliğe göre daha olumlu bir imaj çiziyor görünmektedir. Bu da bu kavramın kullanılmasının tercih edilmesindeki neden olan misyon kavramının olumsuz imajını ortadan kaldırmak için yapılan çalışmaların sonuç verdiğini gösterir.

⁴⁸ Küçük, 2017. s. 90.

⁴⁹ Turan, 2006. s. 39.

⁵⁰ Turan, a.g.e. s. 39.

1.1.4. Kerygma (Vaaz)

Kerygma, Grekçe kökenli bir kavram olup dinin ilan edilmesi, Tanrı tarafından görevlendirilen insanların, tanrı sözünü diğer insanlara duyurması anlamlarına gelmektedir. Kutsal kitapta kerygma (vaaz) terimi önemli bir yer tutar. Hem İnciller hem de mektuplar tamamen kerigmatiktir. İsa da hayatı boyunca bu görevi yerine getirmiştir. Hristiyanlığa göre çarmıha gerildikten sonra tekrar dirilen İsa havarilerini bunun için göndermiş: “Size esenlik olsun Baba beni gönderdiği gibi ben de sizi gönderiyorum.”⁵¹ demiştir. Havariler de bu emri yerine getirmiş, Mesih’in hayatı, ölümü, yeniden dirilişi ve tekrar gelişi hakkında insanlara mesaj (kerygma) vermişlerdir.⁵²

Kerygma, İsa’nın mesajının tanrı tarafından geldiğini ifade etmek için kullanılır. Yeni Ahitte bu kavram daha çok erken dönem Hristiyan mesajını ve içeriğini içerir. İsa’nın hayatını, çektiği acıları, karşılaştığı problemleri, ölümünü ve yeniden dirilişini içerir.⁵³ Kerygma İsa’nın hayatı ve İsrailoğulları’nın tarihini ele alarak Tanrı’nın kurtarıcı rolünü öne çıkarır.⁵⁴

1.1.5. Davet ve İlan

Hristiyan dinindeki davet metodunun ilk dayanağı genelde kutsal metinlerde Hz. İsa’nın “gidin” ve “deyin ki” ifadeleriyle başlayan sözleridir. Davet konusunda en temel ifade ise Matta İncili’nde yer alan şu ifadelerdir:⁵⁵

*“Şimdi gidip bütün milletleri talebelerim edinin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla vaftiz edin. Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin ve işte ben bütün günler, dünyanın sonuna kadar sizinle birlikteyim.”*⁵⁶

Hristiyanlık dininde davet ve ilanı iki döneme ayırarak işlememiz gerekir. Zira erken dönem Hristiyanlığında davet farklı bir boyuttayken sonraki dönemde farklı bir

⁵¹ Yuhanna 20:21

⁵² Turan, 2006, s.41.

⁵³ Kıyak, Abdulkadir, “Evrensel Din Bağlamında Tebliğ ve Misyonerlik Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme”, TurkishStudiesInternationalPeriodicalfor the Languages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic Volume 12/27, p. 281-294.

⁵⁴ Ferguson, D. S. (2001). Kerygma. Evangelical Dictionary of Theology. (Ed.Walter A. Elwell). Michigan: Baker Academic. ss. 653.

⁵⁵ Gündüz, 2006, s. 40.

⁵⁶ Matta, 28:19-20

boyuta taşınmıştır. Kutsal metinlerde İsa'ya ait söz ve deyişler incelendiğinde “*tarihsel İsa*” ve “*Hristiyan imanının konusu olan İlahi oğul Mesih İsa*” diye adlandırılabilir iki farklı İsa karşımıza çıkar. Çarmıh hadisesinden önceki İsa ile Hristiyan inancına göre çarmıha gerilip tekrar dirildikten sonraki İsa birbirinden farklıdır. Yeni Ahit metinlerine göre tarihsel İsa olarak isimlendirilen ilk dönemlerdeki İsa sadece İsrailoğullarına gönderilmiştir ve bu dönemlerde sadece mesajın duyurulması/tebliğ edilmesi amacı vardır. Matta İncilinde geçen şu ifadeler de bu anlayışı destekleyici niteliktedir: “*O, İsrail evinin kaybolmuş koyunlarından başkasına gönderilmemiştir.*”⁵⁷ İncilin son kısımlarına bakıldığında ise hem davetin niteliğinin hem de hedef kitlenin değiştiği görülmektedir. Mesajın insanlara duyurulup iletilmesinden ziyade, insanların vaftiz edilip dine kazandırılmasının amaçlandığı ve bu faaliyetlerin tüm ulusları kapsadığı görülmektedir. Yine Matta İncilinin son kısmından yer alan şu ifadelerde bu değişimi gözler önüne sermektedir: “*...gidip bütün milletleri talebelerim edinin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla vaftiz edin.*”⁵⁸ Mesajın insanlara iletilmesiyle ilgili bu iki farklı tutum iki farklı İsa tiplmesiyle ilgilidir. Musevi bir peygamber olarak İsa, sadece mesajın duyurulmasını istemekte ve bu mesajın hedef kitlesini İsrailoğullarıyla sınırlandırmaktadır. Oysa sonraki dönemlerdeki Mesih İsa mesajın duyurulmasından ziyade insanların vaftiz edilmesini istemekte ve hedef kitle olarak tüm ulusları göstermektedir.⁵⁹

Son olarak bu tespitlere göz attığımızda Matta İncili'nin son kısmındaki sözlerin tarihsel İsa'ya ait olmadığı, İsa sonrası dönemde ortaya çıkan ve hedef kitle olarak İsrailoğullarını değil Roma vatandaşı olan halkları seçen bir Hristiyan cemaatinin misyon anlayışını yansıttığı görülür. Bu anlayış teslise dayalı bir teolojik yaklaşıma sahiptir.⁶⁰

⁵⁷ Matta,15:24.

⁵⁸ Matta, 28: 19-20.

⁵⁹ Gündüz, 2006, s. 42.

⁶⁰ Gündüz, 2006. s.43.

1.1.6. Dinlerarası Diyalog

Diyalog iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşması demektir. Diyalog kavramının daha kapsamlı tanımı ise; “farklı ırk ve kültürlere mensup insanların birbirleriyle medeni ölçüler dâhilinde konuşarak anlaşmaları” şeklinde yapılabilir.⁶¹ İnsanlar topluluk halinde yaşadıkları için, diğer insanlarla bir arada bulunma ihtiyacı temel bir ihtiyaç olarak kabul edilmiştir. İnanç duygusu da insanları bir arada tutan ve ortak değerleri beraber yaşamalarına sebep olan etkenlerden biridir. Bu bağlamda Dinlerarası Diyalog kapsamındaki toplantılara XX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ağırlık verilmiştir.⁶²

Dinlerarası Diyalogu ilk kez kullanan ve teolojik sözlüğe sokan Roma Katolik kilisesidir. Daha sonrasında ise onu Ortodoks ve Protestan kiliselerin ekümenik organı olan Dünya Kiliseler Konseyi izlemektedir.⁶³ Diyalog 1962-1965 yılları arasında yapılan II. Vatikan Konsili’nde gündeme gelmiş ve sonrasında da diyalog toplantıları yapılmaya başlanmıştır.⁶⁴

Diyalogun misyonerlikle ilişkisi ise öteden beri tartışılacak bir konu olmuştur. II. Vatikan Konsili’yle beraber kilisenin hem diğer Hristiyan gruplarla hem de diğer din mensuplarıyla diyaloga girme konusunu gündeme getirmesi ilerleyen dönemlerde diyalog faaliyetlerini ve tartışmalarını gündeme getirmiştir.⁶⁵

Diyalogun misyon içindeki yerini gösteren ve açığa çıkaran ilk vesikalardan biri 14 Ekim 1965 tarihinde yayınlanan “*Nostra Aetate*”(NA)adlı konsil belgesidir.⁶⁶ Kilisenin Hristiyan olmayan dinlerle ilişkisini açıklayan bir doküman olan *Nostra Aetate*, zamanımızda diyalogun ve diğer dinlerle sıcak ilişki kurmanın, çağın bir gereği olduğuna vurgu yapan bir isimlendirmedir.⁶⁷ Bu konsil dokümanı Vatikan Konsili’nin 4. oturumunda oylama ile kabul edilmiş ve Papa VI. Paul’un onayıyla ilan edilmiştir. *Nostra Aetate*, Katolik Kilisesinin, Hristiyanlık dışındaki dinlere karşı olan geleneksel

⁶¹ Cilacı, Osman, Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, (6. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara-2005, s.45.

⁶² Cilacı, 2005. s.46.

⁶³ Turan, 2014. s. 226.

⁶⁴ Küçük, 2017, s.36.

⁶⁵ Gündüz, 2006, s. 107.

⁶⁶ Turan, 2014, s.226.

⁶⁷ Alıcı Mustafa, “2000 Sonrası Roma Katolik Kilisesi Ve VCC Belgelerinde Diyalog-Misyon İlişkisi”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları*, 2005, s.69.

bakışından sıyrılarak daha olumlu bir bakış açısı yönüyle önem kazanmış bir dokümandır. Nostra Aetate Hristiyanlık dışındaki diğer dinlerden bahsederken, İslam, Hinduizm, Budizm ve Yahudilik dinlerini ismen zikretmiş, bu dinlere kilisenin verdiği değerden söz ederek bu dinlerin bazı inançları hakkında bilgi vermiştir. II. Vatikan Konsili'nin resmi bir dokümanı olan Nostra Aetate öncekilerin aksine diğer dinler için olumlu ifadeler kullanmasıyla dikkat çekmiştir. Konsil'in diğer dinler hakkındaki bu olumlu ifadeleri bazı çevreler tarafından olumlu tepkilerle karşılanırken bazı çevreler tarafından da olumsuz bir tepkiyle karşılanmıştır. Diğer dinlerin mensupları özellikle Müslümanlar bu kararı ihtiyatla karşılamışlardır.⁶⁸

Nostra Aetate, Müslümanlar ve inançlarına ayırdığı bölümde, Onların da tek, diri, mevcut, bağışlayıcı, güçlü, yaratıcı, kadir-i mutlak ve insanlara hitap etmiş olan Tanrıya taptıklarını, Müslümanların her ne kadar İsa'yı Tanrı olarak kabul etmeseler de, onu bir peygamber olarak yücelttiklerini, ahiret hayatına inandıklarını, Tanrıya ibadet ettiklerini dile getirmiştir. Ali İsra Güngör'den yaptığımız alıntılarda, bu dokümanın Müslümanlarla ilgili bölümü şu ifadelerle sona ermektedir: *"Asırlardır Hristiyanlarla Müslümanlar arasında birçok kavga ve anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Şimdi bu Kutsal Konsil bütün herkesi geçmişini unutmaya çağırır ve karşılıklı anlayışı gerçekleştirmek için samimi gayret göstermeye teşvik eder; bütün insanlığın menfaati için onları hep beraber barışı ve sosyal adaleti oluşturmaya, hürriyeti ve ahlaki değerleri korumaya davet eder."*⁶⁹

Nostra Aetate, diğer dinleri değerlendirirken, diğer dinler ile Hristiyanlık arasında biri ilişkinin varlığını vurgulayarak, diğer dinlerin inançlarına kendi kriterlerine göre yer vermesi sebebiyle ayrıca Kilise'nin diğer dinler hakkındaki görüşlerinin, Konsil öncesindeki dogmatik görüşleriyle aynı olması, hiç değiştirmeden vermesi ve diğer konsil dokümanlarına aykırı hiçbir ifadede bulunmaması sebebiyle araştırmacılar tarafından misyoner karakterli bir doküman olarak kabul edilmiştir.⁷⁰

II. Vatikan Konsili'nde, Nostra Aetate dışında diğer dinler ve onlarla ilişkiler konusunda *Lumen Gentium (LG)* ve *Ad Gentes (AG)* gibi dokümanlar da yayınlanmıştır.

⁶⁸ Güngör, Ali İsra, Vatikan Misyon ve Diyalog, (1. Baskı), İlgü Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2016, s.80.

⁶⁹ Güngör, 2016. s.87.

⁷⁰ Güngör, 2016. s.92.

Ad Gentes'te kilisenin tabiatı gereği misyoner olduğu, bu misyonun kiliseye sonradan ilave edilmediği açıklanmıştır. Bu misyonun Baba'nın isteğiyle oğula tevdi edilen ve Kutsal Ruh'la desteklenen bir misyon olduğu belirtilmiştir. Bu açıklamayla bir yandan kilisenin misyoner yönüne vurgu yapılırken diğer yandan da bu yönün teslis inancındaki yerine vurgu yapılmıştır. Lumen Gentium'da da Baba tarafından oğlun gönderilmesi gibi, Havarilerin de Mesih tarafından gönderildiği söylenerek yine Kilisenin misyoner yönüne vurgu yapılmıştır. Yine bu konu da Havarî Pavlus'un "vaaz etmez isem vay halime" (1.Korintoslulara 9:16) sözü de referans gösterilmiştir.⁷¹

II.Vatikan Konsili'nde Müslümanlar arasında misyonerlik faaliyeti yapmış araştırmacıların da görüşleri tartışılmış ve karara bağlanmıştır. Burada da diyalog ve misyonerliğin beraber zikredilmesi, diyalogun misyonerliğin yeni bir biçimi ve yöntemi olduğu yönündeki görüşlere yol açmıştır.⁷²

Diyaloğa önem veren ve küresel bir etkiye sahip olan bir diğer Hristiyan yapısı *Dünya Kiliseler Konseyi (WCC)*'dir. WCC 1948 yılında Amsterdam'da kurulmuştur. Çoğunluğunu Protestan Kiliseler oluşturmakla beraber, Rusya, Romanya, Bulgaristan, Polonya, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kilisesi'nin de üyesi olduğu ve Katolik Kilisesi'nin daimi gözlemci bulundurduğu WCC,⁷³ "Tanrı'ya ayrı ayrı varmak isteyen manevi yolculuklar" olarak gördüğü dini geleneklerle diyaloga girmeyi misyonerliğe karşıt bir şey olarak görmez. Aksine Protestan ve Ortodoks Kiliselerin geleneksel misyon stratejilerini yerine getirirken, yeni ve bağlamsal yollar ortaya çıkarması için gerekli bir durumdur.⁷⁴

Abdurrahman Küçük'ün "Misyonerlikten Diyaloga Türkiye" kitabından alıntılarımızla, John B. Taylor, *İslamo Christiana* Dergisindeki bir makalesinde, "*Diyalog misyonerliğe bir alternatif değil bizzat şartlara uygun misyondur (misyonerliktir)*" sözleriyle konuya açıklık getirmiştir. Yine Küçük'ün kitabında geçtiği şekliyle, bir Katolik piskoposu olan Antonio Jose Peterio Freire, 1990 yılında, diyalogu

⁷¹ Güngör, 2016. s. 140.

⁷² Küçük, 2017. s.37.

⁷³ Turan, 2014, s. 253.

⁷⁴ Turan, 2014, s. 267-268.

“çağın ayırt edici özelliği” olarak görmüş, Katolik Kilisesi’nin II. Vatikan Konsili’nden sonra misyonunu icra etmek için Diyalog’u seçtiğini dile getirmiştir.⁷⁵

Hristiyan Misyonerliği, Hristiyan olmayanları rahatsız edici yayın ve davranışlardan uzak durmalıdır. İnsanları inançlarıyla baş başa bırakmalı, İslam’ın tebliğine benzer bir metot izlemelidir. Diyalog adı altında yapılan çalışmalar misyonerlik faaliyetleri için yeni bir yol olarak görülmemelidir. Aksi halde Müslümanlar tabii olarak Kilise’nin diyalog adı altında yaptığı çalışmalarını, misyonerlik için yeni bir metod olarak görecektir.”⁷⁶

II. Vatikan Konsili’nin toplanma sebebi olarak dünyada meydana gelen değişimler sonucunda klasik misyoner faaliyetlerinin modern dünyaya uygun olmadığı için Kilise’nin misyonunu istediği gibi yerine getirememesi ve bu sebeple tepki görmesi de gösterilmiştir.⁷⁷

Misyonerlerin salt birbirini anlamaya ve tanımaya, birbirlerinin kültürlerini ve inançlarını zenginleştirmek için olan bir diyalogu kabul etmedikleri, misyonerler tarafından diyalogun asıl amacının Hristiyanlık dini dışındakileri ihtida ettirmek yani Hristiyanlaştırmak olduğu da bu konudaki görüşlerdendir.⁷⁸

Dinlerarası Diyalog ile ilgili açıklamalara bir makalesinde yer veren Dinler Tarihi Araştırmacısı Prof. Dr. Ömer Faruk Harman, II. Vatikan Konsiliyle beraber diğer dinlere bakışta yumuşama olduğunu, diğer din mensuplarının da kurtuluşunun mümkün olduğu yönünde görüş geliştirilmiş olduğunu ancak bunun “kilise dışında kurtuluş yoktur” prensibinden vazgeçildiği anlamına gelmediğini belirtmiştir. Diğer din mensupları Hristiyan inancına çağrılarak kurtarılması gereken halklar olarak görülmüştür. Kurtuluşun yolu kilisedir denilerek Hristiyanlığın tek gerçek ve kurtuluş iddiası devam etmektedir. Bunun için konsilde insanlığın kurtuluşu İncil’in onlara tebliğ edilmesine yani misyonerlik faaliyetlerinin devam ettirilmesine karar verilmiştir.⁷⁹

⁷⁵ Küçük, 2017, s. 38.

⁷⁶ Cilacı, 2005, s.48.

⁷⁷ Turan, 2006, s.46.

⁷⁸ Gündüz, 2006, s.108.

⁷⁹ Harman, Ömer Faruk, “Dinlerarası Diyalog Çalışmaları ve Misyonerlik Faaliyetleri”, *Kutlu Doğum Sempozyumu-2000, Üçüncü 1000’e Girerken İslam*, 2005, s.289.

Diyanet İşleri de Diyalog ile ilgili çalışmalara kayıtsız kalmamış, bu faaliyetleri dikkatlice izlemiş Tunus (11-17 Kasım 1974) ve Libya’da (2-6 Şubat 1976) yapılan toplantılara katılmıştır. Türk halkının da konuya ilgisini çekmek için İslam Medeniyeti Araştırma Enstitüsü ile Papalık Dinlerarası Diyalog Konseyi’nin ortaklaşa düzenledikleri “Modern Toplumda Din Eğitimi” sempozyumuna (İstanbul, 10-15 Eylül 1989) Türkiye ev sahipliği yapmıştır. Yine 1997 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi “I. Uluslar arası Diyalog Konferansı (İstanbul, 10-12 Ekim 1989)” nı düzenlemiştir. Aynı şekilde Diyanet İşleri Başkanlığı bu bağlamda “Dinlerarası Diyalog ve Araştırmalar Merkezi”ni kurmuş ve çalışmalara aktif olarak katılmıştır, II. Din Şurası (İstanbul, 23-27 Kasım, 2000)’nın bir bölümünü de bu konuya ayırmıştır. Ayrıca Diyanet İşleri bu bağlamda İstanbul, İzmir, ve Tarsus’ta çeşitli toplantılar düzenlemiş ve bu toplantılara Katolik, Ortodoks ve diğer Hristiyan mezheplerinin Türkiye’deki üst düzey yetkililerini de davet etmiştir.⁸⁰

1.2. Tarihsel Boyutuyla Hristiyanlıkta Misyonerlik Anlayışı

Hristiyanlık her konuda olduğu gibi misyonerlik konusunda da kendisini Hz. İsa’ya dayandırır. Fakat bu konuda iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Yani Hristiyanlık dininin kutsal metinlerine baktığımız zaman, Misyonerlik konusuna Hz. İsa’nın iki farklı yaklaşımı olduğunu görürüz. Birçok araştırmacının da vurguladığı üzere Hristiyanlık Kutsal metinlerinde iki farklı İsa tipolojisi bulunmaktadır. Bunlardan birisi “*tarihsel İsa*” olarak adlandırılırken, ikincisi “*İlahi Oğul İsa Mesih*” diye adlandırılır. Bu adlandırmalar kutsal metinlere dayandırılarak yapılır.⁸¹

Öncelikle *Tarihsel İsa*’ya bakacak olursak, bu İsa Milattan sonra birinci yüzyıl başlarında yaşamış olan bir Musevi Öğretmen/Peygamberdir. İnsanları Hz. Musa’nın öğretilerine çağıran, onlara Tanrı’ya imanı, hesap gününü, helal ve haramları bilmeyi, ahlaklı olmayı anlatan bir kişidir. Sinoptik denilen tarih olarak en eski İncillerde geçen bu İsa, kendisini yalnızca “İnsanoğlu” diye tanımlamıştır. Sinoptik İncillerde İsa, asla Tanrı oğlu, Tanrı, Bedenleşmiş Kelam, Mesih gibi Hristiyan teolojisinde belirleyici olan niteliklerle adlandırılmamıştır.⁸²

⁸⁰ Cilacı, 2005, s.49.

⁸¹ Gündüz, 2006, s.36.

⁸² Gündüz, 2006, s. 37.

İkinci tipoloji olarak ise *Mesih İsa* vardır. Bu ifade daha çok Kanonik İnciller arasında en geç derlenmiş olan Yuhanna İncil’inde yer almaktadır. Buna göre İsa Mesih başlangıçtan beri var olan Kelam’ın ete kemiğe bürünmüş halidir. İnsanlığın kurtuluşu için yeryüzünde yaşamış, acı çekmiş, insanların kurtuluşu için çarmıha gerilerek ölmüş, sonra tekrar dirilerek ilahi âlemlere yükselmiştir. Genelde Pavlus’un metinlerinde ve Yuhanna İncil’inde işlenen bu ikinci İsa motifi yer yer Kanonik İnciller olarak adlandırılan Matta, Markus ve Luka İncillerinde de işlenmektedir. Günümüzdeki Hristiyanlık inanç esaslarının temelini oluşturan bu İsa anlayışı Antakya merkezli Helenistik cemaat tarafından şekillendirilmiş ve Pavlus tarafından geliştirilip sistematize edilmiştir.⁸³

Yeni Ahit metinlerinde mesajın insanlara iletilmesi konusundaki İsa’ya ait söz ve deyişler incelendiğinde tıpkı *tarihsel İsa-Mesih İsa* ayrımında olduğu gibi burada da iki farklı tutum vardır. Çarmıh öncesindeki İsa’nın bu konuyla ilgili sözleri ile çarmıhtan sonra tekrar dirilip talebelerine konuşma yapan İsa’nın tutumu birbirinden farklıdır. Yeni ahit metinlerinde görülen bu iki farklı yaklaşımın ilkinde göre, İsa mesajın tebliğini İsrailoğulları ile sınırlandırmıştır. Bu minvalde İsa öğrencilerini tebliğ konusunda görevlendirirken şöyle uyarır: “*Milletlerin yoluna gitmeyin ve Samiriyelilerin şehirlerinden hiç birine girmeyin; fakat daha ziyade İsrail evinin kaybolmuş koyunlarına gidin.*”⁸⁴Burada da gördüğümüz gibi mesajın iletilmesi sadece İsrailoğulları ile sınırlandırılmıştır ve mesajın iletilmesindeki amaç sadece mesajın duyurulmasıdır. Sonraki dönemlerdeki İsa ise mesajın tebliğ edilip duyurulmasından ziyade insanların vaftiz edilmesini ve dine sokulmasını istemektedir. Hedef olarak ise tüm ulusları göstermektedir. Matta İncil’inde geçen şu ifadeler de buna referans olarak gösterilmektedir: “*Şimdi, gidip bütün milletleri talebelerim edinin; onları Baba, Oğul, Kutsal Ruh adıyla vaftiz edin, Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin ve işte ben, bütün günler, dünyanın sonuna kadar sizinleyim.*”⁸⁵ Görüldüğü üzere tarihsel İsa’nın tebliğ faaliyetleri daha çok milli bir çerçevedeyken, Pavlus ve Helenistik cemaat tarafından yorumlanan hareket evrensel bir konumdadır.⁸⁶

⁸³ Gündüz, a.g.e. s.37.

⁸⁴ Matta 10: 5-6.

⁸⁵ Matta, 28: 19-20.

⁸⁶ Gündüz, 2006. s.43.

Misyonun diğer insanlara iletilmesi Hristiyanlar tarafından her ne kadar Yeni Ahit'teki İncil metnindeki İsa'nın sözlerine dayandırılrsa da Hristiyanlık tarihindeki ilk sistematik misyonerlik faaliyetlerinin Pavlus ile başladığı söylenir. Pavlus Helenistik cemaat tarafından ortaya çıkarılan “İlahi Oğul İsa Mesih” inancını temel alan öğretileri yaymak için çeşitli yerlere misyon seyahatleri düzenlemiştir. Bu yerler Anadolu, Yunanistan ve Makedonya'dır. Pavlus'un bu seyahatlerini konu alan yazılar ve çeşitli topluluklar için yazdığı mektuplar Yeni Ahit metninin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Pavlus bu misyon faaliyetlerinde ve yazdığı mektuplarda misyona dair metodolojik bilgiler de vermiştir. Bu bilgiler Hristiyan çevreler tarafından bağlayıcı özellikler taşımaktadır.⁸⁷

Pavlus'un Korintiler'e gönderdiği ilk mektubunda yer alan şu ifadeler bize kullandığı metodoloji hakkında önemli bilgiler sunmaktadır:

*Ben özgürüm kimsenin kölesi değilim. Ama daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudileri kazanmak için Yahudilere Yahudi gibi davrandım. Kendim Kutsal Yasa'nın (Musa Hukukunun) denetimi altında olmadığım halde, Yasa altında olanları kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Tanrı'nın yasasına sahip olmayan değil de Mesih'in yasası altında olan biri olarak, Yasa'ya sahip olmayanları kazanmak için Yasa'ya sahip değilmişim gibi davrandım. Güçsüzleri kazanmak için güçsüzlerle güçsüz oldum. Ne yapıp ne edip bazılarını kurtarmak için herkesle her şey oldum.*⁸⁸

Bu ifadelerden gördüğümüz üzere Pavlus insanları öğretilerine inandırabilmek için her yolu mübah görmüştür. Gerekteğinde inanmadığı, kabul etmediği şeyleri de inanıp, kabul ediyor görünmüştür. Günümüz misyonerlerinin yaptığı çalışmalarına bakıldığında bu yöntemlerin dikkate alındığı görülmektedir.⁸⁹

⁸⁷ Turan, 2014, s. 24.

⁸⁸ 1. Korintililere Mektup, 9:19-22.

⁸⁹ Turan, 2014, s.25.

1.3. Misyonerliğin Çalışma Yöntemleri

Geçmişten günümüze Hristiyan misyonerliği metodolojik açıdan büyük değişimler geçirmiştir. Geleneksel metotlar yakın zamanda ve günümüzde gözden geçirilmiş ve bir takım iyileştirmeler yapılmıştır.⁹⁰ Biz bu metotlardan Evangelizm, İnkültürasyon ve Diyalog'u kavramlar bölümünde geniş olarak ele aldığımız için burada kısaca açıklamakla yetineceğiz.

1.3.1. Evanjelizm Anlayışı

Evangelizm Hristiyan mesajının bütün toplumlara iletilmesi anlamında kullanılmaktadır. "Evangelion" iyi haber müjde anlamına gelmektedir. Bu terim sonradan ortaya çıkmış bir terim değildir. İsa Mesih'in hayat hikayesini konu edinen dinsel metinlerde kullanılmaktadır. Yeni Ahit metinlerinde de Pavlus'un yaydığı iyi haberden bahsedilmektedir. Dolayısıyla evangelizm Hristiyan müjdesinin yayılması ile ilgili tarihsel bir geleneğin yeniden vurgulanması demektir.⁹¹

1.3.2. Doğrudan ve Dolaylı Misyonerlik

Misyonerler, Hristiyan olmayanlara yönelik misyonerlik faaliyetlerinin iki şekilde yapılabileceğine inanmaktadırlar. Doğrudan misyonerlik bu işin eğitimini almış kişiler tarafından yapılır. Bu kişiler misyoner örgütleri tarafından görevlendirilirler. Teoloji alanında yetkinliğin yanında bunlara misyoloji alanında da eğitim verilir. Bu kişilerin insanlarla etkili konuşup onlarla rahat iletişim kurabilecek yetenek vardır. Dolaylı misyonerlik faaliyetleri arasında ise misyoner teşkilatlarına destek olma, diyalog toplantılarına katılma ve bu toplantılara Hristiyan olmayanları davet etme, uygun materyalleri dağıtma, Hristiyan mesajının yayılması için Televizyon, Gazete, Radyo hizmetlerine finansal katkıda bulunma, gerektiğinde kullanılabilecek yeterli dini bilgi birikimine sahip olma ve zaman zaman günlük yaşamında evanjelik organizasyonlara yer ayırma gibi hususlar sayılabilir.⁹²

⁹⁰ Gündüz, Şinasi, "Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri: Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi*, ed. Ö. F. Harman, İstanbul-Ensar Yayınları, 2004, s.356.

⁹¹ Gündüz, 2002, s.12.

⁹² Gündüz, 2004, s.362.

1.3.3. Kültüre Uyarlama (İnkültürasyon)

Daha önce de ele aldığımız gibi, misyonerlik faaliyetlerinde kültüre uyarlama önemli bir yer tutar. Kültüre uyarlamanın anahtar ifadesi İncil’de geçen “Baba beni gönderdiği gibi ben de sizi gönderiyorum”⁹³ ifadesidir. Bu ifadeye göre İsa Tanrı tarafından insanların kurtuluşu için gönderilmiş, İsa da insanlar gibi yaşamış onların hukuk kurallarına bağlı kalmış ve en nihayetinde çarmıha gerilerek bir insan gibi ölmüştür. Burada İsa kültüre uyarlama metodunu uygulamıştır. Kültüre uyarlama Hristiyan mesajının, yerel kültürlerin, şartların, değerlerin gözetilerek sunulması demektir.⁹⁴

1.3.4. Diyalog

Diyalogun misyonerlikle ilişkisi öteden beri tartışılan bir konu olmakla beraber diyalog da misyonerlerin çalışma yöntemlerinden biri olarak ele alınmıştır.⁹⁵ Diyalog aynı din içindeki grupların veya farklı dinlere mensup insanların inanç ve düşüncelerini diğerlerine zorla kabul ettirme amacı gütmeyen hoşgörü içerisinde bir arada yaşaması ortak meseleler etrafında toplanması ve iş birliği yapabilmesi anlamına gelmektedir. İslam dünyası asırlardır “kilise dışında kurtuluş yoktur” düsturu ile hareket eden kilisenin diyalogla beraber yumuşayan ve diğer dinlere daha ılımlı yaklaşan bu tutumunu şüpheyle karşılamış ve diyalog faaliyetlerinin ardında başka maksatlar da aranmıştır.⁹⁶

1.3.5. Sosyal Etkinlikler Bağlamında Misyon

Misyonerlik faaliyetlerine uygun ortam oluşturması bağlamında uygulanan yöntemlerden biri de sosyal etkinliklerdir. Sosyal etkinliklerin uygulanmasında yapılması önerilen şeylerin başında ise arkadaşlık ve dostluk kurma gelmektedir. İnsanlarla arkadaş olmak için her türlü yol kullanılarak çevre oluşturmaya çalışılır. Bu bağlamda kafelerde, gençlik kulüplerinde, alışveriş ve spor merkezlerinde, kültür dayanışma derneklerinde, kamplarda, gezi turlarından insanlarla iletişim kurularak

⁹³ Yuhanna 20:21.

⁹⁴ Gündüz, 2004, s.365.

⁹⁵ Gündüz, 2004, s.370.

⁹⁶ Harman, 2005, s.285.

onlarla yakınlaşmak amaç edinilir. Bunun dışında internet ortamı, sinema film sektörü gibi sosyal ortamlar da misyonerlik faaliyetleri için kullanılabilir. ⁹⁷

Misyonerlik faaliyetlerinde sosyal etkinlikler bağlamında kullanılan pek çok yöntem vardır. Bu yöntemlerde birçok kurum ve kuruluşu araç olarak kullanmışlardır. Bu kurum ve kuruluşlar da misyonerlik faaliyetlerinde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmıştır. Gazete haberlerini incelediğimiz bölümde bu yöntemlere daha ayrıntılı biçimde değindiğimiz için burada daha kısa tanımlamalarla yetineceğiz. Bunlardan bir kısmını sıralayacak olursak;

1.3.5.1. Eğitim Kurumları

Kendi dil, kültür ve dinlerini yaymak için okul, hastane, matbaa yetimhane açan azınlıklar bu kurumları misyonerlik faaliyetleri için de kullanmışlardır. Osmanlı Döneminde misyoner okulların fazla olmasının sebebi Osmanlı Devletinin azınlıklara tanıdığı din ve vicdan özgürlüğü olmuştur. Yeterli denetimden geçmeyen bu okullar sonrasında Osmanlı Devletinin yıkılmasında büyük rol oynamışlardır. Amaçları Hristiyanlığı yaymak olan bu okullar aynı zamanda kendi ülkelerinin siyasi, ekonomik ve kültürel menfaatleri doğrultusunda da çalışmalar yapmışlardır. Cumhuriyet Türkiye'sinde her ne kadar sıkı kontrol ve denetimler olsa da bu okullar ahlaki eğitim altında Hristiyanlık dininin propagandasını yapmışlardır. ⁹⁸

1.3.5.2. Gazete ve Dergiler

Hristiyan inancını ve kültürünü insanlara tanıtmak ve yaymak isteyen misyonerler süreli yayınları da bu amaçları doğrultusunda kullanmışlardır. Misyonerler zaman zaman değişik gazetelere bedava İncil ve İncil kursu gibi ilanlar vermektedirler. Konu ile ilgilenenlerle de mektuplaşmaktadırlar. ⁹⁹

⁹⁷ Gündüz, 2004, s.376.

⁹⁸ Cilacı, 2005, s.119-120.

⁹⁹ Malkoç, M. Numan, "İstanbul ve Çevresinde Misyonerlik", *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye'de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, s.257.

1.3.5.3. Televizyon ve Radyo İstasyonları

Hristiyanlığın televizyon ve radyo aracılığıyla yayılmaya çalışma faaliyetleri tüm dünyada oldukça yaygın hale gelmiştir. Dünya genelinde çeşitli Hristiyan grupların kontrolünde olan çok sayıda radyo ve televizyon kanalı bulunmaktadır.¹⁰⁰

1.3.5.4. Yayınevleri

Kutsal metinlerin yerel dillerle çevrilmesi Hristiyanlık inancının insanlara ulaştırılması faaliyetlerinin başında gelmektedir. Türkiye’de misyonerlerce işletilen çeşitli basım ve yayınevleri Yeni Ahit başta olmak üzere çeşitli kitap, dergi ve broşür oluşturarak bunları halka ulaştırmaktadırlar.¹⁰¹

Matbaa özellikle Osmanlı Devleti Döneminde misyonerler tarafından çok etkin bir şekilde kullanılmıştır. Bu matbaalar misyonerlik faaliyetlerini basılı malzeme ile desteklemişlerdir. Yine bu matbaalar misyoner okulları için gerekli olan kitapların basım ve dağıtımını da yapmışlardır.¹⁰²

1.3.5.5. Kafeler ve Kitapevleri

Özellikle gençlere ulaşmak adına kafeler ve kitapevleri de misyonerlik çalışması yapan Hristiyanlar için çalışma alanlarından bazılarıdır.¹⁰³ Kafelerde ve gençlik kulüplerinde misyonerler arkadaş edinmeye çalışmakta, böylece arkadaş olarak yaklaştıkları gençlerle misyonerlik faaliyetleri adına daha rahat iletişim kurmaktadır.¹⁰⁴

1.3.5.6. Dil Merkezleri

Günümüzde yabancı dil kursları da misyonerler tarafından faaliyetlerini yaymak amacıyla kullanılmaktadır.¹⁰⁵ Dışarıdan bakıldığında sıradan bir sosyal hizmet

¹⁰⁰ Gündüz, 2006. s.120.

¹⁰¹ Gündüz, 2006 s. 120.

¹⁰² Alan, Gülbadi, “Protestan Amerikan Misyonerleri, Anadolu’daki Rumlar ve Pontus Meselesi” Erciyes Ü.SBE Dergisi, sayı:10 (2001), s,189.

¹⁰³ Malkoç, 2005, s.189.

¹⁰⁴ Gündüz, 2004, s.372.

¹⁰⁵ Küçük, 2017. s.253.

veriyor gibi görünen dil kursları gibi merkezler aslında misyonerlerin hedef seçtikleri toplumu tanımaları ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilmeleri için ideal ortamlardır. Ancak tüm kurumların bu amaçla çalıştığını varsaymanın yanlış olduğunu bilmek gerektiği gibi misyonerlik faaliyetleri doğrultusunda çalışmalar yapan böyle kurumların olduğunu bilmek de gereklidir.¹⁰⁶

1.3.5.7. Kamplar ve Geziler

Türkiye’de bulunan Protestan gruplar günümüz Türkiye’sinde yaz aylarında çeşitli kamplar ve geziler düzenleyerek Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde bir araya gelmektedirler.¹⁰⁷ Özellikle çocuklar ve gençler için düzenlenen bu geziler misyonerlik faaliyetlerinin grup faaliyetleri için oldukça etkili olmaktadır. Bu programlarda çocuklara ve gençlere yakınlaşarak uygun ortamlar oluşturmak hedeflenir.¹⁰⁸

1.3.5.8. Yardım Kuruluşları

Maddi açıdan yetersiz insanlar özellikle misyoner grupların hedef kitlesi olmuşlardır. Özellikle deprem gibi doğal afet zamanlarında bu yardımlarla insanlara ulaşmaya çalışmışlardır. Misyonerlerin yardım yapıp yaklaşmaya çalıştıkları bir diğer grup da kimsesiz çocuklardır.¹⁰⁹

1.3.5.9. Sağlık Kuruluşları

Misyonerlerin faaliyetlerini yürütürken kullandıkları yöntemlerden biri de sağlık faaliyetleridir. Bu sebeple önemli merkezlere hastaneler ve dispanserler yapmışlardır. Halka daha yakın olmak ve onlarla rahat iletişim kurmak için açılan bu hastaneler misyonerler için önemli bir misyonerlik aracıdır.¹¹⁰

¹⁰⁶ Gündüz, 2004, s.372.

¹⁰⁷ Malkoç, Mustafa Numan, Türkiye’de Protestanlık Ve Protestan Kiliseleri (1. Baskı), Yalın Yayıncılık, İstanbul-2011, s. 238.

¹⁰⁸ Gündüz, 2006, s. 121.

¹⁰⁹ Malkoç, Numan, “Türkiye’de Protestan Misyonerliği”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, s. 190.

¹¹⁰ Açıkse Erdal, “Amerikalı Misyonerlerin Samsun ve Çevresindeki Faaliyetleri”, *Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu 1. Kitap*, Samsun, 2006, s.314.

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRELİ YAYINLAR VE MİSYONERLİK

Misyonerler çoğu zaman faaliyette bulunurken faaliyetlerini gizleme gereği duymadan açıktan yaparlar. Bu faaliyetlerini açıktan yapmalarında bir takım kanuni boşluklardan faydalanmalarının da etkisi vardır. Bu sebeple faaliyetleri zaman zaman gazetelerde ve dergilerde haber olarak yer bulmuştur¹¹¹. Çalışmamızın bu bölümünde belli bir tasnife göre ele aldığımız gazetelerde geçen misyonerlikle ilgili haberleri derleyerek konumuz kapsamında değerlendirdik.

2.1. Haberlerde Öne Çıkan Misyonerlik Yöntemleri

Misyonerlik faaliyetlerinin amacı bir takım propaganda metotları ile Hristiyanlığı yaymaktır ve mensuplarını arttırmaktır.¹¹² Misyonerler bu amaçlarını gerçekleştirmek için çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Öncelikle uygun hedef kitle belirlenir. Hedef kitle belirlendikten sonra ikinci aşama hedef kitle olan bu topluma yerleşmedir. Topluma yerleşme sağlandıktan sonra ise topluma birçok açıdan adaptasyon sağlanır. Sonrasında toplumu daha iyi tanımak, toplumsal çatışma ve birleşme noktalarını kavramak için bir takım çalışmalar yapılır. Son olarak yerleşilen toplumun dini değerleri, dini kaynakları, inanç yapıları incelenir ve bunlar misyonerlik faaliyetleri açısından değerlendirilir.¹¹³ Misyonerler faaliyetlerini gerçekleştirirken genellikle Hristiyanlık dinini direkt empoze etmemişler, buna karşılık muhatap aldıkları insanların temel ihtiyaçlarını çözmeye çalışarak onlara yaklaştırmaya çalışmışlardır.¹¹⁴

Biz de çalışmamızın ana kaynağı olan gazete haberlerini incelerken bu yöntemlerin mütemadiyen kullanıldığını gördük. Ele aldığımız gazete haberlerinden yola çıkarak misyonerlerin bu yöntemleri uygularken neleri vasıta edindiklerini şu şekilde tasnif ettik:

¹¹¹ Cilacı, 2005. s.130.

¹¹² Pelzel Morris, Ecclesiology, The Church as Communion and Mission, Loyola Press, Chicago 2001, s.73.

¹¹³ Gündüz, 2002, s.15.

¹¹⁴ Köylü, Mustafa, “Günümüz Misyonerlik Faaliyetlerinde Bazı Metodik Yaklaşımlar (A.B.D Örneği)”, Diyanet İlmî Dergi, c.35, sayı:2, 1999, s.50.

2.1.1. Sosyal Aktiviteler

İnsan biyolojik olduğu kadar sosyal bir varlıktır. Bu sebeple insanların dünyaya gelmelerinden itibaren kendilerini gerçekleştirebilmeleri adına fiziksel gelişim kadar sosyal gelişim de gereklidir. Çünkü sosyalleşme insanın temel ihtiyaçları arasındadır. Sosyalleşme kişinin toplumsal kültürle birleşmesini, içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılar.¹¹⁵ Sosyalleşme bu kadar temel bir ihtiyaçken kişinin sosyalleşmesini sağlayan şey büyük oranda sosyal aktivitelerdir. Bu sebeple sosyal aktivitelerin insan hayatında yeri çok büyüktür.

Sosyal aktiviteler hiç şüphesiz ki her insanın ihtiyaç duyduğu ve yapmaktan keyif aldığı meşguliyetler arasında yer alır. Bu sebeple insanlarla iletişim kurmanın bir yolu da sosyal aktiviteler olmuştur. Misyonerler de bu yöntemi kullanmayı ihmal etmemişlerdir. Misyonerler çalışmalarını okuma salonlarında, sosyal merkezlerde, zirai çalışmalarda sürdürmüşlerdir.¹¹⁶ Hristiyan misyonerler dünyanın birçok yerinde okullar, kolejler, hastaneler açmışlardır. Sonrasında bu sosyal faaliyetler zirai hizmetlere, desteklere, gelişme ve kooperatif programlarına, okuma yazma kampanyalarına kadar uygulanmıştır.¹¹⁷ Bugün ABD ve Avrupa ülkeleri merkezli yüzlerce sosyal hizmet teşkilatı, çeşitli misyoner kuruluşları olarak çalışmaktadırlar.¹¹⁸

Misyonerler bu anlamda insanlara yaklaşmak maksadıyla sosyal faaliyetleri çok etkin bir şekilde kullanmışlardır. Yeni Şafak Gazetesinin 08.01.2005 tarihinde “230 Korsan Misyoner Kilisesi” başlığı altında verdiği habere göre misyonerler bu maksatla çeşitli yaz etkinlikleri düzenlemişlerdir. 2005 yılının İlkbahar ayında Tunceli’de yaz etkinlikleri düzenleme planlarının yanında her sene Bodrum, Kuşadası ve Antalya’da yaz etkinlikleri düzenledikleri de bu haber başlığı altında verilmiştir. Yine habere göre

¹¹⁵ Polat, Betül, “Öğretmen Adaylarının Sosyal Aktivite Tercihlerinin İkili Karşılaştırmalı Ölçekleme Yöntemiyle Belirlenmesi”, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme Ve Değerlendirme Dergisi* Cilt 5 Sayı:1 (2014), s.89.

¹¹⁶ Malkoç, 2004, s.175.

¹¹⁷ Kılıç, Remzi, “Misyonerlik Ve Türkiye’ye Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Sayı:19 (Bahar-2006)*, s. 332.

¹¹⁸ Gündüz, 2002, s.15.

bu kamplarda müzik dinletileri ve konserlerin yanı sıra bir haftalık dini eğitim verilmektedir.¹¹⁹

Misyonerler sinema tiyatro gibi sosyal aktiviteleri de bu maksatla kullanmaktan çekinmemişler, insanlara bu gibi yollardan da ulaşmaya çalışmışlardır. Bu maksatla misyonerler sinema film gösterileri düzenleyerek Hristiyanlık dinini tanıtıcı faaliyetlerle insanlara ulaşmışlardır. Yeni Şafak Gazetesinin 25.04.2006 tarihli “Misyonerler Türkiye’de Faaliyetlerini Yoğunlaştırdı” başlıklı haberine göre Misyonerler, gelir seviyesi yüksek semtlerde tiyatro, sinema, kafe gibi yerlerde film gösterileri yapmışlardır. Hristiyanlık dinini tanıtıcı vcd. kaset, kitap, dağıtımında bulunmuşlardır¹²⁰ Şüphesiz ki çağımızda insanları en çok etkileyen araçlardan olan sosyal aktivite araçlarıyla insanlara ulaşmaya çalışmak sonuç veren faaliyetlerdendir.

Milliyet Gazetesinin 23.06.2000 tarihinde “Misyoner Değil Tiyatrocuyuz” başlığı altında verdiği haberde oynanan tiyatronun konusu gereği tiyatro yapan gruba misyonerlik yakıştırması yapıldığı ancak grubun bunu kabul etmediği ifade edilmiştir. İsa’nın 2000. doğum yılı için Türkiye’ye davet edilen ekip tarafından tiyatrodaki dünyanın yaratılışından İsa’nın doğumuna kadar olan zaman işleniyor. Halkın tepkisine sebep olan durum ise tiyatroyu düzenleyen ekibin aralarında İncil’in de olduğu bazı kitapları halka ücretsiz olarak dağıtmalarıdır.¹²¹ Nüfusunun çoğunluğunun Müslüman olduğu bir ülkede İncil Kitabının dağıtılması masum bir faaliyet olarak görülmemiş ve insanların tepkisine yol açmıştır.

Sosyal aktiviteler aracılığıyla insanlara ulaşmayı amaçlayan misyonerlerle ilgili bir haber de Hürriyet gazetesinde 29.03.2007 tarihinde “Misyonerlik İddiasına İnceleme” başlığı altında verilmiştir. Habere göre Rize’nin Pazar ilçesine gelen üç ABD vatandaşının ücretsiz İngilizce eğitimi veriyor gibi görünerek misyonerlik faaliyeti yaptıkları ortaya çıkmış, bunun suç olduğunu söyleyen Rize Valisi Kasım Esen konuyla ilgili makamlarca inceleme başlatacaklarını söylemiştir.¹²²

¹¹⁹ <https://www.yenisafak.com/gundem/230-korsan-misyoner-kilisesi-2685741> (03.03.2018).

¹²⁰ <https://www.yenisafak.com/arsiv/2006/nisan/25/7119.html> (06.03.2018).

¹²¹ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=misyonerlik&isAdv=false> (28.04.2018).

¹²² <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/misyonerlik-iddiasina-inceleme-6229073> (23.05.2018).

2.1.2. İslam'ı Kötülemek

Bir görüşün savunması yapılırken etkili yöntemlerden biri de karşı görüşün kötü gösterilmesidir. Haberlerden çıkan neticeler itibariyle misyonerlerin ara ara bu yönetime başvurdukları görülmektedir. Son yıllarda yayına başlamış olan uluslararası Hristiyan televizyon kanalları İslam dünyasına yönelik yayınlar yapmaktadırlar. Hristiyanları bilinçlendirmeyi amaçlayan bu televizyon kanalları aynı zamanda İslam'ı şiddet ve şehvet düşkünlüğünü teşvik eden bir din gibi göstererek Hristiyanlıktan İslam'a geçişleri engellemeyi amaçlamaktadırlar.¹²³ Özellikle 11 Eylül olaylarından sonra İslam dini hepten kötülenmiş, İnsanların zihninde terör dini, savaş dini olarak yer edinmeye başlamıştır. Ulaştığımız arşivlerde de bu olaylardan sonra misyonerlik faaliyetlerinin arttığı görülür.

Konuyla ilgili olarak Yeni Şafak Gazetesinin 11.09.2002 tarihinde “11 Eylül Misyonerleri” başlığı altında verdiği habere göre 11 Eylül saldırısının ardından misyonerlik faaliyetleri artmış durumdadır. ABD’de yaşayan Fransız gazeteci François Erginoz, 11Eylül saldırısı sonrasında Amerika’da yayın yapan Aşırı Hristiyan TV kanalları arasında yer alan Trinity Broadcasting Canal ve birkaç ülkeye de yayın yapan Canal 40’ta İslam’ın ve Müslümanların sürekli eleştirildiğini ve olumsuzlandığını söylemiştir.¹²⁴ Bu haberden gördüğümüz gibi 11 Eylül saldırıları İslam’ı kötülemek için fırsat kollayan, yollar arayan insanların ekmeğine yağ sürmüştür. Her fırsatta 11 Eylül saldırıları öne sürülerek İslam karalanmak istenmiştir.

Kimi zaman misyonerler İslam’ı kötülemek için Kuran’ı hedef almışlardır. Kuran’ı küçük düşürmeye çalışmışlar bunun için alternatif kitaplar dahi yazmaya kalkışmışlardır. Bu bağlamda Yeni Şafak Gazetesinde 05.11.2004 tarihinde “Kafa Karıştırırlara İtibar Edilmez” başlığı altında verilen habere göre ABD’de bir misyoner grubun Kuran’a alternatif bir kitap yazdıkları ve insanların kafalarını bulandırmaya çalıştıkları bilgisi yer almıştır.¹²⁵

¹²³ Kurt, Abdurrahman, “Televizyonda Misyonerlik”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2009, Cilt:18, Sayı:1, s.4.

¹²⁴ <https://www.yenisafak.com/gundem/11-eylul-misyonerleri-2670849> (17.03.2018).

¹²⁵ <https://www.yenisafak.com/gundem/kafa-karistirirlara-itibar-edilmez-2685236> (18.06.2018).

2.1.3. Doğal Afetleri İstismar

Doğal afetler insanların en çaresiz ve yardıma muhtaç kaldıkları anlardan birisidir. Elde ettiğimiz haberler neticesinde vardığımız sonuçlardan biri misyonerlerin insanların bu çaresiz durumlarından faydalandıklarıdır. Hedeflerine ulaşabilmek amacıyla her türlü yolu deneyen misyonerler için deprem, seller ve diğer doğal afetler Hristiyanlığın o topluma enjekte edilebileceği en uygun ortamlardır. Ülkemizde yakın geçmişte vuku bulan deprem felaketinde ABD, Avrupa ülkeleri ve Güney Kore merkezli misyonerlik teşkilatlarının örgütlediği kuruluşlar, gıda, ilaç vb. yardımlar iletmek bahanesiyle deprem yöresine gelmişler; buralarda eğitim ve gençlik kampları kurmuşlar ve böylelikle misyonerlik faaliyetlerine uygun zemin oluşturmaya çalışmışlardır.¹²⁶ 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi ve Şubat 2001 Ekonomik Krizi misyonerlerin işlerini kolaylaştırmış, mağdur olan depremzedelere yardım bahanesiyle Hristiyanlık propagandası yapmışlar ve dönem gazetelerine konu olmuşlardır.¹²⁷ Deprem sonrası “Türkiye Bağımsız Protestan Kiliseleri Yardım Koordinasyon merkezini kurmuşlar ve çadır, prefabrik ev, seyyar mutfak, seyyar hastane oluşturmuşlardır.¹²⁸

Bütün bu çalışmaların sonuç verdiğini de görebilmekteyiz. 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra Adapazarı’nda iki yıl içinde yaklaşık 25000 kişinin Hristiyan olduğu iddia edilmiştir. İlk başlarda deprem bölgelerine gelen misyonerlerin maddi kayıplarla ilgilendikleri sanılsa da bir süre sonra o insanların manevi ihtiyaçları ortaya çıkmıştır ve misyonerlik faaliyetinde bulunanlar bu manevi boşluğu doldurmak istemişlerdir. İşte bu yüzden misyonerler sürekli o bölgelerde bulunmuşlar, manevi boşluğa düşen insanlar için aralarına para koydukları İncilleri dağıtmış ve onlardan din değiştirmelerini istemişlerdir.¹²⁹

08.08.2003 tarihinde Yeni Şafak Gazetesinde “Depremzedeye Misyoner Evi” başlıklı haberde de bu konu dile getirilmiştir. Habere göre 12 Kasım 1999’daki depremin ardından bölgeye gelen Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma

¹²⁶ Gündüz, 2002, s.15.

¹²⁷ Malkoç, 2004, s.178.

¹²⁸ Malkoç, 2004, s.190.

¹²⁹ Küçük, 2017, s.70.

Vakfı (IBC) bölge halkında depremde evleri yıkılan 168 aile için Beyciler Sosyal Konutlarını yapmış ve hak sahiplerine teslim etmiştir. Ancak Bölge Halkının iddialarına göre hiçbir konut bölgedeki depremzedelere verilmemiş, Düzce'nin değişik yerlerinden özenle seçilen başka kişilere verilmiştir. Beyciler Köyü sakinleri söz konusu vakfın Katolik misyonerlere ait olduğunu daha sonradan anladıklarını dile getirmişlerdir. Yine köylüler konutların ortasına yapılan ve kiliseyi andıran yapının ne amaçla yapıldığını anlamadıklarını ifade etmişlerdir.¹³⁰ Bu haberden anlaşıldığı üzere misyonerlik faaliyetinde bulunanlar her ne kadar yardım amaçlı faaliyetler yapıyor görünseler de, bu faaliyetlerin ardında asıl amaçları olan insanlara Hristiyan kültürü ve inancını empoze ederek onlara yaklaşma ve onları Hristiyanlaştırma isteği bulunmaktadır.

Misyonerler deprem gibi doğal afetleri istismar ederek insanlara ulaşma faaliyetlerini diğer Müslüman ülkelerde de yürütmektedirler. Özellikle bu bölgelerde yetim kalan çocuklar misyonerlerin hedefi haline gelmektedir. Hürriyet Gazetesinin 14.02.2008 tarihinde “Tsunami Misyonerleri” başlığı adı altında verdiği habere göre Endonezya'nın Aceh bölgesinde yaşanan tsunami sonrası bölgede misyonerlik faaliyetlerinin görüldüğü belirtilmiştir. Misyonerlerin bölgede yetim kalan 300 kadar çocuğu Hristiyanlık prensiplerine göre yetiştirmek üzere topladığı ifade edilmiştir.¹³¹

Doğal afetler sonucu o bölgelerde artan misyonerlik faaliyetleri için Diyanet tedbir amaçlı çeşitli yöntemler denemiştir. Hürriyet Gazetesinde “Misyonersavar Timi Görevde” (25.05.2002) başlıklı haberde Müftülüğün düzenlediği çalışmaya göre hepsi ilahiyat mezunu 14 kadından oluşan “*Misyonersavar Timi*”, prefabriklerde depremzedelere din eğitimi vermiş, misyoner çalışmalarını takibe almışlardır. Misyonersavarlardan olan İlahiyat mezunu Yasemin Çetin kadınlara Kuran öğretmiş hadis ve sünnet dersleri yapmıştır. Misyonerlerin depremzedelere her türlü ev eşyası ve yiyecek sağladığı, paketten çıkan İncillerin içindense 100 dolar çıktığı söylenmiştir.¹³² Haberde gördüğümüz üzere deprem bölgelerinde gerek yiyecek içecek yardımıyla gerekse para yardımıyla ulaştıkları insanlara aynı zamanda İncil veren misyonerlere karşı Diyanet çalışmalarda bulunmuş, misyonerlik çalışmaları sonucu oluşan manevi tahribatı önlemek amaçlı alanında uzman kişilerle bu insanlara ulaşmaya çalışmıştır.

¹³⁰ <https://www.yenisafak.com/arsiv/2003/agustos/08/g9.html> (04.03.2018).

¹³¹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tsunami-misyonerleri-38685243> (03.05.2018).

¹³² <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyonersavar-timi-gorevde-74130> (12.05.2018).

Deprem bölgelerinde misyonerlik faaliyetleri yapıldığı yetkili kişiler tarafından da doğrulanmıştır. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz deprem bölgelerinde misyonerlik faaliyetleri yapıldığını destekleyen açıklamalar yapmıştır. Hürriyet Gazetesinin 18.08.2002 tarihli Diyanet işleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın açıklamalarını içeren “100'den Fazla Kişi Din Değiştirdi” başlıklı haberinde Mehmet Nuri Yılmaz, “Deprem bölgelerinde misyonerlik faaliyetleri yapıldığı doğru. Herkes istediği dini seçebilir fakat din değiştirme menfaat için yapılıyorsa bunun anlamı yoktur.” diye açıklamalarda bulunmuştur.¹³³ Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın yaptığı açıklamada olduğu gibi istediği dini seçme insanların doğal haklarıdır. Ancak insanların bunu bir takım menfaatler uğruna yapmaları anlamsızdır. Yetkili merciler de bu istismarın önüne geçmek için çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu konuyla ilgili Hürriyet Gazetesinde 22.05.2002 tarihinde “Misyonerlere Karşı Dini Seferberlik” başlığıyla yer alan habere göre Sakarya Müftüsü Ahmet Şark, Sakarya'da depremden sonra misyonerlik faaliyetlerinin arttığını 100'den fazla kişinin din değiştirdiğini ancak Müslüman'ın parayla dinini satmayacağını ifade etmiştir.¹³⁴ Dönemin müftüsü Şark'ın ifadelerinde görüldüğü gibi misyonerlerin deprem bölgelerinde yaptıkları faaliyetler sonuç vermiştir. Yine Şark'ın ifade ettiği gibi Müslüman dinini parayla satamaz. Böyle bir din değiştirme menfaat amaçlı yapıldığı için tamamen anlamsız bir eylemdir.

Misyonerlerin insanların zor durumlarından faydalandıkları yönünde Milliyet Gazetesinin 22.03.2005 tarihinde “Misyonerler İzleniyor” başlığıyla verdiği haberde İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu'nun açıklamalarına yer verilmiştir. Bakan Aksu son dönemlerde misyonerlik faaliyetlerinin arttığı, misyonerlerin deprem, sel gibi felaketlerden yararlandıkları yönünde açıklamalarda bulunmuştur.¹³⁵

25.02.2005 tarihinde Yeni Şafak Gazetesinde yayınlanan “Amerika İran'da Perişan Olur” başlıklı haberde Rahşan Ecevit'in bu konuyu gündeme getirdiği;

¹³³ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/100-den-fazla-kisi-din-degistirdi-38405157> (23.05.2018).

¹³⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyonerlere-karsi-dini-seferberlik-73529> (16.05.2018).

¹³⁵ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (16.04.2018).

Misyonerlerin Ae’de zor durumdaki depremzedelere yönelik misyonerlik faaliyetlerinde bulunduğu ifadelerini dile getirdiği görülmektedir.¹³⁶

Misyonerlerin deprem gibi doğal afetleri istismar ettikleri çeşitli bilimsel konferanslarda da dile getirilmiştir: Yeni şafak Gazetesinin 28.02.2005 tarihinde “Misyonerler Siyasi Hedefler Peşinde” başlıklı haberde ise Aydınlar Ocağının düzenlediği Misyonerliğin Arasındaki Gerçekler konferansından kesitler aktarılmıştır. Konferansta konuşma yapan Prof. Dr. şinasi Gündüz, misyonerlerin 17 Ağustos depreminden sonra misyonerlik faaliyetlerinin arttığını ve bu faaliyetlerin insanlara çeşitli yardımlarla gerçekleştiğini söylemiştir.¹³⁷ Dinler tarihi alanında önemli çalışmaları olan Gündüz’n yaptığı bu açıklamalarda olduğu gibi bu konu, alanında uzman kişilerin sürekli takip ettikleri ve üzerinde çalışmalarda bulundukları bir konudur. Bu alışmalar insanların misyonerlerin bu istismarlarından nasıl korunabileceğine yönelik hedefleri bulunan çalışmalardır.

2.1.4. Turizm Faaliyetlerini Kullanmak

Misyonerlerin amaçlarına ulaşabilmek için kullandıkları yöntemlerden birisi de turistik faaliyetlerdir. Bu amaçla kendileri de turizm büro ve acenteleri işletmişlerdir.¹³⁸

Özellikle toprak satın alma şeklinde gerçekleşen misyonerlik faaliyetleri daha çok Nevşehir ve çevresinde yoğunlaşmıştır. 06.07.2004 tarihinde Yeni şafak Gazetesinde “Nevşehir İşgal Altında” başlığı altında verilen bir habere göre yabancı uyruklu insanlar özellikle turistik yerlerden toprak satın alıyor. Yabancıların Türkiye’de mülk edinebilme yasasının faaliyete geçmesiyle özellikle Avrupa lkeleri Türkiye’den toprak alıyorlar. Alınan topraklarsa genelde tarihi ve turistik yerlerden seçiliyor. Hristiyan toplumların geçmişte önemli merkezlerinden olması sebebiyle Nevşehir’den de toprak alımları yoğun bir şekilde gerçekleşiyor. Haberde de gördüğümüz gibi Misyonerlerin zellikle Nevşehir ve çevresinden toprak satın almalarının sebebi bu bölgelerin onlar için kutsal sayılan bölgelerden olmasıdır. Nevşehir ve çevresinde Misyonerler sadece toprak almamakta aynı zamanda buradaki insanları

¹³⁶ <https://www.yenisafak.com/gundem/amerika-iranda-perisan-olur-2714383> (23.03.2018).

¹³⁷ <https://www.yenisafak.com/gundem/misyonerler-siyasi-hedefler-pesinde-2687049> (30.03.2018).

¹³⁸ Gündüz, 2002, s.15.

Hristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar. Hristiyanlar için önemli merkezlerden olması sebebiyle ve bu bölgede çok sayıda kilise olması sebebiyle Nevşehir’e inanç turizmi amacıyla çok fazla Hristiyan gelmektedir. Turistik faaliyetlerle Nevşehir’e çok sayıda misyonerin de geldiği ve misyonerlik faaliyeti yaptığı da istihbarat raporları içinde yer almaktadır.¹³⁹

2.1.5. Para Makam vb. Teklifi

Para, makam vb. insanın hayatını daha rahat idame ettirmesini sağlayan şeyler hiç şüphesiz ki insanlar için büyük önem arz etmektedir. Misyonerler de tabii olarak bu yöntemleri kullanmışlardır. İnsanların zor durumlarından faydalanarak onları Hristiyanlaştırmak istemişlerdir. Gerek deprem, sel gibi doğal afet zamanlarında yaptıkları yardımlar ile gerekse sokak çocuklarına yaptıkları yardımlar ile bu durumları istismar etmişlerdir.¹⁴⁰

Bu hususta Yeni Şafak Gazetesinde 04.05.2005 tarihinde “Eski Misyonerin Müthiş İtirafı” başlığı ile verilen habere göre Tarsus Protestan Kilisesi eski başpapazı İlker Çınar, kendisine bazı şeyleri söylemesi karşılığında para ve makam teklifi edildiğini dile getirmiştir. Çınar, “Misyonerlik faaliyetleri Erdoğan Başbakan olduktan sonra inanılmaz arttı” şeklinde açıklama yapması karşılığında para ve milletvekilliği teklifi dahi aldığını söylemiştir.¹⁴¹ Haberde gördüğümüz gibi Misyonerler amaçlarına ulaşmak için hiçbir bahane bulmadan direkt olarak insanlara para ve makam teklifinde bulunmaktan dahi çekinmemişlerdir.

Bu konuda dönemin Devlet Bakanı Mehmet Aydın açıklamada bulunmuş, maddi vaatlerle insanları dinlerine çekmenin yanlış olduğunu dile getirmiştir. Yeni Şafak Gazetesinin 08.01.2005 tarihinde “Herkes Dinini Yayabilir Ama Dürüst Yöntemle” başlığıyla verdiği habere göre misyonerlik faaliyetlerini değerlendiren Devlet Bakanı Mehmet Aydın şu açıklamalarda bulunmuştur: “Herkes dinini yayabilir. Herkesin kendi dinini anlatma özgürlüğü vardır. Ancak misyonerler dürüst yöntemler kullanmıyorlar. İnsanları maddi vaatlerle dinlerine çekmeye çalışıyorlar. Biz bunlara

¹³⁹ <https://www.yenisafak.com/gundem/nevsehir-iskal-altinda-2682721> (24.03.2018).

¹⁴⁰ Malkoç, 2004, s.190.

¹⁴¹ <https://www.yenisafak.com/gundem/eski-misyonerin-muthis-itiraf-lari-2688007>(16.03.2018).

karşıyız” açıklamasında bulunmuştur.¹⁴² Dönemin Devlet Bakanı Mehmet Aydın’ın ifade ettiği gibi herkes dinini anlatabilir ancak burada yanlış olan insanların zor durumlarından faydalanmaktır. Çeşitli maddi vaatlerle insanları Hristiyanlaştırmaktır.

Dini anlatmanın dürüst yöntemlerle olduğu müddetçe normal olduğunu belirten açıklamalardan biri de Yeni Şafak Gazetesinin 27.01.2005 tarihli “Dini Liderlerden Ebedi Barış Çağrısı” başlıklı haberinde yer almıştır. Kùltürler arası Diyalog Platformu tarafından düzenlenen “Semavi Dinler ve Ebedi Barış” konulu panelde açıklamalarda bulunan Prof. Dr. Niyazi Öktem, bütün dinlerde tebliğ olduğunu, bunun bir görev olduğunu söylemiştir. Burada sorun olan şeyin ise misyonerlerin insanların yoksulluk gibi zor durumlardan yararlanması olduğunu ifade ederek bunun kesinlikle iyi bir yöntem olmadığını sözlerine eklemiştir.¹⁴³

İnsanların zor durumlarından faydalanılarak misyonerlik yapmanın doğru olmadığını dile getiren yetkililerden bir diğeri olan dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik’in açıklamaları Yeni Şafak Gazetesinin 03.11.2006 tarihinde yayınlanan “Din Elden Gidiyor Sloganı İnsan Haysiyetine Aykırı” başlıklı haberinde verilmiştir. Habere göre Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik Ak Parti Ankara İl Başkanlığı tarafından düzenlenen “Siyaset Akademisi’nde” yaptığı konuşmada Türkiye’deki misyonerlik faaliyetlerine değinerek, insanların sefaletinden, içinde bulundukları sıkıntılı durumlardan faydalanarak maddi menfaatler karşılığında din değiştirmeye zorlanmasının doğru olmadığını söylemiştir.¹⁴⁴ İnsanların zor anlarından, yardıma ihtiyaçları olduğu anlardan bir yarar sağlamak insanlığa aykırı bir durumdur. Bu sebeple böyle tutumlar yetkililer tarafından her zaman eleştiriye maruz kalmıştır.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik’in yaptığı açıklamaya Milliyet Gazetesi de yer vermiştir. 03.12.2006 tarihinde “Çelik: Dini Tanıtım Herkesin Hakkı” başlığıyla verilen haberde Çelik insanın zor durumundan ve sefaletinden yararlanarak misyonerlik yapmanın iğrenç ve insan haysiyetine aykırı olduğunu söyleyerek bunlara karşı önlem

¹⁴² <https://www.yenisafak.com/gundem/herkes-dinini-yayabilir-ama-durust-yontemle-2685738> (07.04.2018).

¹⁴³ <https://www.yenisafak.com/gundem/dini-liderlerden-ebedi-baris-cagrisi-2686084> (08.03.2018).

¹⁴⁴ <https://www.yenisafak.com/politika/din-elden-gidiyor-slogani-insan-haysiyetine-aykiri-17744> (06.06.2018).

alınması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁴⁵ Böyle durumlarda önlem alınmaması şüphesiz ki misyonerlik faaliyetinde bulunan kişileri daha da cesaretlendirecek ve insan haysiyetine yakışmayacak ileri boyuttaki yöntemlerin kullanılmasına sebep olacaktır.

Misyonerler maddi vaatlerle insanları etkileme yolunda o kadar çok faaliyetlerde bulunmuşlar ki kiliseye giden insanlara aylık para dahi vermişlerdir. Hürriyet Gazetesinde 31.03.2007 tarihinde yer alan “Misyonerler Çankaya’da” başlıklı habere göre Çankaya Belediye Başkanı Muzaffer Eryılmaz Çankaya Bölgesinde son dönemlerde kiliselerin arttığını ve Pazar günleri ayine giden Türk vatandaşlarına yoklama yapıldığını söylemiştir. Ayrıca ayine giden her vatandaşa 250 dolar aylık verildiğini söyleyerek, “*Bu olacak şey değil*” diye tepkisini dile getirmiştir.¹⁴⁶ Maddi bir takım vaatlerle insanların değerleriyle oynamak, onları değerlerinden uzaklaştırmak kabul edilebilir bir durum olmadığı gibi böyle faaliyetlere karşı tedbir alınması elzem bir durumdur.

Hürriyet Gazetesinde 22.05.2002 tarihinde “Misyonerlere Karşı Dini Seferberlik” başlığıyla verilen haberde de yine misyonerlik faaliyetleri yapılırken insanların zor durumlarından faydalandığı bilgisi verilmiştir. Açıklama yapan Sakarya Müftüsü Ahmet Şark Marmara Depreminin ardından özellikle depremzedelerin bulunduğu bölgelerde içlerinde 50-100 dolar buluna İncil Kitapları dağıtıldığını söylemiştir. Misyonerlerle mücadele edeceklerini söyleyen Ahmet Şark, Türk Milletinin bütünlüğünün bozulmasına izin vermeyeceğiz demiştir.¹⁴⁷ İncillerin arasına para koyarak insanlara dağıtma yöntemi birçok defa uygulanan bir yöntemdir. İnsanlara maddi menfaatlerle İncil okutmanın ne kadar etkili olabileceği de tartışılacak bir konudur.

Hürriyet Gazetesinde “Dindar Ailenin Misyoner Kızı” başlığıyla 25.05.2002 tarihinde verilen haberde aynı şekilde misyonerlerin maddi menfaatler sağlamak suretiyle insanları Hristiyanlaştırmak istediklerini görüyoruz. Bu defa misyonerlerin hedefi henüz liseye devam etmekte olan çocuklardır. Sakarya’da yaşayan B.E isimli lise son sınıf öğrencisi dindar bir ailenin kızı misyonerlik faaliyetleri sonucu Hristiyan

¹⁴⁵ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (27.04.2018).

¹⁴⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/misyonerler-cankaya-da-6239554> (12.05.2018).

¹⁴⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyonerlere-karsi-dini-seferberlik-38381565> (12.04.2018).

olmuş ve misyonerlik faaliyetlerinde bulunmuştur. Sonrasında ailesinin ikna çalışmaları sonucu tekrar Müslümanlığa dönen B.E yaptığı açıklamalarda Misyonerlerin gençlere arkadaş gibi yaklaştığını maddi imkânlar sağladığını söylemiştir. Dağıttıkları kitaplar arasına cezp edici paralar konulduğuna bizzat şahit olduğunu ifade etmiştir.¹⁴⁸

Milliyet Gazetesi de bu konuyla ilgili 20.03.2005 tarihinde “Misyonerler İzleniyor” başlıklı haberiyle İçişleri bakanı Abdulkadir Aksu’nun açıklamalarına yer vermiştir: Aksu, Misyonerlerin insanların zor durumlarından faydalandığını, yoksul ailelere maddi imkânlar sağlayarak misyonerlik yaptıklarını belirtmiştir.¹⁴⁹ Başka yetkililerin de açıklamalarında olduğu gibi dönemin İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu da insanların zor anlarından faydalanılarak yapılan misyonerlik faaliyetlerinin doğru olmadığını belirtmiştir.

2.1.6. Medya

Teknoloji Çağının zirvelerini yaşadığımız günümüzde medyanın insanlar üzerinde muhakkak ki çok büyük etkisi vardır. Belki de bilinçaltını en fazla etkileyen iletişim şekli bile diyebiliriz. İnsanlar üzerinde bu kadar etkili olan bir aracı misyonerler de kendi amaçları ve çıkarları uğruna kullanmışlardır. Bu sebeple organize Hristiyan gruplar klasik yöntemlerin yanı sıra son yıllarda etkisi gittikçe artan medya yoluyla insanlara ulaşmaya çalışmaktadırlar. Gazetelerde sık sık misyonerlik haberlerine rastlanmakla beraber bu çalışmalar özellikle televizyon alanında yapılmaktadır. Bazı televizyon kanalları misyonerlik konusunda haber programları yapmışlardır.¹⁵⁰ İslam dünyasına yönelik yayın yapan bu Hristiyan televizyon kanalları bir taraftan Hristiyanları bilinçlendirmeyi diğer taraftan da İslam’ı şiddet ve şehvet düşkünlüğünü teşvik eden bir din gibi göstererek hem Hristiyanlıktan İslam’a geçişleri azaltmayı hem de kendilerine yeni müntesipler bulmayı hedeflemektedirler.¹⁵¹

Özellikle gençler ve çocuklar üzerinde etkili olan bir diğer faktör internettir. İnternet çok kişi tarafından amaçlarına ulaşabilecekleri bir vasıta olarak

¹⁴⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/dindar-ailenin-misyoner-kizi-74135> (27.05.2018).

¹⁴⁹ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (07.04.2018).

¹⁵⁰ Malkoç, 2004, s.191.

¹⁵¹ Kurt, 2009, s.4.

kullanılmaktadır. Bugün Amerika ve Avrupa'daki pek çok kilisenin internet sitesi vardır. Ayrıca yine birçok kurumun ve Hristiyan cemaatinin de web siteleri vardır. Bu siteler birçok dile de çevrilmektedir. İnternet üzerinde faaliyet gösteren bazı siteler sadece tanıtıma yönelik dinsel düşüncelerin aktarıldığı sitelerdir. İnsanların inançlarını en doğru şekilde öğrenmesi ve öğretmesi tabii haklarıdır. Çoğunluğu oluşturan bir diğer grup, misyonerler tarafından oluşturulan ve dinsel düşüncenin propaganda olarak kullanıldığı sitelerdir. Burada amaç sadece dinsel düşüncüyü ulaştırmak değildir. İnsanların toplumsal birlik ve beraberliğini sağlayan dini ve milli değerleri yıkarak, kültürel yapıyı tahrip etmektir. Bunun için Hristiyan geleneğindeki belli metotlar kullanılarak insanların Hristiyanlaştırılması için sistematik aktiviteler yapılmaktadır.¹⁵²

İnternette misyonerlerin hazırladıkları, propagandaya yönelik çok sayıda site vardır. Bu siteler propagandaya yönelik siteler, Hristiyanlıkla ilgili genel konuları içeren siteler ve İlahiyat ağırlıklı sitelerdir. Bu sitelerden bazıları İslam dinine ve Müslümanlara karşı ağır hakaret içerikli yazılar içermektedir.¹⁵³

Sinema misyonerlik faaliyetlerinde etkin olarak kullanılmış, misyonerler tarafından insanlara ulaşmada araç olarak kullanılmıştır. Yeni Şafak Gazetesinin 14.04.2005 tarihinde “İsa Filmine İnanmayın” başlığıyla verdiği haberde Diyanetin hazırladığı bir raporda insanlara yaptığı uyarılara değiniliyor. Raporda Mel Gibson'un yönettiği İsa filmine inanılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca misyonerlik faaliyetlerinde sinemanın yerine değinilerek İsa Filminin yüzlerce dile çevrildiği ve Müslüman olmayanlara CD veya DVD olarak ücretsiz olarak dağıtıldığı belirtilerek bunun Hristiyanlığın yaygınlaştırılmasında etkili olduğu ifade edilmiştir.¹⁵⁴

Milliyet Gazetesinde yer alan 24.12.2001 tarihinde “Apartman Kiliselere Gözaltı” başlığıyla verilen habere göre misyonerlerin başkentte faaliyetlerini oldukça yoğunlaştırdıkları dile getiriliyor. Dünya Protestan Kiliseler Birliğine bağlı olarak faaliyet yürüten ve kendilerini Bağımsız Türk Protestanları olarak nitelendiren bir grubun Kurtuluş semtinde bir apartmanın altındaki mekânda faaliyetlerde bulundukları,

¹⁵² Aras, Ahmet, “Türkçe İnternet Sitelerindeki Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeni Boyutu” *Türk İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 2007, Sayı:4, s:113-123.

¹⁵³ Malkoç, 2004, s.188.

¹⁵⁴ <https://www.yenisafak.com/gundem/isa-filmine-inanmayin-2687723> (15.06.2018).

semt sakinlerinin şikayetlerine rağmen faaliyetlerine devam eden bu grubun başkentte yayın yapan “Shama” adlı bir de radyo istasyonları olduğu iddia edilmiştir.¹⁵⁵

Misyonerler Hristiyanlıkla ilgili olumlu bir bakış açısı oluşturabilmek amacıyla bir de TV kanalı kurmuşlardır. Milliyet Gazetesinin 04.02.2004 tarihinde yayınladığı “Protestan TV Kanalı Kurulacak” başlığı altında verilen habere göre Misyonerler Türkçe yayın yapan TV kanalı kuracağı belirtilmiştir. Türk Ortodoks Kilisesi Basın sözcüsü Sevgi Erenerol Türkiye’de faaliyet gösteren Protestan örgütlerin TV kanalı kuracağını ifade etmiştir. ABD destekli Protestan Örgütlerinin televizyon kanalını yabancı ortaklarla kuracağını söyleyen Erenerol, bu televizyon aracılığıyla Hristiyanlıkla ilgili olumlu bir bakış açısı yaratılmasının amaçlandığını da sözlerine eklemiştir.¹⁵⁶

Misyonerler gazetelere bedava İncil ve İncil kursu ile ilgili küçük ilanlar vererek ve konu ile ilgilenenlerle mektuplaşarak da faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.¹⁵⁷

2.1.7. Eğitim Kurumları

Eğitim kurumları insanlara bir şeyleri öğretmek için oluşturulmuş kurumlardır. Dolayısıyla insanlara Hristiyanlık Dinini öğretmek, benimsetmek isteyen misyonerler de bu yolu çok etkin bir biçimde kullanmışlardır. Bu anlamda önceleri İncili öğretmek yayın Protestan misyonerler 1860’lardan itibaren eğitim kurumlarının önemini fark etmişler ve çeşitli bölgelerde okullar açmışlardır.¹⁵⁸

XIX. yüzyıldan itibaren misyonerler eğitim alanında yoğun faaliyetlerde bulunmuşlardır. Dünyanın çeşitli yerlerinde açılan binlerce eğitim kurumunda Hristiyanlık propagandası yapılmıştır. Bu okullar genel itibariyle Hristiyan din eğitimi dışındaki amaçlarla açılmışlardır. Fakat bu okullarda asıl görevleri misyonerlik olan kişiler idareci, öğretmen, eğitmen sıfatlarıyla gerçek görevleri olan misyonerliği ifa

¹⁵⁵<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (08.04.2018).

¹⁵⁶<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (26.04.2018).

¹⁵⁷ Malkoç, 2004, s.187.

¹⁵⁸ Malkoç, 2004, s.169.

etmeye çalışmışlardır.¹⁵⁹ İngiltere ve Amerika himayesindeki bazı misyoner örgütleri Anadolu'ya gelerek, Anadolu'daki çeşitli şehirlerde okullar açmışlar ve okulları misyonerlik faaliyetleri için üs olarak kullanmışlardır. Anadolu'da XX. yüzyılda Protestan ve Katolikler tarafından açılan okul sayısı 800 civarındadır.¹⁶⁰

XIX. yüzyılda Karadeniz sahillerinde faaliyette bulunan pek çok okul bulunmaktadır. Bu okulların bir kısmı azınlıklara tanınan haklar neticesinde açılmışlarsa da büyük bir kısmı misyonerlik faaliyetleriyle doğrudan ilgili olmuşlardır. Bu bölgede Rum ve Ermenilere ait okulların dışında Amerika ve Fransız okullarının da olduğu görülmektedir. Bu okulların büyük bir kısmında ders veren öğretmenler din adamlarıdır.¹⁶¹

Türkiye'de açılan misyoner okullarıyla ilgili 04.02.2004 tarihinde Milliyet Gazetesinde bir haber bulunmaktadır. Bu habere göre Türk Ortodoks Kilisesi Basın Sözcüsü Sevgi Erenerol, Türkiye'de faaliyet gösteren Protestan grupların Türk okulu kurma ve bu okulda Türk vatandaşlarına yönelik teoloji dersleri verme planlarının olduğunu belirtmiştir.¹⁶²

2.2. Misyonerliğin Hedef Kitlesi

Misyonerler faaliyetlerini gerçekleştirirken tabii olarak daha rahat iletişim kurabilecekleri, daha rahat ikna edebilecekleri kitleleri hedef almışlardır. Bu sebeple misyonerlik faaliyetinde bulunanlar çalışmalarını da buna göre yönlendirmiş, faaliyette bulunacakları kişileri buna göre belirlemişlerdir.

Misyonerler hedef kitle olarak üniversite öğrencilerini, çocukları, etnik Müslüman azınlıklarını, başka ülkelerden göç eden insanları seçerler.¹⁶³ Ayrıca ekonomik açıdan sıkıntı çeken halklar, mülteciler ve sürgünler, ülkemizde bulunan Aleviler gibi azınlık durumunda olan dinsel akımlar, tarihsel olarak Hristiyan bir

¹⁵⁹ Gündüz, 2002, s.15

¹⁶⁰ Gündüz, 2002, s.10.

¹⁶¹ Batuk Cengiz, Turan Süleyman, "Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinde Misyonerlik Faaliyetleri", *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye'de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, s.315.

¹⁶² <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (23.04.2018).

¹⁶³ Batuk, Cengiz, Turan, Süleyman, 2005, s.313.

kökene sahip olanlar, savaş/iç çatışma ortamında olan halklar misyonierlerin hedef kitleleri arasında olmuşlardır.¹⁶⁴Bu kitleleri yine arşivleri tarayarak ulaştığımız haberlerden derlemeye çalıştık. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

2.2.1. Etnik Gruplar

Tarihten günümüze etnik gruplar içlerinde bulundukları topluma karşı çok rahat kışkırtılmışlardır. Etnik grupları bir şeylere inandırmak hep daha kolay olmuştur. Bu sebeple misyonierlerin kendilerine hedef olarak seçtikleri gruplardan biri Etnik gruplar olmuştur. Türkiye’de de misyonierler bu durumu göz ardı etmemişler çalışmalarını özellikle farklı etnik grupların yoğun olduğu bölgelerde yoğunlaştırmışlardır. Bu bağlamda Kürt, Çerkez, Gürcü, Laz, Aleviler gibi dini veya etnik gruplar hedef kitle durumuna gelmiştir. Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları Doğu Bölgesiyle, Lazların yoğun olarak yaşadığı bölge olan Karadeniz Bölgesi misyonierler için hedef bölgeler olmuştur.¹⁶⁵ Emniyet Müdürlüğünün hazırladığı bir rapora göre misyonierler Alevi vatandaşları kendilerine en yakın kitle olarak görmekte ve Alevi vatandaşları etkilemek adına çeşitli etkinlikler yapmaktadırlar.¹⁶⁶ Misyonierler, Türk Devletine ve Türk milletine düşman unsurlar yetiştirerek Türkiye’de etnik grup ırkçılığını ve bölücülüğünü yaygınlaştırmak için gayret göstermektedirler.¹⁶⁷ Misyonierlerin bir diğer hedefi de Kürtlerdir. Misyonierler öncelikle Kürtleri Türkiye Devleti aleyhine kışkırtmaktadırlar. Yine Kürtlerin aslında Hristiyan temelli olduklarını sözde bilimsel tezlerle ispat etmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca Kürtçe dini kitaplar, çocuk hikâyeleri, kasetler vb. malzemeler ile Kürtlere yakınlaşmak için çaba sarf etmektedirler.¹⁶⁸ Böylece bir bütün olan Türk Milletinin ne kadar çok parçalara ayrılırsa Misyonierliğin o kadar başarılı olacağını hedef edinmişlerdir. Hâlbuki Misyonierlerin azınlık olarak nitelendirdikleri bu gruplar ne Türk Kültüründe ne de Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında azınlıktır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının (1982) 66. Maddesindeki “Türk Devletine Vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes Türk’tür.” İfadesi ile hiç kimse dışarıda bırakılmadan herkes kucaklanmaktadır. Bu sebeple zoraki olarak

¹⁶⁴ Gündüz, 2002, s.14.

¹⁶⁵ Batuk, Cengiz, Turan, Süleyman, s.313.

¹⁶⁶ Malkoç, 2004, s.180.

¹⁶⁷ Kılıç, 2006, s.340.

¹⁶⁸ İnandı, İsa, “Türk Dünyasında Misyonierlik”, *Bilig (Bilim ve Kültür Dergisi)*, 1996, Sayı:2, s.43-44

azınlık oluşturma'nın siyasi olduğu bilinmeli ve azınlık meselesinin siyasi bir hedef olan “parçala ve yut” yönteminin araçlarından biri olduğu unutulmamalıdır.¹⁶⁹

Misyonerlerin faaliyetlerini gerçekleştirirken büyük önem verdikleri gruplardan biri Alevi-Bektaşî olan Türklerdir. Asya Piskoposları 1978 yılında Kalküta’da yaptıkları toplantıda Türkler içinde Alevileri Hristiyanlara en yakın grup olarak görmüşler ve bu tespit onların Türkiye’deki Alevilere özellikle yönelmelerine, onlar için yoğun çabalar göstermelerine sebep olmuştur.¹⁷⁰ Özellikle bazı yönlerden Aleviliği Hristiyanlığa benzeterek bu yakınlık sağlanmak istenmiştir. Alevilikteki ya Allah-ya Muhammed-ya Ali üçlemesi ile Hristiyanlıktaki Baba-Oğul-Ruhu’l Kudüs üçlemesi birbirine benzetilmiştir. Yine Alevilikteki on iki imam ve on iki hizmetle Hristiyanlıktaki on iki havari birbirine benzetilmiştir. Bu benzetmelerin hiçbir şekilde dayanağı olmamakla beraber geleneksel Aleviliği yaşayan dedeler de böyle bir benzerliğin olmadığını dile getirmişlerdir. Bu sebeple Türkiye’de Alevilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde faaliyette bulunmuşlardır. Misyonerliğin tüm bu çalışmalarına karşın Alevi vatandaşlar bilinçlendirilmeli ve misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçilmelidir.¹⁷¹

Misyonerlerin Alevi gençlerle özellikle ilgilendikleri yönündeki bir haber, Yeni Şafak Gazetesinin 21.02.2005 tarihinde verdiği “Misyonerlerin Öncelikli Hedefi Alevi Gençler” başlıklı haberde yer almaktadır. Alevilerin Hristiyan misyonerler tarafından para karşılığı kandırıldığını bizzat kandırılan gençler dile getirmiştir. Ankara’da üniversite mezunu olan Hacı Şakir adındaki genç, Alevi dedesi Hıdır Bulut’u arayarak yardım istemiş, Hristiyan misyonerlerin “*Devlet size özellikle iş vermiyor sınavlarda sizi engelliyor*” diyerek kendilerine çok fazla miktarda para vererek kandırdıklarını söylemiştir. Alevi Dedesi Hıdır Bulut ise Hristiyan olan gençlerin büyük çoğunluğunun Alevi olduğunu söyleyerek devletten yardım istemiştir.¹⁷² Burada da gördüğümüz gibi Aleviler hiçbir gerçekliği olmayan söylemlerle devlete karşı

¹⁶⁹ Küçük, 2017, s.279.

¹⁷⁰ Küçük, 2017, s.287.

¹⁷¹ Dönmez, Mehmet, “Misyonerliğin Ağındaki Alevilik”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı:35, (2005), s.218.

¹⁷² <https://www.yenisafak.com/gundem/misyonerlerin-öncelikli-hedefi-alevi-gençler-2686933> (05.03.2018).

kışkırtılmışlardır. Bu kışkırtmalar yapılırken maddi açıdan bir takım desteklemeler de ihmal edilmemiştir.

Misyonerler Alevileri kendilerine en yakın kitle olarak gördükleri için Alevi Türklerin yoğun olduğu bölgelerde faaliyetlerini daha yoğun yürütmektedirler. Haberde yer alan bu durum Emniyet Genel Müdürlüğünün hazırladığı raporda da geçmektedir. 08.01.2005 tarihinde Yeni Şafak gazetesinde “230 Korsan Misyoner Kilisesi” başlığıyla verilen habere göre, Emniyet Genel Müdürlüğünün yurt çapında yürütülen misyonerlik faaliyetleriyle ilgili hazırladığı raporda misyonerler kendilerine en yakın kitle olarak Alevi vatandaşları görüyor ve onlara yönelik misyonerlik faaliyetlerinde bulunuyorlar. Bu sebeple Alevi nüfusunun fazla olduğu Tunceli’de misyonerlik faaliyetleri yoğun olarak sürdürülmektedir.¹⁷³

Alevi gençlerin Misyonerlerin hedefi olduğunu dile getiren bir başka haber Yeni Şafak Gazetesi’nde yer almıştır. Gazete haberi “13 Bin Alevi Hristiyan Oldu” başlığıyla 09.03.2005 tarihinde vermiştir. Dünya Ehlibeyt Vakfı Başkanı Fermani Altun, Alevi gençlerin kendilerini dışlanmış hissettiklerinden ötürü Misyonerlere kandıklarını söyleyerek Türkiye’de 13 bin Alevinin Hristiyan olduğunu ifade etmiştir. Çocukları Hristiyan olan yüzlerce Alevi ailenin kendisinden yardım istediğini belirten Fermani Altun, Misyonerlerin Alevi gençlerin içinde bulundukları boşluktan yararlandıklarını söylemiştir. Bunun için bir şeyler yapılması gerektiğini belirten Altun, bu konuda cem evlerine fazla iş düştüğünü ama cem evlerinin bu görevi yerine getirmediğini, getirdikleri takdirde bu kadar Alevinin Hristiyan olmayacağını belirtmiştir. Alevi gençlerin inanç önderleri yerine başka yerlere yönlendirildiğini söyleyen Altun, Alevi gençlerin barlara yönlendirildiğini ifade etmiştir. Alevilik tamamen İslam’ın örneğiysen, Alevi gençler İslam’la ilgisi olmayan bir hayat tarzına yönlendiriliyor diyen Altun bu konudan dedeler mesuldür demiştir.¹⁷⁴ Haberde Alevilerin misyonerlerin hedefi olması dışında dikkat çeken bir başka husus Ehl-i Beyt Vakfı Başkanı Fermani Altun’un yaptığı açıklamadır. Açıklamaya göre Alevi gençlerin misyonerlere çok çabuk kanmalarının mesulü olarak cem evlerini ve dedelerini

¹⁷³ [https://www.yenisafak.com/gundem/230-korsan-misyoner-kilisesi-2685741\(02.03.2018\).](https://www.yenisafak.com/gundem/230-korsan-misyoner-kilisesi-2685741(02.03.2018).)

¹⁷⁴ [https://www.yenisafak.com/gundem/13-bin-alevi-hiristiyan-oldu-2687198 \(18.03.2018\).](https://www.yenisafak.com/gundem/13-bin-alevi-hiristiyan-oldu-2687198 (18.03.2018).)

göstermiştir. Yani cem evleri ve dedeler gençlerle daha çok ilgilendikleri takdirde gençlerin misyonerlere kanma ihtimali de azalacaktır.

2.2.2. Üniversite Gençliği

Gençler bir ülkenin geleceğidir. Bir şeyler değiştirilmek isteniyorsa, uzun vadede değişimler planlanıyorsa hedef her zaman gençler olmuştur. Çalışmayan ve birilerinden gelecek maddi desteğe ihtiyaç duyan üniversite öğrencilerini hedef almak bu amaçların neticesidir. Çeşitli maddi vaatler kullanılarak üniversite öğrencileri, misyonerlerin hedefi olmuşlardır. Üniversite öğrencilerinin hedef olmalarının bir diğer sebebi de onların değişimlere daha açık olmalarıdır. Bu sebeplerle misyoner gruplar üniversite gençliğini hedef kitle olarak belirlemişlerdir. Misyonerler, üniversite öğrencilerine burslar vererek, yaz aylarında gençlik kampları düzenleyerek gençleri kendilerine ısındırmakta ve Hristiyanlaştırmaktadırlar.¹⁷⁵

Hürriyet Gazetesinde 25.05.2002 tarihinde “Dindar Ailenin Misyoner Kızı” başlığıyla verilen habere göre Sakarya’da lise son sınıftayken Hristiyan misyoner olup daha sonra Müslüman olan B.E. şu açıklamalarda bulunmuştur: “Misyonerler geçlere arkadaş gibi yaklaşır, her dertlerini paylaşır. Üniversite öğrencilerine her türlü maddi imkânı sağlar”¹⁷⁶ Haberde gördüğümüz gibi misyonerler gençlere sadece maddi imkânlar sunarak yaklaşmıyorlar, dertlerini paylaşarak onlarla manevi irtibat kuruyorlar. Bu sebeple gençlerin maddi ihtiyaçlarının yanında manevi ihtiyaçları da giderilmelidir ki misyonerlerin hedefi durumuna gelsinler.

Bir gencin kendi dinini reddederek başka bir dini seçmesi, kendi süreklilik ve bütünlüğünden vazgeçmesi çok ciddi bir değişimdir. Bu değişim ancak çok özel şartlarda olmaktadır. Bir genç içinde yetiştiği toplumun değerlerini, sembollerini yetersiz öğrenmişse yani sosyalleşmemişse o gencin, yabancı inanç ve kültürlerinin etkisi altına girmesi daha kolay olmaktadır. Böyle gençler toplumdan farklı yönde kendi dünya görüşlerini oluşturabilirler, kendi toplumlarının değerlerine zıt davranışlar

¹⁷⁵ Malkoç, 2004, s.180.

¹⁷⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/dindar-ailenin-misyoner-kizi-74135> (29.04.2018).

içerisine girebilirler. Dolayısıyla okuldan veya aileden tatmin edici bir dini bilgi almayan ve kafaları karışmış olan gençlerin din değiştirme ihtimalleri yüksektir.¹⁷⁷

Hürriyet gazetesinde 25.05.2002 tarihinde “Misyoner de Allah Kulu” başlığıyla yer alan bir habere göre misyonerlerin gençlere daha çok yaklaşmalarının sebebi gençlerin daha hoşgörülü olmasıdır. Dünya Kardeşlik Birliği Mevlana Yüce Vakfı, Dünya Kardeşlik Birliği Evrensel Birleşim Merkezi Derneği’nin Sakarya’da faaliyetleri olan bir dernektir. Dekoratör Serdar Türkeri Sakarya şubelerini açmak için mücadele etmiş ve misyonerlikle ilgili görüşlerini şöyle açıklamıştır: “*Üniversite gençliği daha hoşgörülü. Bizim ve misyonerlerin faaliyetlerinin onlara yönelik olmasından daha doğal ne var?*”¹⁷⁸

Haberde de gördüğümüz üzere misyonerlik faaliyetinde bulunanlar tarafından da gençlerin hedef olduğu açık bir şekilde belirtilmektedir. Gazete arşivlerinden derlediğimiz bu haberlerde de gördüğümüz gibi gençler misyonerlerin her zaman öncelikli hedefleri arasında olmuşlardır. Bu sebeple en büyük önlem gençlere sahip çıkmakla alınmış olacaktır.

2.2.3. Çocuklar

Çocuklar en kolay eğitilebilen yaş grubundan olup geleceğin büyükleridirler. Hal böyle olunca misyonerlik gibi büyük değişimleri hedefleyen oluşumların ilk hedeflerinden biri de çocuklardır. Misyonerlerin çocukları hedef almalarının sebeplerinden birisi onların olgunluk çağına ermedikleri için henüz karakterlerinin oturmamış olmasıdır.¹⁷⁹ Böylelikle çocukları etkilemek daha kolay olmaktadır. Misyonerler çeşitli yöntemler kullanarak çocuklara ulaşmaya çalışmışlardır. Bu yöntemlerden birisi de okullar üzerinden yürütülmektedir. Çeşitli yerlerde açtıkları okullarla çocuklarla iletişime geçmişlerdir. Okullar çocukların Hristiyan eğitimi altında yetişmelerini ve hayatlarını Hristiyan olarak devam ettirmelerini sağlama açısından her şeyden daha önemlidir. Misyonerler, Müslüman ülkelerde kızların okur-yazar olma

¹⁷⁷ Hökelekli, Hayati, “Gençleri Misyonerliğe Karşı Koruyucu Önlemler”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, s.439.

¹⁷⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyoner-de-allah-kulu-74142> (17.05.2018).

¹⁷⁹ Yücetürk, Orhan Seyfi, “Ön Asya’ya Yönelik Misyoner Faaliyetleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1994, sayı:8, s.323.

oranlarının az olmasını fırsat bilerek özellikle kız okulları açmışlardır.¹⁸⁰ Aynı zamanda misyonerler tarafından değişik illerden sokak çocuklarına da yardımlar yapılmaktadır.¹⁸¹

Misyonerler tarafından oluşturulan kurumlardan biri de SOS Çocuk Köyleri Kurumudur. Türkiye’de bu köyleri kurma girişimlerine 1950’li yıllarda SOS Çocuk Köyleri Birliği (SOS Kinderdorf International=SOS KDI) başlamıştır. SOS Türkiye Çocuk Köyleri Kurma Ve Yaşatma Vakfı adıyla 1977 yılında Türkiye’de çalışmalarına başlayan bu kurum kimsesiz ve yoksul çocukları toplayarak iyi yetişmiş misyonerler tarafından eğitmiştir. Burada yetişen çocuklar milletin, dinine, devletine yabancılaşmakta zamanla ya Hristiyan olup çıkmakta ya da kimliksizleşmektedirler. Uluslararası SOS Çocuk Köyleri Birliğinin çalışma tarzının misyonerlerinki ile aynı olması hedeflerinin misyonerlik olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu birliğin Dünya Kiliseler Birliği ile işbirliği içinde olması misyonerlik ile ilişkisini ortaya koymaktadır. SOS Çocuk Köylerinin Türkiye’nin gündemine girmesi “İstanbul Bolluca Çocuk Köyü Projesi” ile olmuştur. SOS Kinderdorf International (SOS KD) Türkiye’de ilk ciddi köy kurma adımını 1985 yılında atmış ve bu konu 1987 yılından itibaren Türkiye basınında tartışmalara neden olmuş ve bu konunun arka planına dikkat çekilmiştir. Bazı gazeteler bu faaliyetin misyonerlik çalışmalarının bir parçası olduğunu söylemiş ve Çocuk Köylerinin Dünya Kiliseler Birliğinin bir yan parçası olduğunu hedeflerinin ise kimsesiz çocukları iyi bir Hristiyan olarak yetiştirmek olduğunu söylemişlerdir.¹⁸²

Yeni Şafak Gazetesinde 14.05.2001 tarihinde “Misyonerlerin Hedefi Çocuklar” başlığıyla yer alan bir habere Malezya’nın başkenti Kuala Lumpur’da düzenlenen “Uluslararası Misyoner Dostlar Toplantısı”nda Kilisenin büyükler üzerinde bir etkisinin olmadığı bu sebeple misyonerlerin çalışmalarını genelde çocuklar üzerinde yürütmeleri istenmiştir. Asya İncil Konseyi Birliği Başkanı Dan Bruvistar 4 ile 14 yaş aralığındaki çocukların özellikle Çin ve Kore’de kendilerine intisap ettiklerini söylemiştir. Brustivar, Kenya ve Hindistan gibi ülkelerde de çocuklara yönelik çalışmalarının olduğunu sözlerine eklemiştir. Özellikle İncil’den çocuklara yönelik hikâyelerin tercüme edilip

¹⁸⁰ Turan, Süleyman, Misyonerliğin Kurucusu Pavlus (1.Baskı), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2006. s.35.

¹⁸¹ Malkoç, 2004, s.190.

¹⁸² Küçük, 2017, s.274.

çocuklara aktarıldığını dile getiren Brustivar, İngilizce eğitimlerinin çocukların Hristiyanlaştırılması konusunda çok etkili olduğunu söylemiştir.¹⁸³ Bizzat kendilerinin de belirttiği üzere misyonerlik faaliyetleri büyükler üzerinde yeteri kadar etkili olmaması sebebi ile çocuklara yönelmiştir. Burada dikkat çeken bir diğer husus ise çocukları Hristiyanlaştırmanın yollarından biri olarak İngilizce eğitiminin görülmesidir.

Deprem bölgelerinde kimsesiz yardıma muhtaç kalan çocuklar da misyonerlerin hedefleri arasında olmuştur. Konuyla ilgili olarak 14.02.2005 tarihinde “Tsunami Misyonerleri” başlığıyla Hürriyet gazetesinde verilen haberde misyonerlerin Endonezya bölgesinde oluşan tsunamiden faydalanarak çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmalar aktarılmıştır. World Help adlı Amerikan Misyoner grubu Endonezya’nın Aceh bölgesindeki tsunami yüzünden yetim kalan 300 çocuğu Hristiyan prensiplerine göre yetiştirmek için toplayarak Endonezya’nın başkenti Cakarta’ya götürmüştür.¹⁸⁴ Kimsesiz çocuklar çok daha kolay şekilde Hristiyan prensiplerine göre yetiştirilebileceği için afetler sonucunda kimsesiz çocuklar misyonerler için kolay lokma durumuna gelmişlerdir. Özellikle böyle zamanlarda yetkililer bu çocuklara sahip çıkmalıdırlar.

Çocukların misyonerlerin vazgeçilmez hedeflerinden olduğunu 03.04.2002 tarihinde Hürriyet gazetesinde verilen bir haberde de görmekteyiz. Moon tarikatları hakkında bilgi veren Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Niyazi Öktem, Moon tarikatının ABD’deki sıradan tarikatlardan biri olduğunu ve çok yoğun misyonerlik faaliyetlerinde bulunduğunu özelliklerde çocukların bu faaliyetlerde önemli yer tuttuğunu söylemiştir. Haberimizde yine çocukların hedef durumunda olduğunu yetkili kişiler tarafından da dile getirildiğini görmekteyiz.¹⁸⁵

2.2.4. İşsizler

İşsiz insanlar genelde normal bir ruh hali içerisinde olamazlar. Kafalarının bir köşesinde hep iş vardır. Para kazanabilmek için türlü yolları düşünürler. Bu sebeple bu insanlara iş veya maddi imkân vaadiyle yaklaşmak kolay olmaktadır. Misyonerler de

¹⁸³ <https://www.yenisafak.com/arsiv/2001/mayis/14/d2.html> (02.04.2018).

¹⁸⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/tsunami-misyonerleri-38685243> (01.06.2018).

¹⁸⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/moon-tarikati-uyesi-ilahiyat-dekani-var-38366168> (02.06.2018).

böyle bir fırsatı değerlendirmek istemişler ve zaman zaman işsiz insanları hedef edinmişlerdir.

Yeni Şafak Gazetesinde 18.04.2004 tarihinde verilen haberde İslami İlimler Vakfı (İSAV) tarafından düzenlenen ‘Türkiye’de misyonerlik faaliyetleri” konulu sempozyumdan kesitler bulunmaktadır. Sempozyuma tebliğleriyle katılan bilim adamları misyonerlik faaliyetlerine ilişkin önemli açıklamalarda bulunmuşlardır. Sempozyumda konuşma yapan Prof. Dr. Mehmet Aydın misyonerlerin özellikle fakirler ve işsizler üzerinde çalışmalar yaptıklarını söyleyerek, misyonerlerin işsiz insanları iş vaadiyle ve Avrupa’ya götürme vaatleriyle aldattıklarını söylemiştir. Aydın, uyanık olunması gerektiğini ve misyonerlere karşı önlem alınması gerektiğini de ifade etmiştir.¹⁸⁶

2.3. Misyonerlik Siyaset İlişkisi

Derlediğimiz haberlerde neticesinde ortaya çıkan bulgulara göre misyonerlik okul matbaa, kitap, hastane, gibi yollarla siyasi, iktisadi, ticari çıkarların aracı olmuştur.¹⁸⁷ Özellikle XIX. yüzyılda sömürgeci Batı imparatorlukları ile misyonerler el ele vererek çalışmışlardır. Sömürgeci imparatorluklar koloni ülkelerin vatandaşlarının Hristiyanlaştırılmasını siyasi ve ticari emellerine ulaşmak için en hızlı vasıta olarak görmüşlerdir.¹⁸⁸ Misyonerler zaman zaman hükümet ve ticari çevrelerden de destek görmüş, güç almışlardır. Siyasi güç ve ticari münasebetler bu propagandanın kuvvetli silahlarındadır.¹⁸⁹

Yeni Şafak Gazetesinde 28.02.2005 tarihinde yer alan “Misyonerler Siyasi Hedefler Peşinde” başlıklı haberde Aydınlar Ocağı’nın düzenlediği *Misyonerliğin Arasındaki Gerçekler* konulu sempozyumda bu minvalde açıklamalar yapılmıştır. Sempozyumda konuşan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim üyesi Zeki Arslantürk misyonerliğin dini, siyasi ve ekonomik bir hareket olduğunu ve bunun tarih

¹⁸⁶ <https://www.yenisafak.com/gundem/misyonerlerin-hedefi-issizler-2680555> (30.03.2018).

¹⁸⁷ Tümer Günay, “XIX. Yüzyılda Sömürgecilerin Destek Kuvveti Misyonerlik Ve Yehova Şahitleri Gerçeği” *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara: TDV Yayınları, 1996, s.63.

¹⁸⁸ Erdem Gazi, “Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları”, *Diyanet İlmî Dergi*, cilt:38, sy. 2. (Nisan-Mayıs-Haziran 2002), s.43.

¹⁸⁹ Kılıç, 2006, s.329.

boyunca böyle geliştiğini ifade etmiştir. Arslantürk misyonerlikteki asıl amaç Müslümanları Hristiyanlaştırmak değil genç nesillerin dinlerini tanıyıp öğrenmelerini engellemektir. Türk halkının arasını açmak ve Anadolu'yu ele geçirmek istiyorlar. Türkiye'de belli bir oranda Hristiyan nüfus olursa iç savaş olacaktır, diye açıklamalarda bulunmuştur. Aynı sempozyumda konuşan Aydınlar Ocağı Genel Başkanı Mustafa Erkal, misyonerlerin siyasi hedefler peşinde olduğunu Şark Çatışması ve Medeniyetler Çatışması tezini haklı çıkaracak bir örnek olduğunu söylemiştir. Soğuk Harbin ve iki kutuplu dengenin dağılması ve tek dünya devletinin hedeflenmesinin de haçlı saldırılarını ön plana çıkardığını söyleyen Prof. Erkal Türkiye'de bundan nasibini almaktadır, diye açıklamalarda bulunmuştur.¹⁹⁰ Konunun uzmanları tarafından yapılan açıklamalarda da görüldüğü üzere misyonerlik faaliyetlerinin asıl amacı insanları Hristiyanlaştırmaktan ziyade genç nesillerinin dinlerinin öğrenmelerini engelleyerek Türk halkının arasını açmak ve Anadolu'yu ele geçirmektir.

Yeni Şafak Gazetesinde 21.04.2002 tarihinde “Misyonerler Türkiye’yi Kuşattı” başlığıyla verilen haberde Türk Ortodoks Patrikhanesi kurucusu Sevgi Erenerol’un açıklamalarına yer verilmiştir. Erenerol açıklamalarında misyonerliğin her ne kadar kilise kurumu olsa bile emperyalizme hizmet verdiğini ifade ederek misyonerliğin emperyalist güçlerin kullandığı bir araç olduğunu, Türkiye ve dünya için tehlike içerdiğini de sözlerine eklemiştir. Erenerol açıklamalarına devam ederek Fener Rum patrikhanesinin İstanbul’da bulunması sebebiyle İstanbul’un misyonerlik için önemli bir merkez olduğunu söylemiştir. Ayrıca misyonerlerin amaçlarının din meselesi olmadığını Türkiye toprakları olduğunu da ifade eden Erenerol amacın şark meselesinin tekrar gündeme getirilmek olduğunu ifade etmiştir.¹⁹¹ Erenerol’un bu açıklamaları misyonerliğin asıl hedeflerini görmek bakımından çok önemlidir. Şu açığa çıkmaktadır ki misyonerlik faaliyetlerinin tek sebebi dini sebepler değildir, aynı zamanda emperyalist hedefleri de vardır.

Misyonerliğin dini hüviyetten çıkıp siyasi bir hüviyet kazandığına dair bir açıklamayı da Hürriyet Gazetesi’nin 12.01.2005 tarihinde verdiği “Haliç Eyleminden Haberimiz Yoktu” başlıklı haberinden okuyoruz. Açıklama MHP Genel Başkan

¹⁹⁰ <https://www.yenisafak.com/gundem/misyonerler-siyasi-hedefler-pesinde-2687049> (19.03.2018).

¹⁹¹ <https://www.yenisafak.com/gundem/misyonerlerturkiyeyi-kusatti-2669831> 04.04.2018).

Yardımcısı Mehmet Şandır'a ait. Mehmet Şandır Haliçten haç çıkarma töreni ile ilgili yaptığı konuşmada, Türkiye'de misyonerlik faaliyetlerinin çok arttığını ve bu faaliyetlerin din özgürlüğü olmaktan çıkıp siyasi bir hüviyet kazandığını ifade etmiştir.¹⁹²

Bazı araştırmacılar tarafından, misyonerlerin Anadolu üzerindeki emellerinin temel nedeninin haçlı seferlerindeki yenilgilerinin intikamını almak olarak yorumlanmıştır. Bu konuyu dile getiren Prof. Dr. Şinasi Gündüz'ün yaptığı açıklamalar Milliyet gazetesinde 01.07.2005 tarihinde "Rövanş Almak İstiyorlar" başlıklı haberinde arşivlerde yer almaktadır. Diyanetin "Misyonerlik" adıyla Prof. Dr. Şinasi Gündüz'e hazırlattığı kitapta Misyonerlerin haçlı seferlerinden rövanş almaya çalıştıkları savunuluyor. Kitapta; "Orta çağda İslam'a karşı yürütülen haçlı seferleri başarısızlıkla sonuçlandığı için Hristiyan misyonerler sanki bu tarihsel yenilginin rövanşını almak istemektedirler, elde ettikleri güçlerle Müslümanların belki de tarih boyu en zayıf oldukları anda, onları alt etmeye çalışmaktadırlar" ifadeleri yer almaktadır. Yine kitapta Hristiyan misyonerlerin, siyasal tutum ve bağlantıları dikkate alındığında din ve inanç özgürlüğü bağlamında inancın masum şekilde beyan edilmesinin dışına çıktıkları yer almaktadır.¹⁹³

Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu yaptığı açıklamada misyonerliğin bir din hareketinden ziyade uluslararası stratejilerin aracı haline gelen bir hareket olduğunu ifade etmiştir. Milliyet Gazetesinin 26.05.2005 tarihli "Misyonerlikte Çizgi Farklı" başlığıyla verilen haberinde CNN Türk Televizyonuna konuk olan Ali Bardakoğlu'nun açıklamalarına yer vermiştir. Ali Bardakoğlu din özgürlüğüne ve kişinin dinini anlatmasına sonuna kadar destek olduklarını ancak misyonerliğin uluslararası stratejilerin, uluslararası hesapların aracı haline geldiğini ifade etmiştir. Bardakoğlu, herkes kendi dinini yaşayabilir ve anlatabilir ancak bu iftira atarak olmamalıdır, diye sözlerine eklemelerde bulunarak sitemini dile getirmiştir.¹⁹⁴

Misyonerliğin siyasetle olan ilişkisini ele alan bir haber de 26.05.2005 tarihinde "Misyoner Hutbesini Depremde Başlattım" başlığıyla Hürriyet Gazetesinde

¹⁹² <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/halic-eyleminden-haberimiz-yoktu-38683265> (07.05.2018).

¹⁹³ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=rövanş almak istiyorlar&isAdv=false> (19.04.2018).

¹⁹⁴ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=misyonerlikte çizgi&isAdv=false> (22.04.2018).

yer almaktadır. Haberde Diyanet İşleri Başkanlığının misyonerlikle ilgili yayınladığı bir hutbeye karşı ABD Büyük Elçisi Edelman'ın, Diyaneti Devlet Bakanı Mehmet Aydın'a mektupla şikâyet etmesi yer almaktadır. Bu şikâyete karşılık açıklamada bulunan Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Marmara depreminin ardından siyasi amaçla misyonerlik yapılması nedeniyle kendi döneminde misyoner hutbesini başlattığını söyleyerek; *“Herkes kendi dinini anlatabilir ancak misyonerlik faaliyetlerinin arkasında siyasi emeller hâkim”* diye açıklamalarda bulunmuştur.¹⁹⁵ Haberde de gördüğümüz gibi dönemin Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, başlattığı bir hutbeye karşılık ABD Büyükelçisinin tepkisini misyonerliğin ardında siyasi emellerin olduğu yönünde yorumlamıştır.

Misyonerlerin siyasetle olan ilişkisini bir başka yönden dile getiren kişi dönemin İçişleri Bakanı Rüştü Kazım Yücelendir. Hürriyet Gazetesinin 12.02.2002 tarihinde “5 Yılda 293 Misyonere Gözaltı” başlığıyla verdiği haberinde Yücelen, Doğu Karadeniz Bölgesinde Pontusçuluk faaliyetleri içerisinde olabilecek kişilerin izlendiğini, suç unsuru bulunması durumunda gerekli yasal işlemlerin yapılacağını dile getirmiştir. Yücelen misyonerliğin dini temelde, pontusçuluğun ise etnik temelde yürütülen faaliyetler olduğunu belirtmiştir.¹⁹⁶ Yücelen'in yaptığı açıklamaya göre pontusçuluk ve misyonerlik aynı gayenin metotları olarak anlaşılmaktadır. Yani Pontusçular ve misyonerler aynı hedefler doğrultusunda hareket etmektedirler.

2.3.1.Misyonerlere Yönelik Siyasi ve Ekonomik Destekler

Misyonerlik faaliyetleri desteksiz yürütülebilecek bir faaliyet değildir. Gerek ekonomik olarak gerekse siyasi olarak destekleri olmuştur. Hristiyanlığın 313 yılında yayınlanan Milan Fermanıyla Roma imparatorluğunun resmi dini haline gelmesiyle misyonerlik faaliyetleri sadece din yayma faaliyetlerinin ötesine geçmiştir. Bu tarihten sonra misyonerlik siyasi güçlerin ötekiler üzerinde baskı kurmaları, emperyalist ve yayılmacı hedeflere ulaşmada bir araçları konumuna gelmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da misyonerler ile siyasi güçler arasında sürekli bir ilişki var olagelmıştır.¹⁹⁷

¹⁹⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyoner-hutbesini-depremde-baslattim-330272> (08.05.2018).

¹⁹⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/5-yilda-293-misyonere-gozalti-38349552> (17.05.2018).

¹⁹⁷ Batuk Cengiz, Turan Süleyman, “Misyonerlik Perspektifinden 20 ve 21. Yüzyıllarda Dünya Dinleri Ve Mensupları” *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 2005-2006, cilt: III, sayı:1-2 sayfa: 141.

Misyonerler gerek maddi güçlerini kullanarak gerekse de planlı programlı çalışarak kendilerine yardımcı olabilecek üst düzey devlet yetkililerini de etkilemeyi başarmışlardır.¹⁹⁸ Gazete arşivlerden yaptığımız derlemeler neticesinde tespit ettiğimiz destekler şu şekildedir:

Yeni Şafak Gazetesinde 04.05.2005 tarihinde “Eski Misyonerin Müthiş İtirafı” başlığıyla verilen haberde Eski Başpapaz İlker Çınar’ın açıklamalarına yer verilmiştir. İlker Çınar’ın çarpıcı açıklamalarının arasında misyonerlik faaliyetlerinin arkasında ABD’li diplomatlarının olduğuna dair iddialar da bulunmaktadır. Tarsus’ta bir kilise kurduğunu söyleyen ve ABD vatandaşı T.T ile ortak çalışmaları olduğunu söyleyen Çınar, birlikte çalıştıkları T.T’nin ABD de merkezi bulunan C.A.M.A ismindeki misyoner örgütünün Türkiye sorumlusu olduğunu söylemiştir. İlker Çınar daha sonra ise şu açıklamalarda bulunmuştur: “T.’nin Amerikan gizli servisine çalıştığını duydum. Kendisi ABD’deki şeflerinden aldığı direktiflere göre hareket eder benim de bu direktiflere göre davranmamı isterdi.”¹⁹⁹ Haberde verildiği üzere, Çınar’ın iddialarına göre misyonerliğin arkasında kimi zaman siyasi güçler de bulunabilmektedir.

Bazı uluslararası ve siyasi güçlerin misyonerliğin arka planında olduğunu ifade eden bir haber “Trabzon Dernekler Birliği: Tepkilere Kayıtsız Kalmayacağız” başlığıyla Hürriyet Gazetesinde 31.01.2007 tarihinde verilmiştir. Hrant Dink’in katilinin Trabzonlu olması sebebiyle Trabzon’a bakışların olumsuz evrilmesinden rahatsız olan 18 Sivil Toplum Örgütü, Trabzon Dernekler Birliği Çatısı altında bir araya gelerek basın açıklaması düzenlemiştir. Platform sözcüsü İlyas Güven Eroğlu, uluslararası güçlerin özellikle Trabzon olmak üzere bölge üzerinde yoğun faaliyetlerde bulunduğu, Fener Patriğinin organize ettiği ve bazı iş adamlarının da katıldığı Karadeniz limanlarını dolaşma adı altında Karadeniz havzasını bir Ortodoks nüfuz alanı ilan etme çabalarının olduğunu ifade etmiştir. Eroğlu, bölgemizi şekillendirmek isteyen emperyalist güçler çeşitli vasıtalarla ülkemizi ayrıştırma planlarının bir parçası olarak Trabzon’u, etnik grupların iddialarının, terör ve misyonerlik faaliyetlerinin odağına yerleştirmek

¹⁹⁸ Malkoç, 2004, s.172.

¹⁹⁹ <https://www.yenisafak.com/gundem/eski-misyonerin-muthis-itiraf-lari-2688007> 12.03.2018).

istemektedirler diye açıklamasını sürdürmüştür.²⁰⁰ İlyas Güven Eroğlu'nun yaptığı açıklamada olduğu gibi emperyalist güçler ayrıştırma planlarını uygulamaya koyarlarken misyonerlik faaliyetlerini araç olarak kullanmaktadırlar. Nitekim haberde olduğu gibi Trabzon üzerinde etnik köken farklılıklarını vasıta kılan emperyalist güçler Trabzon'u terör ve misyonerlik faaliyetlerinin odağına yerleştirmektedirler.

Milliyet Gazetesinde 26.06.2006 tarihinde “Yegâne Din Krizi” başlığıyla verilen haberde misyonerlere yönelik siyasi destekler görülüyor. Diyanetin yayınladığı bir hutbede “*Allah katında din İslam'dır*” ayetinin verilmesi sebebiyle ABD ve AB yetkililerinin hemen atağa geçmeleri ve böyle bir ifadenin doğru olmayacağını ifade etmeleri üzerine Devlet Bakanı Mehmet Aydın'ın yaptığı açıklama misyonerlik-siyaset ilişkisini desteklemektedir. Diyanetin yayınladığı bir hutbe için AB ve ABD yetkililerinin atağa geçip hutbede geçen ifadelere itiraz etmelerinin ardından açıklama yapan dönemin Devlet Bakanı Mehmet Aydın bu durumu, misyonerliğin masum bir din tebliği olmadığı siyasi amaçları yönünde yorumlamıştır.²⁰¹ Zira masum bir din tebliğine devlet yetkililerinin bu denli müdahil olmaları normal karşılanamaz.

Misyonerlik faaliyetlerinin bir diğer ayağı da ekonomik desteklerdir. Misyonerlere ekonomik desteği sağlayanlar genelde büyük ve uluslararası şirketler ve zenginlerdir. Bu şirket ve zenginler, misyonerlik faaliyetleri için her yıl milyonlarca dolar vermektedirler.²⁰² Misyonerlik faaliyetlerinin daha rahat sürdürülebilmesi ve harcama kolaylığının olabilmesi için fonlar oluşturulmaktadır. Bu fonlar ihtiyaç zamanlarında rahatça kullanılmaktadır.²⁰³

Milliyet Gazetesinin 19.04.2004 tarihinde “Yasal Olmayan 69 Kilise Var” başlığıyla verdiği haberde de misyonerlerin aldıkları ekonomik desteklere dair Devlet Bakanı Mehmet Aydın'ın açıklamalarına yer verilmiştir: Aydın, misyonerlerin başlıca

²⁰⁰ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/trabzon-dernekler-birligi-tepkilere-kayitsiz-kalmayacagiz-5870006> (16.04.2018).

²⁰¹ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> 28.04.2018).

²⁰² Batuk, Cengiz, Turan Süleyman, 2005-2006, s.141.

²⁰³ Erdem, Mustafa, “Türkiye’de Azınlıklara Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri, 17-18 Nisan 2004*, s.286.

gelir kaynaklarının Hristiyanlar ve bazı kurumlar olduğunu bildiklerini söylemiştir.²⁰⁴ Misyonerlik faaliyetleri büyük miktarda ekonomik destek isteyen faaliyetlerdir. Haberlerimizde de geçtiği üzere misyonerler en çok maddi yardımlar vasıtasıyla insanlarla iletişime geçmektedirler. Bu maddi destekler büyük kurumlar aracılığıyla yapılabilecek desteklerdir. Dönemin Devlet Bakanı Mehmet Aydın bu destek veren kurumların hangi kurumlar olduklarını bildikleri yönünde açıklama yapmıştır.

2.4. Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri

Misyonerlik faaliyetleri tüm dünyada devam eden faaliyetlerdir. Özellikle Müslüman ülkelerde devam etmektedir. Müslüman milletlerden biri olan Türkler de bu faaliyetlerin hedefi olmuşlardır. Misyonerler sadece Türk Devleti olarak geçen devletlerde değil ayrıca Balkanlarda yaşayan Türkler üzerinde de faaliyetlerini devam ettirmişlerdir. Bunun için dini bir takım metinler bastırıp dağıtmışlar, Hristiyanlığı kabul eden Türkleri misyonerlik faaliyetleri yapmaları için kullanmışlardır. Misyonerler faaliyetlerini yürüttükleri Orta Asya'daki Türk Devletleri içerisinde diğerlerine oranla İslam'dan daha uzak olan Kırgızistan ve Kazakistan'da daha başarılı olurlarken, Özbekistan'da faaliyetleri daha çok engellenmektedir.²⁰⁵ Kırgızistan'ın İslamlaşmasının geç tarihlerde olması, İslam'ı geleneksel olarak yaşamaları, dini bilgilerinin yeterli olmaması, Kırgızları misyonerlerin hedefi haline getirmiştir.²⁰⁶ Kırgızistan'da misyonerlik faaliyetinde bulunan gruplar genelde Amerika, İngiltere, Almanya ve Fransa olmak üzere bazı Batı ülkelerinden ve Güney Kore'den gelmektedirler. Bu gruplar Kırgızistan'a geldikten sonra bir takım sosyal kurumlar halinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ülkedeki demokratik ortam ve serbestlikten yararlanan misyonerler faaliyetlerini rahat bir şekilde sürdürmektedirler.²⁰⁷ Balkanlarda ise misyonerler daha çok Türklerin yoğun olarak yaşadıkları Bulgaristan, Makedonya ve Arnavutluk'ta yoğun olarak faaliyet göstermektedirler.²⁰⁸

²⁰⁴<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.01.2000&sonTar=01.04.2007&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=misyonerlik> (02.05.2018).

²⁰⁵ İnandı, 1996, s.45-46

²⁰⁶ Pay, Salih, "Misyonerlerin Kıskaçındaki Ülke: Kırgızistan", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı:2, 2008, S.256

²⁰⁷ Aydar, Hidayet, "Orta Asya'da misyonerler ve Faaliyetleri: Kırgızistan Örneği", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2010 sayı:23, s.5-44.

²⁰⁸ İnandı, 1996, s.45.

Misyonerlik faaliyetlerin Türk Cumhuriyetlerinde nerelerde yoğunlaştığını ve ne derece olduğunu görmek için ele aldığımız haberler şu şekildedir:

Yeni Şafak Gazetesinde 14.04.2005 tarihinde “İsa Filmine İnanmayın” başlığıyla verilen haberde Diyanet İşleri Başkanlığının Misyonerlikle ilgili hazırladığı bir rapora yer verilmiştir. Rapora göre Ortadoğu, Orta Asya Kafkaslar ve Balkan ülkelerinin yanı sıra Türk Cumhuriyetlerinde de çok yoğun bir şekilde misyonerlik faaliyetleri devam ettiriliyor.²⁰⁹

Türk Cumhuriyetlerinde misyonerlik faaliyetlerinin yoğunluğuyla ilgili bir haber Hürriyet Gazetesinde 05.01.2005 tarihinde “Diyanet: Misyonerler AB Sürecinden Yararlanıyor” başlığıyla verilmiştir. Haberde dönemin Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Mehmet Görmez’in açıklamalarına yer verilmiştir. Görmez, son yıllarda Türk Cumhuriyetlerinde misyonerlik faaliyetlerinin arttığını, bu faaliyetlerin artmasının sebebinin ise Türkiye’nin AB’ye giriş sürecinden yararlanmak olduğunu söyleyerek, misyonerlerin Türkiye’nin Avrupa Birliğine girme sürecini istismar ettikleri yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Haberin devamında konuyla ilgili açıklama yapan Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Osman Ateş’in açıklamaları yer alıyor. Ateş, Türk milletinin dininin İslam olduğunu, bu konuda farklı eylemlere izin verilmeyeceğini ifade ederek şu açıklamalarda bulunmuştur: "Bir medeniyet projesi olan ve Hristiyan kulübü olmadığına inanmak istediğimiz Avrupa Birliği’ne daima Türk ve Müslüman kalarak, milli ve manevi değerlerimizi koruyup geliştirerek girmeyi milletçe destekliyoruz. Açık söylemek gerekirse, içinde devletimizin parçalanıp yok edileceği, milletimizin asimile edilerek Hristiyanlaştırılacağı, Türklük ve Müslümanlığımızın tarihten silineceği, minarelerimizin yıkılıp, ezanın susturulacağı bir Avrupa Birliği’ne girmeyi bu millet asla istemez.”²¹⁰

Türk Cumhuriyetlerindeki misyonerlik faaliyetleriyle ilgili bir haber “Misyonerlere Karşı Diyanetten Uyarı” başlığı ile Hürriyet Gazetesinde 31.07.2002 tarihinde verilmiştir. Haberde Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz’ın Tiflis’te

²⁰⁹ <https://www.yenisafak.com/gundem/isa-filmine-inanmayin-2687723> (16.03.2018).

²¹⁰ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-misyonerler-ab-surecinden-yararlaniyor-286458> (22.04.2018).

katıldığı şurada yaptığı konuşmaya yer verilmiştir. Mehmet Nuri Yılmaz Türk Cumhuriyetlerinde artan misyonerlik faaliyetlerinin dinler arası diyaloga gölge düşürdüğünü söyleyerek şu açıklamalarda bulunmuştur: “Diyalog dinlerin birleşmesi veya bir dinin diğer bir dinin potasında erimesi anlamına gelmez. Diyalog farklılıklar içerisinde anlaşp barış içerisinde yaşamaktır. Herkes dinini seçmekte özgürdür. Kimse bir başkasını zorlayamaz.”²¹¹ Yılmaz’ın yaptığı açıklamada olduğu gibi bir yandan barış için diyalogu savunurken bir yandan misyonerlik faaliyetlerinde bulunmak birbiriyle çelişen iki farklı gayedir.

2.5. Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı Alınabilecek Tedbirler

Günümüzde misyonerlerin çok çeşitli yöntemlerle insanları etkilemeye çalıştıklarını Hristiyanlık dini dışındakileri Hristiyanlaştırmak için her türlü imkânlarını seferber ettiklerini artık biliyoruz. Peki, bu faaliyetlere karşı ne gibi önlemler alabiliriz? Bu konuda yazılmış olan gazete haberlerinden önce misyonerlik faaliyetlerine karşı alınması gereken tedbirlerle ilgili genel bilgiler vermek yerinde olacaktır. Bu konuda Dinler Tarihçisi Abdurrahman Küçük’ün yaptığı değerlendirmelerden faydalandık.

1. İslami esaslara saldırıları etkisiz bırakabilmek için dayanılan bu temelleri iyi bilmek gerekir. Bunun için bir havuz oluşturulup sorulan sorular, yapılan tenkitler bir kaynakta toplatılmalı ve bunlara uygun cevaplar verilmelidir.
2. Müslüman-Türk topluluklarına karşı yapılan misyonerlik faaliyetlerine karşı tedbir alabilmek için Bütün Türk topluluklarının temsilcilerinden oluşan ortak bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.
3. Türkiye Diyanet Vakfı bünyesinde bir merkez kurulmalıdır. Bu merkezde İslam’ı, Hristiyanlığı ve diğer dinleri iyi bilenler istihdam edilmelidir.
4. Bütün Türk Cumhuriyetleri misyonerlik konusunda çalışmalar yapacak bir alt birim oluşturmalıdır.
5. Din görevlileri diğer dinler ve misyonerlik hakkında bilgilendirilmelidir.
6. Devlet yönetimleri misyonerlik faaliyetlerine karşı yasal önlemler almalıdırlar.

²¹¹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyonerlere-karsi-diyanetten-uyari-88168> (12.052018).

7. Misyoner faaliyetlerinin etkisi altına girmiş kişiler bu konuda uzman olanlar ve psikologlar tarafından işbirliğiyle kurtarılmalıdırlar.

8. Misyonerler tarafından para vb. vaatlerle akılları çelinen Türk gençlerine sahip çıkılmalıdır.

9. Tüm vatandaşlar çocuklarını dini ve milli konularda bilgilendirmelidir.

10. Vakıflar, dernekler kurulmalı istismarların önüne geçilmelidir.

11. Televizyon programları, filmler gibi çocukları ve gençleri çokça etkileyen araçlarla çocuklara ve gençlere Türk ve Müslüman oldukları hatırlatılmalıdır.

12. İslam'dan Hıristiyanlığa geçenlerin kimlikleri araştırılmalıdır. Zira bu bir propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Zaten Müslüman olmayan biri İslam'dan memnun olmayıp da din değiştirmiş gibi gösterilebilmektedir.

13. Misyonerlerin bir ülkedeki etnik durumları ve dini azınlıkları kullandıkları ve dinsizleştirmeye çalıştıkları bilinmeli ve bu konuda da millet uyarılmalıdır.²¹²

İncelediğimiz gazetelerde misyonerlik faaliyetlerine karşı alınabilecek tedbirlere yönelik haberleri şu şekilde ele aldık:

Misyonerlik faaliyetlerine karşı alınabilecek önlemlerle ilgili bir haber Yeni Şafak Gazetesinde 25.10.2003 tarihinde “Din Adamlarına Anti-Misyoner Eğitimi” başlığıyla verilmiştir. Haberde Diyanetin Misyonerlerle mücadelesinde artık yöntem değişikliğine gidileceğinden bahsediliyor. Diyanet artık misyonerliği kötölemek yerine din adamlarını ve halkı bilinçlendirmeyi esas alıyor. Bu doğrultuda 81 ilin müftüsü eğitimlere alınıyor ve eğitiliyor. İki aşamalı olan bu eylem planında ilk aşamada müftüler eğitiliyor ve bu konuda daha eğitilmiş olmaları sağlanıyor. İkinci aşamada ise hazırlatılan kitapçıklar sayesinde halk misyonerlik konusunda bilgilendiriliyor ve bu konuda toplantılara çeşitli şehirlerde devam edileceği de ifade ediliyor.²¹³ Haberde de gördüğümüz üzere misyonerliği kötölemek faaliyetlerin önüne geçmek için yeterli olmamaktadır. Faaliyetlerin önüne geçmek için bilinçli bir farkındalık gerekiyor. Bu da ilk etapta din adamlarını ikinci etapta ise halkı bilgilendirmekten geçmektedir.

²¹² Küçük, 2017, s. 474.

²¹³ <https://www.yenisafak.com/gundem/din-adamlarina-anti-misyoner-egitimi-2677922> (03.04.2018).

Müftülerin misyonerlik faaliyetleri hakkında bilgilendirilmeleri amacıyla alındıkları kurslardan bahseden haber Milliyet gazetesinde 25.10.2003 tarihinde “Müftüler Misyonerlik Kurslarına Alındı” başlığıyla verilmiştir. Diyanetin misyonerlik faaliyetlerine karşı mücadele için müftüleri kurslara aldığı ve onları ve konuda bilgilendirdiği belirtilmiştir. Haberde müftülere misyonerlere karşı kulaktan dolma bilgiler yerine onları bilimsel tezlerle alt etme mesajı da verilmiştir.²¹⁴

Misyonerliğe karşı alınabilecek önlemler için yine Yeni Şafak Gazetesi 16.03.2005 tarihinde “Misyoner Bilgi Bankası” başlığıyla bir haber yayımlamıştır. Haberde Diyanetin misyonerliğe karşı önlem amaçlı planladığı hedefler konu edinilmiştir. Bu bağlamda Diyanet misyonerlikle mücadele için bir *bilgi bankası* kurmayı hedeflemekte ve misyonerlikle ilgili tüm bilgi ve belgeleri bu çalışmalarla tek merkezde toplamayı amaçlamaktadır. Bu konuda açıklama yapan Devlet Bakanı Mehmet Aydın, misyonerlikle mücadele kapsamında 2005 yılı içerisinde bir milyon Kuran-ı Kerim dağıtılacağını ifade etmiştir. Bu kapsamda hangi çalışmaların yapılacağı şu şekilde listelenmiştir:

- Misyonerlerin argüman ve İslam dinine yönelik iddialarını cevaplamak maksadıyla broşür, kitap, cd türünde yayınlar yapmak.
- *Dünya Dinleri* diye bir projeyi hayata geçirerek vatandaşların bu konuda bilinçlenmesini sağlamak.
- *Neden Müslüman Oldum* diye bir seri hazırlatılarak Batılı Bilim ve devlet adamlarından İslam’ı tercih edenlerin hikâyelerini anlatan bir seri hazırlamak.
- Misyonerlerin hedef ve amaçlarını anlatan küçük kitapçıklar hazırlatarak bunları ücretsiz dağıtmak.
- Misyonerlerin kendi dinlerini yüceltmek için kullandıkları argümanlara karşı Kuran kaynaklı yayınlar hazırlamak; Kuran’da İsa, Kuran’da İncil, Kuran’da Hz. Meryem, Tevhit ve Teslis gibi.
- TV ve radyolarda yayınlanabilecek programlar düzenlemek.²¹⁵

²¹⁴ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=misyonerlik&isAdv=false> (05.04.2018).

²¹⁵ <https://www.yenisafak.com/gundem/misyoner-bilgi-bankasi-2687311> (15.03.2018).

Bu gazete haberlerinden edindiğimiz neticeye göre öncelikle çocuklarımız ve gençlerimize milli ve manevi değerlerimiz öğretilmeli her kötülüğün temelinde bilgisizlik ve cehalet olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak bu konudaki eksiklik giderilmeye çalışılmalıdır. İslam'ı terör, savaş, gericilik dini gibi göstermeye çalışan yaklaşımlara karşı çıkılmalı, kelime anlamı itibarıyla de olduğu gibi İslam dininin barış ve esenlik dini olduğu gençlerin zihinlerine kazınmalıdır. Gerici ve yobaz olmanın aksine İslam dininin gericilikle yobazlıkla mücadele eden bir din olduğu, Kuran'da pek çok yerde insanların düşünmeye, araştırmaya, öğrenmeye, sorgulamaya teşvik edildiği özellikle vurgulanmalıdır. Misyonerlikle mücadelede özellikle sesli ve görsel medyaya önemli görevler düşmektedir. Medyada yıllarca cahil, çıkarıcı, yenilik düşmanı, bilim karşıtı, şehvet düşkünü olarak gösterilmeye çalışılan din adamlarının aksine, milli ve manevi değerlerimize saygılı, aydın din adamı portresini öne çıkaran dizi ve filmler çıkmasına özen gösterilmelidir. Böylelikle halka daha olumlu mesajlar verilebilecektir.²¹⁶

Yeni Şafak Gazetesinin 08.01.2005 tarihinde “Herkes Dinini Yayabilir Ama Dürüst Yöntemle” başlığıyla verdiği haberinde Mehmet Aydın'ın misyonerlik faaliyetlerine karşı alınabilecek tedbirlerle ilgili konuşmalarına yer verilmiştir. Mehmet Aydın, herkesin dinini dürüst yöntemle anlatma özgürlüğü olduğunu, misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçmek için halka İslam'ın doğru bir şekilde anlatılması gerektiğini savunmuştur.²¹⁷ Daha önceki haberlerde de geçtiği gibi misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçmenin en güzel yolunun insanları bilgilendirmek olduğu bu haber de dönemin Devlet Bakanı Mehmet Aydın tarafından ifade edilmiştir.

Bu minvalde İslam'ın kulaktan dolma bilgiler yerine temel kaynaklara dayalı olarak halka öğretilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda Diyanet ve Milli Eğitim Bakanlığı üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. Halkın İslam'ı daha doğru öğrenebileceği kitaplar ve Kuran-ı Kerim'in Türkçe mealı halka ücretsiz olarak dağıtılarak halkın İslam dini konusunda bir nebze olsun bilgilenebilmesi sağlanabilir. Medyada dini konuların olur olmaz kişiler tarafından işlenmesine yerine yetkili kişilerce işlenmesine önem verilmelidir. Halka yönelik hutbe ve vaazlarda misyoner

²¹⁶ Gündüz, 2002, s.20.

²¹⁷ <https://www.yenisafak.com/gundem/herkes-dinini-yayabilir-ama-durust-yontemle-2685738> (22.03.2018).

faaliyetlerine karşı halk bilgilendirilmelidir. Bu vaaz ve hutbeleri verecek olan imam ve vaizler de misyonerlikle ilgili bilgilendirmeli çeşitli kurslardan geçirilmelidir.²¹⁸

Misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçmek için İslam dininin doğru anlatılması gerektiğine dair bir açıklama da Asım Aykan tarafından yapılmıştır. Konuyla ilgili 06.01.2005 tarihinde Hürriyet Gazetesinde AKP’li Asım Aykan’ın açıklamalarına yer verilmiştir. Asım Aykan, Hristiyanlığın anlatılması değil İslam’ın doğru anlatılmaması tehlikeli diyerek, Hristiyanların kendi dinlerini anlatmalarına karşı olmadıklarını önemli olan şeyin İslam’ın doğru bir şekilde anlatılması olduğunu söylemiştir. Bu görevi de bilim adamlarının üstlenmesi gerektiğini söyleyen Aykan; *Karanlıkla uğraşmak yerine güneşi getirmemiz lazım* demiştir.²¹⁹

Misyonerlik faaliyetleriyle mücadelede İslam dininin doğru bilinmesi gerektiğiyle ilgili görüş bildiren isimlerden biri de dönemin Eğitim Bir-Sen Genel Başkanı Ahmet Gündoğdu’dur. Açıklamanın yer aldığı haber “13 Bin Din Öğretmeni 23 Bin İmam Açığı Var” başlığıyla 21.01.2005 tarihinde Yeni Şafak Gazetesinde yer almıştır. Gündoğdu, misyonerlik faaliyetlerinin yasaklanması yerine, İslam dininin anlatılması öğretilmesi, gerektiğini ve bu minvalde de din öğretmenleri ile imam açıklarının kapatılması gerektiğini ifade etmiştir.²²⁰ İnsanları bilinçlendirmenin yolu da büyük oranda bu alanda uzman kişilerin varlığıdır. Bu konuda halkı bilinçlendirme görevi en başta imamlara ve din öğretmenlerine düşmektedir. Devlet de bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmeli öğretmen ve imam açığını kapatmalıdır.

Devlet kadrolarındaki din adamı açığının giderilmesi misyonerlikle mücadelede alınması gereken en önemli tedbirlerden birisidir. İnsanların daha doğru kaynaklardan bilgilendirilmesi için bu çok önemli bir durumdur. Bu konu siyaset gündeminde de zaman zaman yer bulmuştur. Bu konuyla ilgili bir haber Hürriyet Gazetesinde verilmiştir. Hürriyet Gazetesinde 02.02.2005 tarihinde Misyonerlikle mücadele konusunda açıklama yapan dönemin AKP Ankara Milletvekili Ersönmez

²¹⁸ Gündüz, 2002, s.20.

²¹⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/din-elden-gitmiyor-286646> (06.05.2015).

²²⁰ <https://www.yenisafak.com/gundem/13-bin-din-ogretmeni23-bin-imam-acigi-var-2685962> (16.03.2018).

Yarbay'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Yarbay misyonerlikle mücadele için devlet kadrolarındaki din adamı açığının giderilmesi gerektiğini ifade etmiştir.²²¹

Misyonerlikle mücadele kapsamında Diyanet, 2005 senesinde 1 milyon adet Kuran-ı Kerim dağıtımı yapmıştır. Aynı zamanda yurt dışındaki soydaşlar için de Kuranı Kerim dağıtımı yapılmıştır. Bunun yanın sıra diyanetin hazırlamış olduğu kitaplar da gerek yurt dışında gerek yurt içerisinde halkı bilinçlendirmek maksatlı ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Bu haber “Diyanetten Misyonerliğe Karşı Kitapla Mücadele” başlığıyla 12.04.2005 tarihinde Hürriyet Gazetesinde yer almıştır.²²²

Ücretsiz Kuran'ı Kerim dağıtımı için Devletin ayırdığı bütçeyle ilgili haberi Milliyet Gazetesinden okuyoruz. TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu da Diyanete 4 trilyon lira ek ödenek vermiştir. Bu ödenek evlere İncil'den önce Kuran girmesi ve İslam dininin topluma daha iyi anlatılması için yapılmıştır. İncil dağıtımlarının artması, hatta bazı milletvekillerinin evine bile İncil gitmesi sebebiyle böyle bir istek dile getirilmiştir. Haber 05.11.2004 tarihinde “Bedava Kuran İçin 4 Trilyon” başlığıyla Milliyet Gazetesinde verilmiştir.²²³

Misyonerlikle mücadelede tek başına polisiye tedbirler sorunu çözemeyeceği gibi, bilinçli bir mücadele de olmayacaktır. Atasözünde de belirtildiği gibi sineği öldürmek yerine bataklığı kurutmak en kalıcı ve en uzun soluklu çözüm olacaktır. Polisiye tedbir almak yerine eğitsel tedbirlerle misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçilmelidir. İnsanlara verilecek din eğitimi ile insanlar misyonerlik konusunda bilgilendirilmelidir.²²⁴ Konuyla ilgili haberde misyonerlikle mücadelede polisiye önlemlerin artık bir etkisinin kalmadığını ifade eden MEB yetkilileri, misyonerlik faaliyetleriyle mücadele kapsamında Din Öğretimi Genel Müdürlüğü bünyesinde misyonerlikle mücadele için yeni bir birim açılacağını da ifade etmişlerdir. Haber “MEB'den Misyonerlik Faaliyetleri İçin Yeni Birim” başlığıyla 25.05.2004 tarihinde

²²¹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kuran-dagitmak-misyoneri-durdurmaz-293445> (01.05.2018).

²²² <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanetten-misyonerlige-karsi-kitapla-mucadele-38717351>(23.05.2018).

²²³ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=misyonerlik&isAdv=false> (24.05.2018).

²²⁴ Tosun Cemal, “Misyonerliğe Karşı Alınacak Dini Tedbirler”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, s.417.

Hürriyet Gazetesinde yer almaktadır.²²⁵ İslam dininin doğru bir şekilde temsil ve takdimi misyonerlik faaliyetlerinin önüne geçmek bakımından oldukça önemlidir. Misyonerlerin ulaşip etkilemeyi başardığı gençler genelde kendilerine İslam'ın takdiminin ve temsilinin doğru şekilde ulaşmadığı kimselerdir.²²⁶

Misyonerlik faaliyetlerine alınacak tedbirlerle ilgili 05.01.2005 tarihinde, Hürriyet Gazetesinde “Misyonerler AB Sürecinden Yararlanıyor” başlıklı haberde dönemin Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Mehmet Görmez'in açıklamalarına yer verilmiştir. Görmez her insanın dinini yaşama ve anlatma özgürlüğü olduğunu bu özgürlüklere müdahale olmaksızın din istismarına engel olacaklarını söyleyerek bu konuda gerekli bilimsel çalışmaların yapıldığını söylemiştir. Bu minvalde misyonerlerin bugüne nasıl geldikleri ve hangi yöntemleri kullandıklarıyla ilgili çalışmalar yaptıklarını ve bu çalışmaların yayınlanacağını söyleyen Görmez, çalışmalarını halka İslam'ı Kuran-ı Kerim'i ve Hz. Muhammed'i daha iyi tanıtarak yapacaklarını da sözlerine eklemiştir.²²⁷

Haberde yer aldığı gibi herkesin din ve vicdan özgürlüğü olduğu unutulmamalıdır. Misyonerlikle mücadele edilirken sadece dinlerini yaşayan Hristiyanlar ile sadece inancını yaşamanın üstünde Hristiyan geleneğini resmi öğreti olarak benimsemiş, siyasal iktidarlarının egemenlik alanlarını genişletme ve kültür emperyalizmini yaygınlaştırma gibi masum din ve inanç isteminin dışına çıkan emellerde olanlar aynı kefeye konulmamalıdır.²²⁸

Sakarya Depreminin ardından artan misyonerlik faaliyetleri üzerine önlem alacaklarını söyleyen Sakarya Müftüsü Ahmet Şark'ın açıklamalarına da Hürriyet Gazetesi 22.02.2005 tarihinde “Misyonerlere Karşı Dini Seferberlik” başlığıyla vermiştir. Ahmet Şark misyonerlikle mücadele kapsamında, prefabrik konutlara, İslam dininin anlatılacağı, Kuran-ı Kerim dersleri verileceği ve ücretsiz olarak Kuran-ı Kerim

²²⁵ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/mebden-misyonerlik-faaliyetleri-icin-yeni-birim-38607440> 806.05.2018).

²²⁶ Erbaş Ali, “Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı İslam'ın Temsil Ve Takdimindeki Doğru Tutumların Belirlenmesi”, *Journal Of Islamic Research* 2007;20(4), s.422.

²²⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-misyonerler-ab-surecinden-yararlaniyor-286458> (12.05.2018).

²²⁸ Gündüz, 2002, s.19.

ve Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitaplar dağıtacaklarını belirtmiştir.²²⁹ Haberde gördüğümüz gibi Misyonerlikle mücadelede örgün ve yaygın eğitim kurumları altında verilen eğitimlerin dışında halka ulaşabilmek adına faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde ve zamanlarda halkı bilgilendirmek için uzman kişiler tarafından bu kurumlar dışında da eğitimler verilmelidir.

Misyonerlik faaliyetlerini değerlendirirken başından beri ifade ettiğimiz gibi misyonerlik faaliyetleri, insanların zor durumlarından faydalanılarak yapıldığı için doğru bulunmamış ve bir takım yaptırımlarda bulunulma gereği hissedilmiştir. Konuyla ilgili 24.03.2002 tarihinde Hürriyet Gazetesinde verilen haberde dönemin İç İşleri Bakanı Rüştü Kazım Yücelen'in açıklamalarına yer verilmiştir. Yücelen misyonerlik faaliyetlerinin ceza mevzuatında yasaklanan şekillerde yürütülmesi halinde gerekli yasal işlemlerin yapılacağını, bu sebeple çok kişi hakkında cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğunu da sözlerine eklemiştir.²³⁰

Misyonerlik faaliyetlerine karşı yapılacak yaptırımlarla ilgili bir haber de dönemin İç İşleri Bakanının Trabzon Milletvekili Şeref Malkoç'un Doğu Karadeniz'de artan misyonerlik faaliyetleriyle ilgili TBMM'ye sunduğu soru önergesine verdiği yanıt üzerine yazılmıştır. Haber "5 Yılda 293 Misyonere Gözaltı" başlığıyla Hürriyet Gazetesinde verilmiştir. Bu önerge üzerine Yücelen, Doğu Karadeniz bölgesinde bu faaliyeti yapabilecek şahısların izleneceği ve suç unsuru bulunması durumunda gerekli yasal işlemlerin yapılacağını belirtmiştir.²³¹

İzinsiz olarak yapılan misyonerlik faaliyetlerine verilen cezalarla ilgili bir haber de Niğde'de yaşanan bir olay üzerine yazılmıştır. Niğde de izinsiz misyonerlik faaliyeti yaptıkları ve halka izinsiz olarak Hristiyanlık ile ilgili broşür ile İncil dağıttıkları gerekçesiyle iki misyonere para cezası verilmiştir. Cezayı ödeyen misyonerler Niğde'yi terk etmiştir. Haber 20.08.2004 tarihinde Milliyet Gazetesinde "Misyonerlere 444 Milyon Lira Ceza" başlığıyla verilmiştir.²³²

²²⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/misyonerlere-karsi-dini-seferberlik-38381595> (12.05.2018).

²³⁰ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yucelen-turkiyede-kapali-kilise-yok-38362845> (25.05.2018).

²³¹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/5-yilda-293-misyonere-gozalti-54062> (02.06.2018).

²³² <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/5-yilda-293-misyonere-gozalti-54062> (27.05.2018).

Misyonerlikle mücadele yöntemlerinden biri de misyonerlerle mücadele edecek bir *Misyonersavar Timi* kurmak olmuştur. Misyonersavar Timi kurulmasıyla ilgili haber, Hürriyet Gazetesinde 25.05.2002 tarihinde verilmiştir. Habere göre Sakarya depreminin ardından artan misyonerlik faaliyetleri için müftülük konuyla ilgili Cuma vaazı hazırlamıştır. Vaazda misyonerlerin depremzedelerin içinde bulundukları zor durumları kullandıklarından bahsedilmiştir. Yine depremin ardından oluşan misyonerlik faaliyetlerine karşı müftülük tarafından İlahiyat Fakültesi mezunlarından oluşan *Misyonersavar Timi* oluşturulmuştur. Bu tim deprem bölgesinde çalışmalarda bulunarak insanlara İslami dersler vermiştir.

Misyonerlik faaliyetlerine karşı Denizli valiliği de *İrşat Timi* kurarak engel olmaya çalışmıştır. Milliyet Gazetesinde 05.05.2006 tarihinde “Misyonerliğe Karşı İrşat Timi” başlığıyla verilen habere göre, Denizli valiliği 7 vaiz ve 37 Kur’an Kursu hocasından oluşan bir İrşat Timi kurmuştur. Bu timin görevi ilçe ve köyleri dolaşarak İslam dinini anlatmak ve insanları misyonerliğe karşı uyarmaktır.²³³

30.10.2002 tarihinde Hürriyet gazetesinde verilen “Milli Eğitim Müdüründen Okullarda Çete İtirafı” başlıklı haberde Ankara Milli Eğitim Müdür Vekili Onur Kaya’nın liselerin etrafında artan misyonerlik faaliyetleri için alınacak önlemlerle ilgili açıklamasına yer verilmiştir. Onur Kaya, misyonerlerin öğrencilerin maddi durum yetersizliklerinden faydalanmaları sebebiyle maddi durumu iyi olmayan öğrencilere maddi yardımda bulunulacağını ve görevlendirilen rehber öğretmenlerinin liseleri tarayarak sorunları tespit edip önlemler alacaklarını da belirtmiştir.²³⁴ Okullarda yoğunlaşan misyonerlik faaliyetlerin önlem olarak Milli Eğitim Bakanlığı eğitim-öğretim kurumlarını bu konuda uyarmalı, idarecileri ve okuldaki öğretmenleri bu konuda bilgilendirmeli böylece bu faaliyetler hakkında öğrencilerin ve öğretmenlerin gerekli tedbirleri almaları sağlanmalıdır.

Merkezi Türkiye’de ya da yurt dışında bulunan çeşitli paravan kuruluşlarda faaliyette bulunan yabancı dil öğretmenleri tarafından yapılan misyonerlik faaliyetlerine karşı tedbiri elden bırakmamalı bunların hareketleri incelenmeli ve gerekli önlemler

²³³ <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=misyonerlik&isAdv=false> (02.05.2018).

²³⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/milli-egitim-mudurunden-okullarda-cete-itirafi-38426226> (03.08.2018).

alınmalıdır.²³⁵ Bununla ilgili bir haber de “Misyonerlik İddiasına İnceleme” başlığıyla 29.03.2007 tarihinde Hürriyet gazetesinde verilmiştir. Rize’de ücretsiz İngilizce dersi vermek amacıyla bazı kişilerin misyonerlik yaptığı iddialarına karşı, Rize valisi hem kişiler hakkında hem de ders verilen dernek hakkında inceleme başlatıldığını söylemiştir.²³⁶

Misyonerlikle mücadelede belki de en önemli tavır kültürel emperyalizmin önüne geçmekle olacaktır. Misyonerler sadece dini propaganda yaparak faaliyet göstermezler aynı zamanda girdikleri ülkenin mahalli kültürünü de yıkmaya çalışarak öncelikle milletleri benliklerinden uzaklaştırırlar. Hristiyan kültüründen olup Türk toplumu içerisinde de yaygınlaşmaya başlayan Noel gibi bayramların aslında Hristiyan kültüründe dini bir bayram olduğu bilgisi halka aktarılmalı ve bunun için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuyla ilgili dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu açıklamalarda bulunmuştur. Misyonerlere ortam sağlanmaması adına Yılbaşı ve Noel’in ayrı şeyler olduğunu söyleyen Ali Bardakoğlu, Noelin tamamen dinsel bir bayram olduğunu Yılbaşının ise kutlanacaksa anneler günü gibi kutlanması gerektiğini belirtmiştir. Aksi takdirde kültürel bir yozlaşma olacağını ve bunun da misyonerler için çok iyi ortam oluşturacağını dile getiren Bardakoğlu, kutlamaların dinimizin emir ve yasaklarına genel ahlak ilkelerine aykırı olarak yapılmasının kesinlikle doğru olmadığını da ifade etmiştir. Haber 31.12.2003 tarihinde Milliyet Gazetesinde “Anneler Gibi Kutlayın” başlığıyla verilmiştir.

²³⁵ Gündüz, 2002, s.21.

²³⁶ [http://www.hurriyet.com.tr/dunya/misyonerlik-iddiasina-inceleme-6229073\(02.05.2018\).](http://www.hurriyet.com.tr/dunya/misyonerlik-iddiasina-inceleme-6229073(02.05.2018).)

SONUÇ

Gazete haberlerinden yola çıkarak misyonerlik faaliyetlerini ve toplum üzerindeki etkilerini incelediğimiz bu çalışmamızda misyonerlik faaliyetlerinin etkili olabilmesi için çok etkin ve sistemli çalışmalar yürütüldüğü görülmüştür. Öyle ki misyonerlik kavramının zihinlerde oluşturduğu olumsuz imajlardan kurtulmak belli dönemlerde “Diyalog”, “Evangelizm”, “Kerygma” gibi farklı isimlendirmeler altında yerine getirilmiştir. Mamafih Makyavelizm anlayışı kapsamında yerine getirilen misyonerlik faaliyetleri, Hristiyanlık tarihinde çok eskilere dayanan bir faaliyettir ve bu faaliyetler farklı isimler altında yürütülüyor olsa da günümüzde de etkin bir şekilde sürdürülmektedir.

Derlediğimiz gazete haberleri ve yaptığımız araştırmalar neticesinde misyonerlik faaliyetlerinin insanlara ulaşmak ve onları etkilemek adına çeşitli yöntemlerden yararlandığı görülmüştür. Misyonerlik faaliyetinde bulunanlar sosyal aktiviteleri çok etkin bir şekilde kullanmışlardır. Bu bağlamda tiyatro ve sinema gösterileri, çeşitli yaz etkinlikleri ve eğlenceler düzenlemişlerdir. Kimi zaman da İslam’ı ve Müslümanları kötüleyerek İslam’a karşı bir fobi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca insanların en çok yardıma muhtaç oldukları durumlardan biri olan doğal afetlerin de misyonerler tarafından amaçlarına ulaşmak için kullanıldığı görülmüştür. Turizm faaliyetlerini araç olarak kullanıp insanlara ulaşan misyonerlerin varlığını müşahade ettiğimiz gibi insanlara maddi birtakım menfaatler sunarak aktif olarak misyonerlik faaliyetleri yürütüldüğü de görülmektedir. Çağımızın belki de en etkili aracı olan medya da misyonerler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Gerek televizyon programlarında gerekse de çeşitli internet sitelerinde misyonerlik faaliyetleri etkin bir şekilde yapılmaktadır. Misyonerler eğitim kurumlarını da amaçları doğrultusunda kullanmaktan çekinmemişler birçok yerde açtıkları okullar ve dil merkezleri vasıtasıyla misyonerlik faaliyetinde bulunmuşlardır.

Çalışmalarımız neticesinde misyonerlik faaliyetlerinde hedef kitlelerin özenle seçildiğini ve bu kitleler üzerinde özellikle yoğunlaştığı görülür. Bu bağlamda misyonerler sözde, haklardan mahrum bırakıldıkları iddiasıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve her Türk vatandaşı ile aynı haklara sahip olan Aleviler Kürtler gibi gruplar üzerine yönelmişlerdir. Ayrıca bu gruplar içerisinde daha rahat etkilenebilecek

yaş grubunda olan çocuklar ve gençler de misyonerlik faaliyetlerinin hedefi olmuştur. Yine işsizler de içinde bulundukları hem maddi hem de manevi çöküntü sebebiyle hedef durumuna gelmiştir.

Misyonerlik faaliyetlerinin sadece dini kaygıları olmadığı aynı zamanda siyasi birtakım emelleri olduğu da görülmektedir. Özellikle birtakım sömürgeci ve emperyalist emelleri olan çevreler amaçlarına ulaşabilmek adına misyonerlik faaliyetlerini etkin bir şekilde kullanmışlardır. Yapılan misyonerlik faaliyetleri için gerekli olan ekonomik ve siyasi destek de bir takım siyasi ve ekonomik çevreler tarafından sağlanmıştır. Bu sebeple siyaset ve misyonerlik her zaman birbirleriyle ilişkili olmuştur.

Gazetelerde misyonerlik faaliyetlerine karşı alınabilecek önlemlere yönelik haberler de mevcuttur. Bu hususta genelde yetkili kişiler tarafından açıklamalar yapılmış önlemler alınmasına dair çalışmalar yapılmıştır. Özellikle başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere çeşitli yetkili birimler insanları bilgilendirmek adına çalışmaların yapılması yönünde görüş ve tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bu minvalde hutbeler okutulmuş, müftüler ve imamlar kurslara alınmıştır. Bu önlemlerin daha etkili olduğu görülmekle beraber yine de yeterli olmamıştır. Bu hususta misyonerlik faaliyetleri hakkında daha fazla bilgilendirme için özellikle gençlerin ve çocukların yoğun olarak kullandığı bir mecra olan medyanın etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bilhassa sosyal medyanın bu anlamda çocuklar ve gençler üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak kullanılması gerekir. Medyanın doğru kullanılmasına dair önerilerimizden biri de dizi ve filmlerde özellikle hocalar ve imamlar üzerinden İslam dinine karşı oluşturulan olumsuz imajın biran önce giderilmesi yönündedir. Bu minvalde böyle dizi ve filmler yayınlanmamalı yerlerine İslam dinini doğru tanıtan dizi ve filmler çekilmelidir. Özellikle çocuklar ve gençler gizliden gizliye Hristiyanlık başta olmak üzere bir kısım dinlerin propagandasını yapan programlardan uzak tutulmalıdır.

Yaptığımız tüm bu çalışmalar neticesinde bir milleti millet yapan değerlerin din, dil, kültür, benlik gibi manevi unsurlar olduğunu ve misyonerlik faaliyetleri insanların sadece dini açıdan yozlaşmalarına sebep olmadığını aynı zamanda insanları kendi milli ve kültürel kimliklerinden de koparmakta olduğunu müşahade ettik. Haberlerde geçtiği üzere küçük görülen bazı kültürel yozlaşmalar beraberinde dini ve kültürel büyük değişimleri de getirmektedir. Bu sebeple insanları benliklerinden

uzaklaştıracak hiçbir durum küçük görülmemeli İnsanların dinleriyle, kültürleriyle bağdaşmayan emperyalist emellerle empoze edilmeye çalışılan insanların kendilerinden olmayan şeylerden uzak durmak gerekir. Bu konuda halk yetkili kimseler tarafından bilgilendirilmeli özellikle hedef durumunda olan çocuklara ve gençlere sahip çıkılmalıdır.

KAYNAKÇA

Kaynak Eserler

- Aleaz, K. P. (2011). The Theology of Inculturation Re-examined. AsiaJournal of Theology, Vol. 25, Issue 2, Oct 2011, ss. 228-249.
- Aslantürk, Zeki, Amman, M. Tayfun, Sosyoloji, İstanbul-1999.
- Bosh David J., Transforming Mission, OrbisBook, Maryknoll 1991.
- Cilacı Osman, Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, (6. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara-2005.
- Flinn, Frank K. (2007), Encyclopedia Of Catholicism, New York: Infobase Publishing.
- Gündüz Şinasi, Misyonerlik, (2. Baskı), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2006.
- Gündüz Şinasi, Aydın Mahmut, “Hristiyan Misyonerler, Yöntemleri Ve Türkiye’ye Yönelik Faaliyetleri” (1. Baskı), Kaknüs Yayınları, İstanbul-2002, ss.142.
- Gündüz Şinasi, “Pavlus Hristiyanlığın Mimarı” (4.Baskı), Ankara Okulu Yayınları, Ankara-2014, ss.272.
- Güngör, Ali İsra, Vatikan Misyon ve Diyalog, (1. Baskı), İlgi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2016.
- Küçük, Abdurrahman, Misyonerlikten Diyaloga Türkiye, (3. Baskı), Berikan Yayınevi, Ankara, 2017.
- Malkoç, Mustafa Numan, Türkiye’de Protestanlık Ve Protestan Kiliseleri (1. Baskı), Yalın Yayıncılık, İstanbul-2011.
- Pelzel Morris, Ecclesiology, The Churchas Communion and Mission, Loyala Presss, Chicago 2001.

- Turan Süleyman, “Misyonerliğin Kurucusu Pavlus” (1.Baskı), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2006
- Turan, Süleyman, Misyonerlik Trendleri ve Stratejileri, (1. Baskı) STS Yayınları, Ankara,2014
- Zavalsız, Y. Sinan, Türkiye’de Müslüman Olan Hristiyanlar, (1. Baskı)Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

Tez, Makale

- Açıkses Erdal, “Amerikalı Misyonerlerin Samsun ve Çevresindeki Faaliyetleri”, *Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu 1. Kitap*, Samsun, 2006, ss.175-197.
- Alan Gülbadi, “Protestan Amerikan Misyonerleri, Anadolu’daki Rumlar ve Pontus Meselesi” Erciyes Ü.SBE Dergisi, sayı:10 (2001), ss.183-208.
- Alıcı Mustafa, “2000 Sonrası Roma Katolik Kilisesi Ve VCC Belgelerinde Diyalog-Misyon İlişkisi”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss.69-90.
- Aras, Ahmet, “Türkçe İnternet Sitelerindeki Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeni Boyutu” *Türk İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, c.4 2007, Sayı:4, ss. 113-125.
- Aydar, Hidayet, “Orta Asya’da misyonerler ve Faaliyetleri: Kırgızistan Örneği”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2010 sayı:23, s.5-44.
- Aydın Mahmut, “Evanjelik Hristiyanlığın Misyon Yöntemleri ve Türkiye’deki Yansımaları”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara:Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss.49-67.

- Batuk Cengiz, Turan Süleyman, “Misyonerlik Perspektifinden 20 ve 21. Yüzyıllarda Dünya Dinleri Ve Mensupları” Milet ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, 2005-2006, cilt: III, sayı:1-2, ss.137-160.
- Batuk Cengiz, Turan Süleyman, “Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinde Misyonerlik Faaliyetleri”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara:Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss.313-332.
- Cılacı Osman, “Milli Ve Dini Bütünlüğümüz Açısından Türkiye’deki Misyonerlik Faaliyetleri”, *Diyanet Aylık Dergi*, sy.106. (Ekim 1999), ss.48-55.
- Dönmez Mehmet, “Misyonerliğin Ağındaki Alevilik”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı:35, (2005), s.213-224.
- Erbaş Ali, “Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı İslam’ın Temsil Ve Takdimindeki Doğru Tutumların Belirlenmesi”, *Journal Of İslamicResearch* 2007;20(4), ss.421-428.
- Erdem Gazi, “Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları”, *Diyanet İlmi Dergi*, cilt:38, sy. 2. (Nisan-Mayıs-Haziran 2002), ss.29-54.
- Erdem Mustafa, “Türkiye’de Azınlıklara Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, ss.271-290.
- Ferguson, D. S. (2001). Kerygma. *Evangelical Dictionary of Theology*. (Ed.Walter A. Elwell). Michigan: Baker Academic. ss. 653-654.
- Gündüz, Şinasi, “Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi II* (2002), c.2, Sayı:, ss.1-21.
- Gündüz, Şinasi, “Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri: Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi*, ed. Ö. F. Harman, İstanbul-Ensar Yayınları, 2004, ss.351-378.
- Güngör, Ali İsra, “Kilisenin Yeni Misyon Arayışında İnkültürasyon’un Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 43/1 (2002), ss.171.185.

- Harman Ömer Faruk, “Dinlerarası Diyalog Çalışmaları ve Misyonerlik Faaliyetleri”, *Kutlu Doğum Sempozyumu-2000, Üçüncü 1000’e Girerken İslam*, 2005, ss.285-293.
- Harman, Ömer Faruk, “Genel Olarak Misyonerlik”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, ss.25-38.
- Hökelekli Hayati, “Gençleri Misyonerliğe Karşı Koruyucu Önlemler”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri 17-18 Nisan 2004*, ss.433.445.
- İnandı İsa, *Türk Dünyasında Misyonerlik*, Bilig (Bilim ve Kültür Dergisi) Sayı:2 (Yaz-1996), ss.34-46.
- Kılıç, Remzi, “Misyonerlik Ve Türkiye’ye Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri”, *Türklük Bilimi Araştırmaları* Sayı: 19, (Niğde, Bahar 2006), ss.327-342.
- Kıyak Abdulkadir, *Evrensel Din Bağlamında Tebliğ ve Misyonerlik Kavramları Üzerine Bir Değerlendirme*, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 12/27.
- Köylü Mustafa, “Günümüz Misyonerlik Faaliyetlerinde Bazı Metodik Yaklaşımlar (A.B.D Örneği)”, *Diyanet İlmi Dergi*, c.35, sayı:2, 1999, ss.41-50.
- Kurt Abdurrahman, *Televizyonda Misyonerlik*, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2009, Cilt:18, Sayı:1, ss.1-36.
- Kuzgun Şaban, “Hristiyan Misyonerlerin Türk-İslam Ülkelerindeki Faaliyetleri”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:4 (Elazığ-1999), ss.331-338.
- Malkoç, Mustafa Numan, “Türkiye’de Protestan Misyonerliği”, *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri: Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi*, ed. Ö. F. Harman, İstanbul, Ensar Yayınları, 2005, ss.161-193.
- Malkoç, M. Numan, “İstanbul ve Çevresinde Misyonerlik”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss.245-259.

Polat, Betül, “Öğretmen Adaylarının Sosyal Aktivite Tercihlerinin İkili Karşılaştırmalı Ölçekleme Yöntemiyle Belirlenmesi”, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme Ve Değerlendirme Dergisi* Cilt 5 Sayı:1 (2014), ss.88-99.

Pay Salih, Misyonerlerin Kıskaçındaki Ülke: Kırgızistan, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 17, Sayı:2, 2008, S.253-283.

Tosun Cemal, “Misyonerliğe Karşı Alınacak Dini Tedbirler”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss.417-420.

Tümer Günay, “XIX. Yüzyılda Sömürgecilerin Destek Kuvveti Misyonerlik VeYehova Şahitleri Gerçeği” *Türkiye’de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara: TDV Yayınları, 1996, ss.53-63.

Ünal Asife, “Misyonerliğe Karşı Kültürel Tedbirler”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2005, ss. 421-429.

Yücetürk Orhan Seyfi, “Ön Asya’ya Yönelik Misyoner Faaliyetleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1994, sayı:8, s.319-333.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://www.yenisafak.com/arsiv/>

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/>

<http://www.hurriyet.com.tr/arama/>